

INTERNATIONAL MAGAZINE

RNI No. 61816/95

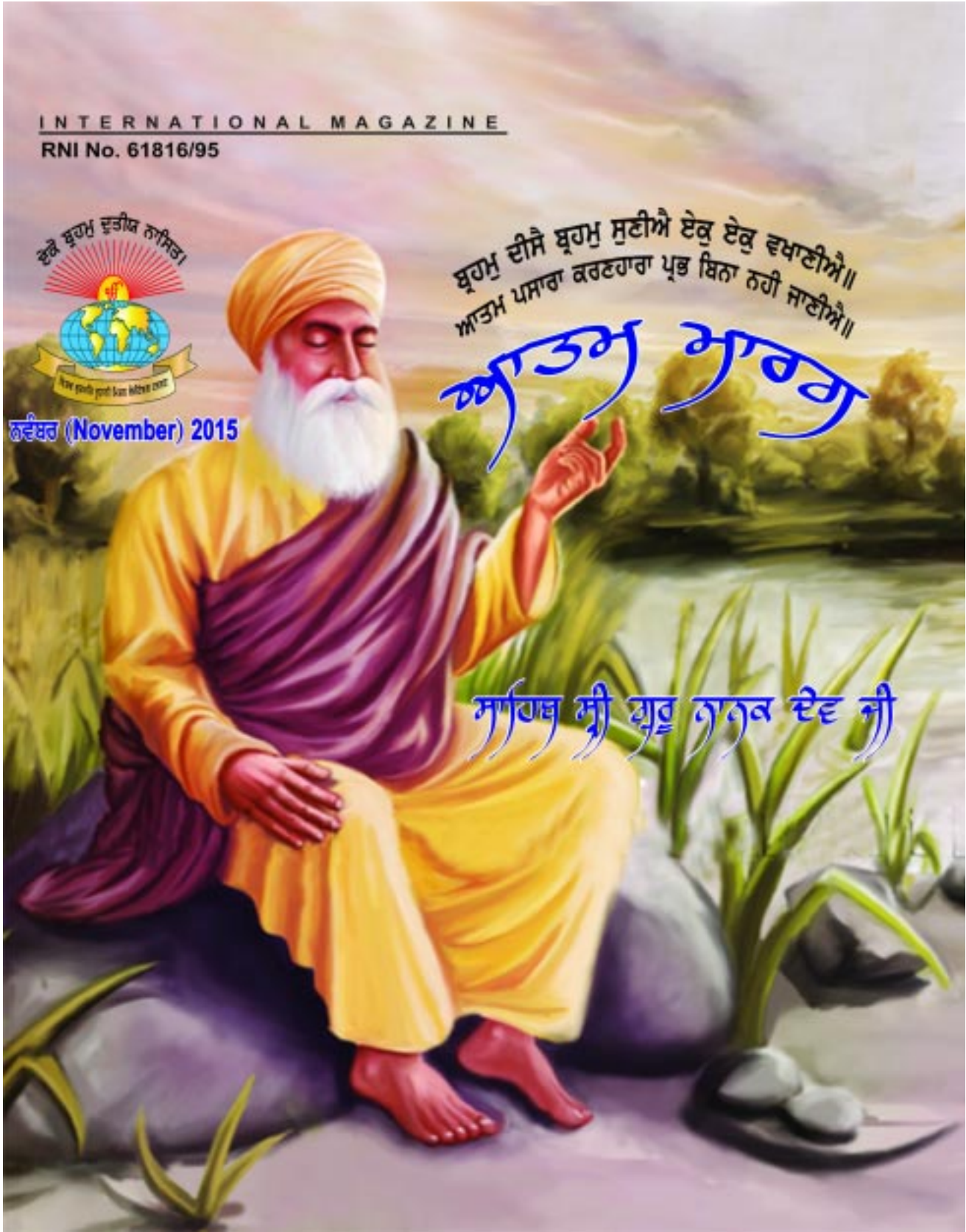

ਨਵੰਬਰ (November) 2015

ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗੁ

ਸਾਹਿਬੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ ਇੱਕੀਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ ਨਵੰਬਰ, 2015

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਬਾਨੀ

ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ
9417214391, 9592009106

Postal Address for any Enquiry, Money Order,
Cheque and drafts :

**VISHAV GURMAT ROOHANI MISSION
CHARITABLE TRUST**

Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(Near Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas, Teh.
Kharar, Distt. S.A.S Nagar (MOHALI) - 140901, Pb. India

Registration Under Foreign Contribution
(Regulation) Act 1976 R.No.115320023

Exemption U/S 80-G vide Cir. No. 7/2010
[F.No. 197/21/2010-ITA-II]

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/-	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ
\$ 60/-	\$ 600/-

Please visit us on internet at :-
For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website - www.ratwarasahib.in
for other information :
Email :sratwarasahib.in@gmail.com

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ :-94172-14391, 94172-14381,
9417214379 96461-01996, 98889-10777,

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ
'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ,
ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ
(ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਰੀਕ ਤੱਕ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ
ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ
ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 9417214391, 9592009106, 9417214379
Email : atammarg1@yahoo.co.in

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

- ਅਮਰੀਕਾ** - ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਫੋਨ ਅਤੇ ਫੈਕਸ : 001-408-263-1844
- ਕਨੇਡਾ** - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਵੈਨਕੂਵਰ
ਫੋਨ : 001-604-433-0408
- ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ** - ਮੋਬਾਇਲ : 001-604-862-9525
ਫੋਨ : 001-604-599-5000
- ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ** ਫੋਨ : 001-604-589-9189
- ਇੰਗਲੈਂਡ** - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
ਫੋਨ : 0044-121-200-2818
ਫੈਕਸ : 0044-121-200-2879
- ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)** ਮੋਬਾਇਲ : 0044-7968734058
- ਆਸਟਰੇਲੀਆ** : ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ : ਮੋਬਾਇਲ - 0061-406619858

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਦਾਰੇ - ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ (ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ)
9417214391, 9417214379, 9814612900
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ
ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (CBSE)
ਫੋਨ : 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਫਰੀ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ
ਮੋਬਾਇਲ : 96461-01996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ
ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (PSEB)
ਫੋਨ : 95920-55581, 01602255004
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ
ਮੋਬਾਇਲ : 98148-01860
6. ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਲਜ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
(ਬੀ.ਐੱਫ) ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
8. ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ (ਫਰੀ)
ਮੋਬਾਇਲ : 98157-28220,

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

- ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 96532-18294
ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ - 98728-14385
98555-28517, 94172-14385

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ
ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	5
2.	ਬਾਰਹਮਾਹਾ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	8
3.	ਬਾਬਾ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	15
4.	ਬਾਝ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ.....॥
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	24
5.	ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ
ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	27
6.	ਇਕ ਮਨੋਹਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ-ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	29
7.	ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਦਾਰੇ	31
8.	ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ
ਪ੍ਰੋ. ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ	39
9.	ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ.....॥
ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	45
10.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ - ਬਿਓਰਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ
ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	47
11.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ
ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	50
11.	ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ (ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ)
ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ	54
12.	ਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਮਾਰਗ
ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	57
13.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ,	59
14.	ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਟ ਅਤੇ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ
ਹਸਪਤਾਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	63

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ ॥
ਪ੍ਰਿਯੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ ॥

ਅੰਗ - ੮੩

ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਵੈਰਾਗ ਝਲਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਵੈਰਾਗ ਇਕ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥
ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਉਪਜੈ ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੯

ਬਿਰਹਾ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਮਨ ਜਲਿਆ ਹੋਇਆ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਹੂਕ ਉਠਦੀ ਹੈ -

ਇਕ ਘੜੀ ਨ ਮਿਲਤੇ ਤਾ ਕਲਿਜੁਗੁ ਹੋਤਾ ॥
ਹੁਣਿ ਕਦਿ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਿਅ ਤੁਧੁ ਭਗਵੰਤਾ ॥ ਅੰਗ - ੯੭

ਅਜੁ ਨ ਸੁਤੀ ਕੰਤ ਸਿਉ ਅੰਗੁ ਮੁੜੇ ਮੁਤਿ ਜਾਇ ॥
ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਡੋਹਾਗਣੀ ਤੁਮ ਕਿਉ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੯

ਵਿਛੋੜਾ ਸੁਣੇ ਡੁਖੁ ਵਿਣੁ ਡਿਠੇ ਮਰਿਓਦਿ ॥
ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿਰਹੀ ਨਾ ਧੀਰੋਦਿ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੭੯

ਵੈਰਾਗ ਵੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੋਂ ਇਹ ਕੈਮੀਕਲੀ ਲਾਈਫ 'ਚ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਵਰਨਾ ਤਾਂ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤੁ ॥
ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੩

ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਪਰ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਰਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ -

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੨

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦਾ ਜਗਿਆਸੂ ਕਰਮ-ਉਪਾਸ਼ਨਾ-ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤਹਿ ਕਰਦਾ ਆਖਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਪਿਆਲੇ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨੌਧਾ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਫਲ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦਾ ਹੀ ਲੱਗਣਾ ਹੈ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਤਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਚਾਰੇਂ ਦਿਨ ਇਕੋ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ - 'ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਉ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਉ'। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਵੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੈ।

ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਦਾ ਭੁਖਾ ॥

ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬਹੁਤੁ ਘਿਣਾਵਣੇ ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬੇਦ ਪੜਾਵਣੇ ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਧਰਤੀ ਧਾਈਐ ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਕਿਤੈ ਸਿਆਣਪੈ ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬਹੁਤਾ ਦਾਨੁ ਦੇ ॥
ਸਭੁ ਕੋ ਤੇਰੈ ਵਸਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ॥
ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ ॥ ੧੦ ॥

ਅੰਗ - ੯੬੨

ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਿਆਰਾ
ਹਉ ਤਿਸੁ ਪਹਿ ਆਪੁ ਵੇਚਾਈ ॥ ੧ ॥
ਦਰਸਨੁ ਹਰਿ ਦੇਖਣ ਕੈ ਤਾਈ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਹਿ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੇ ਸੁਖੁ ਦੇਹਿ ਤ ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ
ਦੁਖਿ ਭੀ ਤੁਝੈ ਧਿਆਈ ॥ ੨ ॥
ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ ਤ ਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ
ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਸੁਖ ਮਨਾਈ ॥ ੩ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਸਭੁ ਅਰਪੀ
ਵਿਚਿ ਅਗਨੀ ਆਪੁ ਜਲਾਈ ॥ ੪ ॥
ਪਖਾ ਫੇਰੀ ਪਾਣੀ ਢੇਵਾ ਜੋ ਦੇਵਹਿ ਸੋ ਖਾਈ ॥ ੫ ॥
ਨਾਨਕੁ ਗਰੀਬੁ ਵਹਿ ਪਇਆ ਦੁਆਰੈ
ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਲੈਹੁ ਵਡਿਆਈ ॥ ੬ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੩

ਐਸੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਾਗਰ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੂਰਜ ਸਨ, ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆ ਕੇ ਮਹਾਨ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਆਪ ਜੀ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਜਿਸ ਦਾ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ -
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ ॥
 ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੁਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੩੯੭

ਆਠ ਪਹਰ ਪ੍ਰਭ ਬਸਹਿ ਹਜੂਰੇ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੋਈ ਜਨ ਪੂਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੨੮੬

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮੰ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥
 ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੋਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੯

ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ ਦੁਈ ਏਕ ਹੈ,
 ਬਿਬ ਬਿਚਾਰ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ॥
 ਜਲ ਤੇ ਉਪਜ ਤਰੰਗ ਜਿਉ,
 ਜਲ ਹੀ ਬਿਖੈ ਸਮਾਹਿ ॥ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ
 ਹਰਿ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਸੋ ਹਰਿ ਜੇਹਾ ॥
 ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮਾਣਸ ਦੇਹਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੭੬

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ
 ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ,
 ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ ॥ ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਚੋਂ

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥
 ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੩

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ ਢੁਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ ॥
 ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਹੀ ਛੋੜਿ ॥
 ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਸੰਤ ਸਰਨਿ ਜੋ ਜਨੁ ਪਰੈ ਸੋ ਜਨੁ ਉਧਰਨਹਾਰ ॥
 ਸੰਤ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਨਾਨਕਾ ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਅਵਤਾਰ ॥
 ਅੰਗ - ੨੭੯

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਾਮੇ ਤੋਂ ਦਸਵੇਂ
 ਜਾਮੇ ਤੱਕ ਇਕ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਘਾੜਤ ਘੜੀ। ਪੂਰਨ
 ਮਨੁੱਖ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਆਪਣੇ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਾਇਆ
 ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ
 ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਰਾਉਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ
 ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥
 ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥
 ਅੰਗ - ੭੪੯

ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ
 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
 ਵੀ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥
 ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥
 ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥
 ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥
 ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥
 ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥
 ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥
 ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥
 ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੫

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ ॥
 ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ ॥ ੧ ॥
 ਰਹਾਉ ॥
 ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥
 ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ ॥ ੧ ॥
 ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ ॥ ਕਾਮੁ
 ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ ॥ ੨ ॥
 ਅੰਗ - ੬੩੩

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਲਖਸ਼ 'ਜੀਅ ਦਾਨ' ਦੇਣਾ
 ਭਾਵ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲਾਉਣਾ, ਟੁੱਟੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ
 ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਅਤੇ
 ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
 ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੩੦੫

ਐਸੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਦੀ ਲੋਚਾ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ
 ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ -

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਸਰਧਾ ਮਨ ਕੀ ਪੂਰੇ ॥
 ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਇਹੈ ਸੁਖੁ ਮਾਗੈ ਮੋ ਕਉ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਪੂਰੇ ॥
 ੪ ॥ ੫ ॥ ਅੰਗ - ੧੩

ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਸਪੰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ
 ਪਿਆਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਆਰ ਪਿਆਰੀ
 ਸੰਗਤ ਵਸਦੀ, ਪਾਰ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਿਆਰੇ
 ਦਾ ਹੁਕਮ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗ
 ਲਵਾਂਗਾ। ਅੰਤ ਉਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਲੱਖਾਂ
 ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ
 ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਅਤੀ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ
 ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਉਣ ਤੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਨੂੰ
 ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ 1.12 ਵਜੇ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾ ਦਿਤਾ।

ਕਬੀਰ ਜਹ ਜਹ ਹਉ ਫਿਰਿਓ ਕਉਤਕ ਠਾਓ ਠਾਏ ॥
 ਇਕ ਰਾਮ ਸਨੇਹੀ ਬਾਹਰਾ ਊਜਰੁ ਮੇਰੈ ਭਾਂਏ ॥
 ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਂਝ ਹੀ ਵਸਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਪਿਆਰਿਆਂ ਲਈ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਦਿਨੇ ਘੁੱਪ
 ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ

ਬਚਨ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ ॥

ਪਿਰੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ ॥ ਅੰਗ - ੮੩

ਆਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਈ ਵਿਰਾਈ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਗੁਪਤ ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇਕਾਂਤ ਵਾਸ ਕੀਤਾ। ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਬੱਝੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹਿਬਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮਾਤਾ ਵਿਰਾਈ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਵੀਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ 17 ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਇਕ ਅਨੋਖੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸੇਧ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਮਾ ਕੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਭਵਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਥੇ 'ਆਗੈ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, 'ਮਰ ਚਲੀਐ' ਦਾ ਅਰਥ ਮਿਟ ਕੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ,

ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨਾ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।

ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਵੋਵਣਾ

ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।

ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਣ ਰੋਵਣਾ।

ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦੁ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।

ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩/੧੮

ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਸੰਤੋਖੀ ਤੇ ਸਬਰ ਵਾਲਾ ਬਣ ਕੇ ਫਿਰ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਾਵ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛੁਡਿ ਆਸ ॥ ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ
ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੋਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥

ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੧੨

ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਪਿਆਰ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਜੜੁ ਤੜੁ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ ॥ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ, ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੂਰਜ, ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਾਗਰ,

ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ, ਬੇਵਸਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ, ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਧੋਅ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਲੀਨ ਆਪ ਜੀ ਸਦੀਵੀ ਅਮਰ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਆਪ ਦੇ ਪਿਆਰ ਰਸ ਮਾਣਦੇ ਭੋਰੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਸੇ ਚਾਲੀ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਲਿਟਰੇਚਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਆਡੀਉ ਵੀਡੀਉ ਸੀਡੀਜ਼, ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀਆਂ ਘੁੱਪ-ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਰਮਲ ਜੋਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨਿਤ ਉਜਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੰਡਦੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜੀਵਨ-ਸਾਥੀ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਇਕ-ਜੋਤਿ ਸਨ -

ਧਨ ਪਿਰੁ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਬਹਨਿ ਇਕਠੇ ਹੋਇ ॥

ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਮੂਰਤੀ ਧਨ ਪਿਰੁ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੮

ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ 12 ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ ਵੀ 1 ਨਵੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਰਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਕੇ ਗਏ। ਦੂਸਰਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਵੀ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 1 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿਦੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।

ਆਪ ਜੀਆਂ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਖੇਤਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਸਥਾਨ ਉਤੇ ਬੇਅੰਤ ਨਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਆਸਨ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਖ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਕਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅਦਾਰੇ ਨੇ 7 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਵੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 13 'ਤੇ)

ਮੰਘਿਰਿ

(ਮੰਘਿਰਿ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਹ : 16 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੁ. ਮਿਸ਼ਨ

ਮੰਘਿਰਿ ਮਾਹਿ ਸੋਹੰਦੀਆ ਹਰਿ ਪਿਰ ਸੰਗਿ ਬੈਠੜੀਆਹ ॥
 ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਕਿਆ ਗਣੀ ਜਿ ਸਾਹਿਬਿ ਮੇਲੜੀਆਹ ॥
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਮਉਲਿਆ ਰਾਮ ਸਿਉ ਸੰਗਿ ਸਾਧ ਸਹੇਲੜੀਆਹ ॥
 ਸਾਧ ਜਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੈ ਰਹਨਿ ਇਕੇਲੜੀਆਹ ॥
 ਤਿਨ ਦੁਖੁ ਨ ਕਬਹੂ ਉਤਰੈ ਸੇ ਜਮ ਕੈ ਵਸਿ ਪੜੀਆਹ ॥
 ਜਿਨੀ ਰਾਵਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ ਸੇ ਦਿਸਨਿ ਨਿਤ ਖੜੀਆਹ ॥
 ਰਤਨ ਜਵੇਹਰ ਲਾਲ ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਤਿਨਾ ਜੜੀਆਹ ॥
 ਨਾਨਕ ਬਾਂਛੈ ਪੂੜਿ ਤਿਨ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਣੀ ਦਰਿ ਪੜੀਆਹ ॥
 ਮੰਘਿਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧਣਾ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜਨਮੜੀਆਹ ॥

ਅੰਗ - 135

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਚੰਦਰਮਾ, ਅਸੰਖ ਤਾਰੇ-ਸਿਤਾਰੇ, ਅਸੰਖ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਖਾਣੀਆਂ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬਾਣੀਆਂ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਹਵਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ; ਉਸੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਅਸਾਡੀ ਇਹ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਭੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਜਿਨਸਾਂ, ਜੂਨਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਮੱਛਲੀ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ, ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਪੰਛੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ, ਬਨਸਪਤੀ ਦੀ ਸੂਝ ਬਾਰੇ ਅਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੋ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਕ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੱਤਰ ਸੁੰਘ ਲਵੇ, ਕੋਈ ਵਸਤਰ ਸੁੰਘ ਲਵੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਾ ਕੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲਾਂ ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਕੀੜੀ ਦੂਰ ਦਰਾਜ਼ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਪਏ ਖਾਣ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੂਹ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਸੱਪ ਵਰਗੇ ਖਤਰਨਾਕ ਜੀਵ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਰੀ ਵਾਲੇ ਸਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਪਰੀਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਘਟਨਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਪ ਪੈਦਲ ਹੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਮਾਹ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕਦਮ ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਕਤ ਆਪ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਆਯੂ 22 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਹਨਾ ਕਾਛਾ ਵਰਗੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਥਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਰਾਖਵਾਂ ਜੰਗਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ੇਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੋਤ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਦਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਛੁਪਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ, ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਗਈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਸ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਨੂੰ ਭਾਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਚਸ਼ਮਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸਵੱਛ ਥਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਆਸਣ ਲਾ ਕੇ ਉਥੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਲ ਬੰਦੇ ਆਪਣੀ

ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੀਆਂ ਲੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਖਸ਼ਾ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਲ ਯੋਗੀ! ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਥਾਂ ਨਾ ਬੈਠੋ, ਕੋਈ ਸ਼ੇਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਐਥੇ ਨਾ ਰਹੋ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਅੱਗ ਜਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਪਾਣੀ ਡੋਬ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਸਤਰ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਧੀਆਂ ਤੋਂ ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਓ; ਮੈਂ ਇਸ ਥਾਂ ਹੀ ਬਿਰਾਜਾਂਗਾ। ਰਾਤ ਲੰਘ ਗਈ, ਸਵੇਰਾ ਹੋ ਆਇਆ। ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਫੇਰ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦਿੰਦੇ, ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਜਗਿਆਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਬਾਲ ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਜਿਹੜਾ ਰਾਤ ਐਨੇ ਭਿਆਨਕ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਲ ਯੋਗੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਸਣ ਜਮਾਏ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕਈ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁੰਘਿਆ, ਪਰ ਖਾਧਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਅੰਤ ਆਪਣਾ ਸੰਸਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ? ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਥੇ ਇਕੋ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹਨ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਓਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਓਹੀ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਕੱਟ ਕੇ ਖਾ ਲਵੋਗੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਨਹੀਂ।” ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖਾ ਲੈਂਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬਚਿੱਤਰ ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਨੇਕ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪਰਤਿਆ ਕੇ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਮੇਰਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਗੁਣ ਹਨ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ

ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਗੀ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਐਸੀਆਂ ਜੂਨਾਂ, ਜਿਨਸਾਂ ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ 84 ਲੱਖ ਗਿਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਦਾਰੀ ਭੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਸਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਜੂਨਾਂ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੈ।

ਅਵਰ ਜੋਨਿ ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀ॥

ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ॥

ਸੁਇਨਾ ਰੂਪਾ ਤੁਝ ਪਹਿ ਦਾਮ॥

ਸੀਲੁ ਬਿਗਾਰਿਓ ਤੇਰਾ ਕਾਮ॥

ਅੰਗ - 374

ਮਾਨਸ ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਮਾਨਸ ਜਾਤ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਪਾਸ ਅਸੰਖ ਸੁੱਖ ਹਨ, ਅਸੰਖ ਭੋਗ ਹਨ, ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਸਰੀਰਕ ਦੁਖ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ

ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ॥

ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ॥

ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ

ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ॥

ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ

ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ॥

ਅੰਗ - 7

ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭੇਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ, ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥

ਅੰਗ - 273

ਇਹ ਮਾਨਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਰਾਹ ਭੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਨਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਣੀ ਅਤਿ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ; ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ

ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ॥
 ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ॥
 ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ॥
 ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ
 ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ॥
 ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ॥

ਅੰਗ - 954

ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜ ਅੰਦਰਿ॥
 ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ॥
 ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ
 ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ॥
 ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ॥
 ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ॥
 ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ
 ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ॥
 ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ॥
 ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ॥
 ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ
 ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ॥

ਅੰਗ - 1033

ਆਦਮੀ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਮ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਮਾਇਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਫਜ਼ੂਲ (worthless) ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥
 ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹੁ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥
 ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ॥
 ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥

ਅੰਗ - 12

ਸੋਝੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਨ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂ। ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਛੁਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਲਗਨ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਲੋਚਾ ਅੰਦਰ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਜਾਗ ਪਵੇ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ -

ਜਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ॥
 ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸਾ॥

ਅੰਗ - 266

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਵੈਰਾਗ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਪਕੜ ਘਟਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਜੋ ਜਨਮਾਂ

ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁਮੇਟਣੀਆਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅੰਦਰ ਬਿਰਹਾ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਤਰਲੇ ਭਰੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੇਡਿਆ ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ॥
 ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ॥

ਅੰਗ - 1094

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਖਿੱਚ ਵਧਦੀ ਹੈ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਵਗ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਇਆ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਲੇ
 ਮੈ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਸਿਰੁ ਕਟਿ ਕਟਿ ਪਈਆ॥

ਅੰਗ - 836

ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖਿੱਚ ਅੰਦਰ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ -

ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਪਰੀਤ ਹੈ ਲਾਇ ਤਾਰ ਨਿਹਾਲੇ॥
 ਚਕਵੀ ਸੂਰਜ ਹੇਤ ਹੈ ਮਿਲ ਹੋਣ ਸੁਖਾਲੇ॥
 ਨੇਹੁੰ ਕਵਲ ਜਲ ਜਾਣੀਐ ਖਿੜ ਮੂੰਹ ਵਖਾਲੇ॥
 ਮੋਰ ਬਬੀਹੇ ਬੋਲਦੇ ਦੇਖ ਬੱਦਲ ਕਾਲੇ॥
 ਨਾਰਿ ਭਤਾਰ ਪਿਆਰ ਹੈ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਸਮਾਲੇ॥
 ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾਂ ਪਿਰਹੜੀ ਓਹ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ - 27/4

ਅੰਦਰ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਪੀੜਾ ਉਠਦੀ ਹੈ -

ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਇਕ ਬੇਦਨ
 ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਦੇਖੇ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਨ ਪਈਆ॥
 ਬੈਦਕ ਨਾਟਿਕ ਦੇਖਿ ਭੁਲਾਨੇ
 ਮੈ ਹਿਰਦੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪੀਰ ਲਗਈਆ॥
 ਹਉ ਬਿਨੁ ਪਲੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ ਬਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤਮ
 ਜਿਉ ਬਿਨੁ ਅਮਲੇ ਅਮਲੀ ਮਰਿ ਗਈਆ॥
 ਜਿਨ ਕਉ ਪਿਆਸ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭ ਕੇਰੀ
 ਤਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਭਾਵੈ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕੋ ਦੁਈਆ॥

ਅੰਗ - 836

ਇਸ ਬਿਰਹੁ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੋਈ ਆਨਿ ਆਨਿ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲਾਵੈ
 ਹਉ ਤਿਸੁ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿ ਬਲਿ ਘੁਮਿ ਗਈਆ॥
 ਅਨੇਕ ਜਨਮ ਕੇ ਵਿਛੁੜੇ ਜਨ ਮੇਲੇ
 ਜਾ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਣਿ ਪਵਈਆ॥

ਅੰਗ - 836

ਪਰ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਕਿਉਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਵਿਛੋੜਾ ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਰਹਿ, ਦਇਆਲ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੇਲ ਲਵੇਗਾ।

**ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੁੜੇ
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ॥**

ਅੰਗ - 133

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਵਿਛੋੜਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਕੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੌਂ ਕੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

**ਏਕਾ ਸੇਜ ਵਿਛੀ ਧਨ ਕੰਤਾ॥
ਧਨ ਸੂਤੀ ਪਿਰੁ ਸਦ ਜਾਗੰਤਾ॥
ਪੀਓ ਮਦਰੋ ਧਨ ਮਤਵੰਤਾ॥**

ਧਨ ਜਾਗੈ ਜੇ ਪਿਰੁ ਬੋਲੰਤਾ॥ ਅੰਗ - 737

ਠੀਕ ਹੈ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ; ਇਹ ਕੰਧ ਨਹੀਂ ਟੁਟਣੀ ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਪਰ ਇਕ ਪਤਲਾ ਪਰਦਾ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ-

**ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਗੀ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ॥**

ਅੰਗ - 1263

**ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ
ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ॥
ਭਾਂਭੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਾਰਦੋ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੁਰਾਇਓ॥**

ਅੰਗ - 624

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘੋਰ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਰੀਰ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਘੋਰ ਤਪ ਕੀਤਾ, ਸਰੀਰ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ, ਬੇਬਸ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਫਰੀਦ ਜੀ ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਫਰੀਦਾ ਤਨੁ ਸੁਕਾ ਪਿੰਜਰੁ ਥੀਆ
ਤਲੀਆਂ ਖੁੰਡਹਿ ਕਾਗ॥
ਅਜੈ ਸੁ ਰਬੁ ਨ ਬਾਹੁੜਿਓ ਦੇਖੁ ਬੰਦੇ ਕੇ ਭਾਗ॥**

ਅੰਗ - 1382

ਸਰੀਰ ਹੋਰ ਸੁੱਕ ਗਿਆ, ਕਾਂਵਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਤਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮਾਸ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੀ ਅਸਹਿ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੇਲ ਲਵੇਗਾ। ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਕਾਗਾ ਕਰੰਗ ਢਢੋਲਿਆ ਸਗਲਾ ਖਾਇਆ ਮਾਸੁ॥
ਏ ਦੁਇ ਨੈਨਾ ਮਤਿ ਫੁਹਉ**

ਪਿਰ ਦੇਖਨ ਕੀ ਆਸ॥

ਅੰਗ - 1382

ਆਵਾਜ਼ ਆਈ -

**ਫਰੀਦਾ ਜੰਗਲੁ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਭਵਹਿ
ਵਣਿ ਕੰਡਾ ਮੌੜੇਹਿ॥
ਵਸੀ ਰਬੁ ਹਿਆਲੀਐ ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਢੂਢੇਹਿ॥**

ਅੰਗ - 1378

ਜਾਹ ਕਿਸੇ ਮੁਰਸ਼ਦੇ ਕਾਮਲ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ, ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਭੇਤ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਦਾ ਹੀ ਦਿਆਲਤਾ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮੁਰਸ਼ਦੇ ਕਾਮਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੂੰ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮੇਲਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ -

**ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ
ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ॥
ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥**

ਅੰਗ - 205

ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਤਰਠੇਗਾ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਵਿਸਮਾਦ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ, ਮਹਾਨ ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਤਾਰ ਘੋਰ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਵਾਦੀ-ਏ-ਹੈਰਾਨ (ਵਿਸਮਾਦ) ਦੀ ਝਾਤੀ ਦਿਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਾਹ, ਮੁਰਸ਼ਦੇ ਕਾਮਲ ਨੂੰ ਢੂੰਡ।

**ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ॥
ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ
ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ॥
ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ॥
ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ॥
ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ
ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ॥
ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ॥
ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ
ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ॥
ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ॥**

ਅੰਗ - 1291

ਸੋ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਚ ਪਰਵਾਨ ਅਤੇ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਤੂੰ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

**ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ॥**

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ
ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ॥

ਅੰਗ - 1291

ਹੁਣ ਇਹ ਭਟਕਦਾ ਜਗਿਆਸੂ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਉਤੇ
ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ,
ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕੇ ?

ਸਾਧ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਦ ਨ ਜਾਨਹਿ॥
ਜੇਤਾ ਸੁਨਹਿ ਤੇਤਾ ਬਖਿਆਨਹਿ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਉਪਮਾ ਤਿਹੁ ਗੁਣ ਤੇ ਦੂਰਿ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਉਪਮਾ ਰਹੀ ਭਰਪੂਰਿ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਕਾ ਨਾਹੀ ਅੰਤ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਦਾ ਬੇਅੰਤ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਉਚ ਤੇ ਉਚੀ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਮੁਚ ਤੇ ਮੁਚੀ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਾਧ ਬਨਿ ਆਈ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥ ਅੰਗ - 272

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮੰਘਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ
ਗਾਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਮੰਘਿਰਿ ਮਾਹਿ ਸੋਹੰਦੀਆ
ਹਰਿ ਪਿਰ ਸੰਗਿ ਬੈਠੜੀਆਹ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਕਿਆ ਗਣੀ
ਜਿ ਸਾਹਿਬਿ ਮੇਲੜੀਆਹ॥ ਅੰਗ - 135

ਰਾਮ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ, 'ਮੈਂ' ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਾਲ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ 'ਮੈਂ'-'ਮੈਂ' ਨਾ ਰਹੀ, 'ਮੈਂ' 'ਤੂੰ'
ਬਣ ਗਈ, 'ਤੂੰ' ਮੈਂ ਬਣ ਗਈ; ਮਹਾਨ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ ਮਿਲ
ਗਿਆ।

ਤਨੁ ਮਨੁ ਮਉਲਿਆ ਰਾਮ ਸਿਉ
ਸੰਗਿ ਸਾਧ ਸਹੇਲੜੀਆਹ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੇ ਰਹਨਿ ਇਕੋਲੜੀਆਹ॥
ਅੰਗ - 135

ਇਸ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ ਜੀਵ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ
ਹੀਣੇ ਇਕੱਲੇ ਭਟਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ ਦੇ
ਬਪੇੜ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ
ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ॥
ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ॥
ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ॥
ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ॥
ਭਜਹੁ ਗੁੰਬੰਦ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ॥
ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਾ ਏਹੀ ਲਾਹੁ॥

ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ॥
ਭਜਿ ਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ॥
ਅਬ ਨ ਭਜਸਿ ਭਜਸਿ ਕਬ ਭਾਈ॥
ਆਵੈ ਅੰਤੁ ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਅਬ ਸਾਰੁ॥
ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਹੁ ਨ ਪਾਵਹੁ ਪਾਰੁ॥ ਅੰਗ - 1159

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣਾ
ਹੋ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿਤ੍ਰ ਨਾ ਬਣ
ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਰਜਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੁਖਾਂ
ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ, ਸੁਖਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਗੀ
ਬਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੁਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸਨੂੰ
ਧਿਆਨ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸੱਚੇ ਮਿਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ
ਇਥੇ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਹੱਥ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖ ਅਗੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਬਹੁਤੀ ਹੋਵੈ ਮਾਰ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਤਿ ਸਿਉ ਲੇਖਾ ਨਿਬੜੈ
ਬਖਸੈ ਸਿਫਤਿ ਭੰਡਾਰ॥
ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ॥
ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੇਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀਵਾਰ॥
ਅੰਗ - 1281

ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਇਆ
ਮੰਡਲ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜੀਵ ਇਕੱਲਾ ਭਟਕ ਰਿਹਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਘੁਮੇਟਣੀਆਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਜਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੇ ਰਹਨਿ ਇਕੋਲੜੀਆਹ॥
ਤਿਨ ਦੁਖੁ ਨ ਕਬਹੂ ਉਤਰੈ
ਸੇ ਜਮ ਕੈ ਵਸਿ ਪੜੀਆਹ॥ ਅੰਗ - 135

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਮੁਰਸ਼ਦੇ ਕਾਮਲ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ
ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕਰਕੇ,
ਗਾਖੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ
ਲਿਆ, ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਲਾ ਕੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ
ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਆਦਰ ਯੋਗ ਅਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ
ਮਹਾਨ ਸੋਭਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ।

ਜਿਨਿ ਰਾਵਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ
ਸੇ ਦਿਸਨਿ ਨਿਤ ਖੜੀਆਹ॥
ਰਤਨ ਜਵੇਹਰ ਲਾਲ ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਤਿਨਾ ਜੜੀਆਹ॥
ਨਾਨਕ ਬਾਂਛੈ ਪੂੜਿ ਤਿਨ
ਪ੍ਰਭ ਸਰਣੀ ਦਰਿ ਪੜੀਆਹ॥
ਮੰਘਿਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧਣਾ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜਨਮੜੀਆਹ॥
ਅੰਗ - 135

ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਛੁੱਟ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੰਘਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂੜੀ ਦੀ ਵਾਂਛਾ ਕਰਨੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ੇਸ਼ਟ ਦਾਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪੂੜੀ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਲੋਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਲੋਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੂੜੀ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ -

**ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ
ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ॥
ਕਿਲਵਿਖ ਮੈਲੁ ਭਰੇ ਪਰੇ ਹਮਰੈ ਵਿਚਿ
ਹਮਰੀ ਮੈਲੁ ਸਾਧੂ ਕੀ ਧੂਰਿ ਗਵਾਈ॥
ਤੀਰਥਿ ਅਠਸਠਿ ਮਜਨੁ ਨਾਈ॥
ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੀ ਧੂਰਿ ਪਰੀ ਉਡਿ ਨੇਤ੍ਰੀ
ਸਭ ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਗਵਾਈ॥ ਅੰਗ - 1263**

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ, ਬੇ-ਮਰਯਾਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ -

**ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ ਖੇਡੀਐ
ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ॥ ਅੰਗ - 469**

ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਅਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਰੋਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਗੁਆ ਲਿਆ -

**ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ
ਹੋਇ ਭਸਮਝਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ
ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ
ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥
ਬਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ
ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੁਆਇਆ॥
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 464**

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੋ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਪਾਸ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਸੁਰੱਖਿਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਤੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਲਿਆਵੋ। ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਮਾਵੋ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ, ਇਹੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਾਓ! ਗੁਰੂ ਬਰਕਤ ਪਾਵੇਗਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਹ ਹਨ - 1. ਆਤਮ ਗਿਆਨ 2. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥ ਸਫਲ ਹੋਇ 3. ਅਮਰ ਗਾਥਾ 4. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ (ਸੱਤ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) 5. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ 6. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ (ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)।

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਹਥਲਾ ਅੰਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਲੇਖ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬੀਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਈਏ। 4 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ 10 ਤੋਂ 1 ਵਜੇ ਤਕ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਰੋਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਸਜਣਗੇ।

31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦਿਨੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। 1 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿਨੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ (ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਦੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਹਾਇਸ਼, ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 29-30-31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਤੱਖਰ ਪਰਿਵਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਫਰੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਫਰੀ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਆਪਣੀਆਂ-ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਕੇ ਪੰਨ ਭਾਗ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਜੁੜਦੀਆਂ ਰਹਿਣ।

ਆਉ, ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਾ ਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਾਣੀਏ। ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ। ਆਪ ਜੀ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕ ਜਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ।

**ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ'

ਬਾਬਾ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ-25 ਨਵੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੁ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸ਼ਾਨ.....।

**ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ।
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ।
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥**
ਅੰਗ - 256

**ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥**
ਅੰਗ - 289

ਧਾਰਨਾ - ਰਾਖੋ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ,
ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ਜੀ।

ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਨਾਇਕ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ
ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ ॥੧॥
ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ॥
ਬੇਸੁਮਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ
ਤੇਰੇ ਅੰਤੁ ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਲਹੀਐ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਹਮਾਰੇ ਖੰਡਹੁ
ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥
ਹਮ ਅਗਿਆਨ ਅਲਪ ਮਤਿ ਥੋਰੀ
ਤੁਮ ਆਪਨ ਬਿਰਦੁ ਰਖਾਵਹੁ ॥ ੨ ॥
ਤੁਮਰੀ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ
ਤੁਮ ਹੀ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲੇ ॥
ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥

ਅੰਗ - ੬੭੪

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਟਰਾਲੀਆਂ-ਟਰੱਕਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਏਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ। ਇਕ-ਇਕ ਕਦਮ ਦਾ ਫਲ, ਇਕ-ਇਕ ਯੱਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਿਤ ਲਾ ਕੇ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਸਮਝੋ ਤੇ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਵੋ, ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨੋ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥
ਅੰਗ - ੫੪੬

ਕਈ ਕਰੋੜ ਯੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੇ ਲੇਖੇ

ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਸੁਣਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੇਖੇ 'ਚ ਕਦੋਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥
ਅੰਗ - ੬੬੯

ਉਹਦਾ ਥਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਏ ਨੂੰ 500, ਸਵਾ 500 ਸਾਲ ਬੀਤੇ ਹਨ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਮੈਂ ਬਚਪਨ 'ਚ ਸੀ, ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਓਦੋਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਆਹ ਮੇਰੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਯਾਦ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਕਿਸੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ 100 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਹੋ ਕੀ ਗਿਆ ਹੈ ਸਮੇਂ ਨੂੰ? ਸਮਾਂ ਬਦਲਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਤ ਇਸਨੂੰ ਬਦਲਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ environment (ਵਾਤਾਵਰਣ) ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਦਲਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਕਦੇ ਚੰਗਾ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅੰਧਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਹਿਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ। 20-20 ਸਾਲ, 30-30 ਸਾਲ, 50-50 ਸਾਲ, 100-100 ਸਾਲ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਦਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਮਾਂ। 5000 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਪੁਰਸ਼ ਸਤਿਵਾਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਬਚਨ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣੀ, ਬਾਲ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਾਂਗਾ, ਬੜਾ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਿਆ ਉਸਨੂੰ, ਇਥੇ ਤਕ ਇਕ ਲੜਕੀ ਆਈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਨਾ ਕਰੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਬਚਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਲੜਕੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਰਜਨ ਦੇ ਰਥ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਘੋੜੇ ਹੱਕਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਖੰਡੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਉਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਵਾਰ। ਇਸਤ੍ਰੀ, ਬੱਚਾ, ਬੁੱਢਾ ਤਿੰਨਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਵਾਰ ਕਰਦਾ। ਬਿਮਾਰ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਲਚਰ ਫੇਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਤਪ ਤੇਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਯੁੱਧ ਜੰਗ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਵਾਂਗੂੰ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਫੋੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ ਨਸ਼ਤਰ ਨਾਲ ਫੋੜਾ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ 'ਚੋਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹਦੇ 'ਚ ਕੁਛ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ। ਇਕ ਤਾਂ ਬੁੱਢੇ ਉਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਦੂਸਰਾ ਇਸਤ੍ਰੀ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਤੀਸਰਾ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਚੌਥਾ ਜੇ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਪੰਜਵਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਰਨ ਮੰਗ ਲਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਹਾਂ, ਉਸ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਛੇਵਾਂ ਨਿਸ਼ਸਤਰੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸ਼ਸਤਰ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਵਾਰ ਕਰਨਾ। ਐਸਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜਿਹੜੀ ਵਾਧੂ ਤਲਵਾਰ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਯੋਧੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਤੂੰ, ਆਹ ਫੜ ਮੇਰੀ ਤਲਵਾਰ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇੱਕ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਦੱਸ ਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਕ ਨੱਠੇ ਜਾਂਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਕਰੀਆਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਤਪ ਤੇਜ ਬਹੁਤ ਵਧਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਸੋ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਬਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਛਲਣੀ-ਛਲਣੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸੇਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਹੀ ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਉਹ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਤਿਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ, ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦੇ। ਜੇ ਬਚਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਨੇ ਬਦਲਾ ਖਾਧਾ, ਨਾਸਤਕਤਾ ਆ ਗਈ ਇਥੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਿਆਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਉਲਝ ਗਈ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜੇ ਸੀ ਉਸ

ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ-ਪਹੁੰਚਦੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਬਘਿਆੜਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਜਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਮਾਲ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, ਖਾ ਜਾਣਾ, ਪਿਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਘਿਆੜਾਂ ਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਚੱਟਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਸੀ ਪਰਜਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਵੇਲੇ।

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੫

ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜੇ ਸੀ ਉਹ ਕੈਂਚੀ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੀ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਚਾ ਵੀ ਦੇਈਏ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਸੋਚੀਏ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਨਾ ਮਰੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੈਂਚੀ ਵਾਂਗਣ ਪਾੜ ਦਿਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਤਾ। ਕੁਛ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਕੁਛ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਗਏ, ਕੁਛ ਹੋਰ ਹੋ ਗਏ। ਕਲਜੁਗ ਕੈਂਚੀ, ਰਾਜੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਸਾਈ ਬਣ ਗਏ। ਕਸਾਈ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਮਾਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ' ਜਿਹੜੀ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਨਾ ਦਇਆ ਰਹੀ, ਨਾ ਖਿਮਾ ਰਹੀ, ਨਾ ਧੀਰਜ ਰਹੀ, ਨਾ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖ ਰਿਹਾ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉੱਠੀ ਤੇ ਨਾ ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਯ ਰਿਹਾ। ਚਰਿੱਤਰ ਗਿਰ ਗਿਆ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੇ ਪੁਰਖ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਥ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਪੈਸੇ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪੈਸਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਥ ਨਿਭਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ -

ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ ॥

ਜਾਇ ਜਗਾਇਨਿ ਬੈਠੇ ਸੁਤੇ ॥

ਚਾਕਰ ਨਹਦਾ ਪਾਇਨਿ ਘਾਉ ॥

ਰਤੁ ਪਿਤੁ ਕੁਤਿਹੋ ਚਟਿ ਜਾਹੁ ॥

ਜਿਥੈ ਜੀਆਂ ਹੋਸੀ ਸਾਰ ॥

ਨਕੀ ਵਢੀ ਲਾਇਤਬਾਰ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੮੮

ਕਹਿੰਦੇ ਮੁਕਦਮ ਕੁੱਤੇ ਬਣ ਗਏ। ਪਰਜਾ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸਦੇ ਨੇ, ਚੱਟਦੇ ਨੇ। ਕੁੱਤੇ ਮੂੰਹੀਂ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ, ਮੁਰਦਾਰ ਖਾਜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਾੜ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਵਾੜ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਖੇਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ।

ਕਲਿ ਆਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੋਇਆ ਮੁਰਦਾਰ ਗੁਸਾਈ।

ਰਾਜੇ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦੇ ਉਲਟੀ ਵਾੜ ਖੇਤ ਕਉ ਖਾਈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੩੦

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਦਿਨ ਪਾਂਡਵਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ। ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਡਰ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ ਹੈ ਉਹ ਚੰਡਾਲ ਦੇ ਘਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉੱਚੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੇ ਗਿਰ ਕੇ ਉਹਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਨਾਲ

ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸੁਭਾਅ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ -

ਕਲੀ ਕਾ ਜਨਮੁ ਚੰਡਾਲ ਕੈ ਘਰਿ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ - ੧੬੧

ਫੇਰ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਕਰਮ, ਧਰਮ, ਬੋਲ, ਬਾਣੀ, ਬਚਨ, ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ, ਰਾਜ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਜ਼ੀਰੋ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨਾ ਅਸਲੀ ਦਵਾਈਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਮਿਲਣੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਪੈਸਾ ਹੀ ਪੈਸਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਚਾਹੇ ਸਾਰੀ ਮਰ ਜਾਏ, ਆਹ ਕੀ ਹੈ ਮਾੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਸ਼ਰਾਬ, ਇਹ ਵੀ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਸੌ ਬੰਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹਦੇ 'ਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸੌ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ ਭਾਈ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਛਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸੱਚ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ -

ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੁੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ ॥

ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੮

ਦਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਭਰੋਸਾ, ਬੀਜ ਹੋਵੇ ਸਾਬਤ ਤਾਂ ਉੱਗਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥

ਕੁੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੫

ਕੁੜ ਦੀ ਮੱਸਿਆ ਫੈਲ ਗਈ। ਹਨ੍ਹੇਰ ਗਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੁਛ ਵੀ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਬੰਦੇ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਵੀ ਸੱਚਾ ਬੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਝੂਠ ਹੈ, ਪਾਖੰਡ ਹੈ, ਆਡੰਬਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੇਰੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੱਠ ਨੇ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਨੇ ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਨੇ। ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਖੰਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿਆਗ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹੀ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਡੰਬਰ ਰਚ ਲਏ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ। ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਜਿਹੜੇ ਕਰਨ ਆਏ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਡੰਬਰਾਂ 'ਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ -

ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ ॥ ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੫

ਮੈਂ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੀ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਚ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਰਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ -

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੫

ਹਉਮੈ ਦੇ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਹਉਮੈ ਨੇ ਐਨਾ ਦੁਖ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਪਰਜਾ ਵੀ ਰੋਂਦੀ ਹੈ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੫

ਹੁਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਏਗੀ ਗਤੀ। ਪਰਜਾ ਗਿਆਨਵਾਨ ਨਾ ਰਹੀ, ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਅ ਲਿਆ। ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨਚਦੇ ਨੇ, ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਚੋਲਾ ਨਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਕਿਤੇ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੇ ਘਰ ਜਾਣਗੇ, ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਨਗੇ -

ਕਲਿ ਆਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੋਇਆ ਮੁਰਦਾਰ ਗੁਸਾਈ।

ਰਾਜੇ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦੇ ਉਲਟੀ ਵਾੜ ਖੋਤ ਕਉ ਖਾਈ।

ਪਰਜਾ ਅੰਧੀ ਗਿਆਨ ਬਿਨੁ ਕੁੜੁ ਕਸਤਿ ਮੁਖਹੁ ਆਲਾਈ।

ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਇਦੇ ਨਚਨਿ ਗੁਰੂ ਬਹੁਤੁ ਬਿਧਿ ਭਾਈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੩੦

ਗੁਰੂ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਚ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸੇਵਕ ਬੈਠਨਿ ਘਰਾਂ ਵਿਚਿ ਗੁਰ ਉਠਿ ਘਰੀ ਤਿਨਾੜੇ ਜਾਈ।

ਕਾਜੀ ਹੋਏ ਰਿਸਵਤੀ ਵਢੀ ਲੈ ਕੇ ਹਕ ਗਵਾਈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ, ੧/੩੦

ਕਾਜੀ ਜਿਹੜੇ ਸੀ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ, ਉਹ ਰਿਸਵਤਾਂ ਲੈਣ ਲੱਗ ਗਏ, ਹੱਕ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਗਵਾ ਦਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਜਿਹਨੇ ਪੈਸਾ ਵੱਧ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਉਹਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਜਿਹੜੇ ਸੀ ਉਹ ਰਿਸਵਤਾਂ ਲੈਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਵਜ਼ੀਰ ਅਮੀਰ ਜਿੰਨਾਂ ਸ਼ਾਸਕ ਸੀ, ਰਿਸਵਤਾਂ ਦੇ ਦਿਓ, ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਬਣਾ ਲਓ, ਨਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਮੈਂ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਐਮ.ਏ ਕਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੰਜਨੀਰਿੰਗ 'ਚ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤਾਂ ਕਾਹਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਦੇ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਜੀ। ਜਿੱਥੇ ਫੇਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਫੇਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਗ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਾੜੇ? ਨਾਲਾਇਕ ਬੰਦੇ ਆ ਜਾਣਗੇ, ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ। ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ। ਸੋ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਆਰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ-

ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖੈ ਦਾਮ ਹਿਤ ਭਾਵੈ ਆਇ ਕਿਥਾਉ ਜਾਈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੩੦

ਬੰਦਾ ਚਾਹੇ ਕਿਤੇ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਧੋਖੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਲਿਆਵੇ ਘਰ ਵਿਚ। ਪੈਸਾ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਪਿਆਰਾ, ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਲੜਾਈ।

ਵਰਤਿਆ ਪਾਪ ਸਭਸ ਜਗ ਮਾਂਗੀ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੩੦

ਪਾਪ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ-ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰੇ ਕੁੜ ਦਾ ਹੋ ਗਿਐ ਪਸਾਰਾ, ਸੱਚ ਵਾਲਾ ਕਾਲ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ ॥
ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥
ਜੇ ਇਕੁ ਹੋਇ ਤ ਉਗਵੈ ਰੁਤਿ ਹੂ ਰੁਤਿ ਹੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਪਾਹੈ ਬਾਹਰਾ ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਸੋਇ ॥
ਭੈ ਵਿਚਿ ਖੁੰਬਿ ਚੜਾਈਐ ਸਰਮੁ ਪਾਹੁ ਤਨਿ ਹੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤੀ ਜੇ ਰਖੈ ਕੂੜੈ ਸੋਇ ਨ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੮

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹਨੂਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੁੱਤੇ ਮੂੰਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੰਸਾਰ, ਨਾ ਖਾਜ਼ੂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਨਾ ਅਖਾਜ਼ੂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਮੂਹਰੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਨਵਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਹਨੂੰ ਖਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਉਹਨੇ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਖਾਣੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਕ ਖਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਅਖਾਜ਼ੂ ਹੈ।

ਕਲਿ ਹੋਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜ਼ੂ ਹੋਆ ਮੁਰਦਾਰੁ ॥
ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਭਉਕਣਾ ਚੂਕਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੧

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਘਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਸੀ-

ਰੰਨਾ ਹੋਈਆ ਬੋਧੀਆ ਪੁਰਸ ਹੋਏ ਸਈਆਦ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੧

ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਣ ਗਏ, ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਧਰਮ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਚਰਿੱਤਰ ਰਿਹਾ। ਔਰਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵਿਚਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਟੋਕਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਪਰਇਸਤੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਘਰ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਗਲ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ।

ਸੀਲੁ ਸੰਜਮੁ ਸੁਚ ਭੰਨੀ ਖਾਣਾ ਖਾਜ਼ੁ ਅਹਾਜ਼ੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੨

ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੀਲ ਕਹਿੰਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ, ਇਹਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ 40-50, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਗਇਆ-ਆਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਹੀ। ਜਿਹੜਾ ਸੰਜਮ ਸੀ, ਕੰਟਰੋਲ ਸੀ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਬੰਦੇ ਦਾ, ਉਹ ਕੰਟਰੋਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਸ਼ੇ-ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਮਗਰ ਨੱਠਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਸੁੱਚ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ, ਨਾ ਮਨ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਬੋਲ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਬੁੱਧੀ ਸੁੱਚੀ ਰਹੀ, ਨਾ ਤਨ, ਨਾ ਧਨ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਘਰ ਸੁੱਚਾ ਰਿਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਸੁੱਚ ਵੀ ਨੱਠ ਗਈ। ਜਿਹੜਾ ਖਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀਆਂ ਸੀ, ਉਹ ਖਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ।

ਸਰਮੁ ਗਇਆ ਘਰਿ ਆਪਣੈ ਪਤਿ ਉਠਿ ਚਲੀ ਨਾਲਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੪੨

ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਰਮ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਨੱਠ ਗਈ। ਖੁਲ੍ਹਮ-ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਲੋਕ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਨੇ। ਦੂਸਰਾ ਜਿਹੜੀ ਮਿਹਨਤ ਸੀ, ਉੱਦਮ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਆਲਸੀ ਹੋ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੱਤ ਨਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਨੱਠ ਗਈ ਸ਼ਰਮ ਦੇ -

ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਏਕੁ ਹੈ ਅਉਰੁ ਨ ਸਚਾ ਭਾਲਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੨

ਆਹ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਲੋਕ, ਪੀਰਾਂ, ਫਕੀਰਾਂ, ਮੱਠਾਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਨਾਥਾਂ, ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਸੀ, 40 ਸਾਲ ਤੱਕ ਆਪ ਇਕ ਗੁਫਾ ਸੀ ਉਹਦੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦੇ 'ਚ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਆਏ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨ ਆਏ ਹੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹਜ਼ਰਤ ਤੇਰੇ ਨਵਾਂ ਦਿਲ ਲਾਉਣ ਆਏ ਹਾਂ, ਨਵੀਂ ਸੋਚ, ਨਵਾਂ ਦਿਮਾਗ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਾਵੇਂਗਾ। ਐਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਕਾਇਆਂ ਕਲਪ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਘਰ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪੈਗੰਬਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪੈਗੰਬਰ ਹਾਂ, ਪੈਗੰਬਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ - ਪੈਗੰਬਰ। ਅਕਾਲ ਦਾ ਪੁਰਖ ਦਾ, ਰੱਬ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਗਾਮ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੇ, 40 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅੱਜ ਖੁਦਾ ਦਾ ਇਹ ਪੈਗਾਮ ਆਇਆ, ਅੱਜ ਇਹ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੋਹ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਡੀ ਫੱਟੀ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਪੈਗਾਮ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਹ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੋ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨੋ ਤੇ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕਲਮਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਓਗੇ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗੇ। ਈਸਾ ਜੀ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੱਗ ਗਏ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਚਪਨ

ਵਿਚ ਹੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਛੋਟਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ 200 ਸਾਲ ਸਰੀਰ ਬਦਲਦੇ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਹ ਕੱਢ ਦੇਈਏ, ਜਿਹਦੇ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਦਮੀ ਪਾਰ ਲੰਘ ਸਕੇ। ਕੋਈ ਛੇ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ ਆਪ ਦੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਉਮਰ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਘਰ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਆਪ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮੀਲ ਅੱਧ ਮੀਲ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲੈਣੇ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਝੰਡ ਸੀ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਮੰਡਲੀਆਂ ਉਤਰ ਜਾਣੀਆਂ ਤੇ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਕੁਛ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਚਪਨ 'ਚ ਸਾਧੂਆਂ ਕੋਲ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹਿਣਾ। ਨਾ ਬੋਲਣਾ, ਨਾ ਚਲਣਾ, ਨਾ ਖਾਣਾ, ਨਾ ਪੀਣਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣੇ। ਸੰਤਾਂ ਵਲ ਜਾਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਮਹਿਤਾ ਜੀ ਰੁਚੀ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਖਿੱਝਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚਾ ਕਰੇਗਾ ਕੀ? ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਹ ਜਦ ਸਾਧੂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਨੱਠਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਬਾਲਕ ਹੈ। ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਪੰਡਤ ਹਰਦਿਆਲ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਡਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਘਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਆ ਗਏ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਆ ਗਏ, ਇਹ ਤਾਂ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉੱਠ ਕੇ, ਜਾ ਕੇ ਸਾਧਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਹੱਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ! ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਮੇਰਾ ਇਲਮ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੋਤਸ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸੁੱਧ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਲਾ ਦਿਓ, ਨਾਨਕ ਦਾ ਦਿਲ ਭਰ ਜਾਵੇ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਸੋਚ ਕਰੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾ ਦੇਵਾਂ। ਛੋਟੀ ਮੁੱਲ ਲੈ ਆਂਦੀ ਤੇ ਸ਼ੌਕਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਭਰ ਲਈ। ਉੱਤੇ ਇਕ ਥਾਨ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਸਵਾ ਰੁਪਿਆ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਸਕੂਲ ਦੀ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਲਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਂਤ ਚੁਕਾ ਲਈ, ਚੁਕਾ ਕੇ, ਜਾ ਕੇ, ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਰਹੇ ਨੇ, ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ। ਦਾਖਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੀ ਪਾਧੇ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਦਿਆਲ ਜੀ ਤੋਂ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਮੌਲਵੀ ਵੀ, ਸਾਰੇ ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ

ਸੀ ਕਿ ਹਰਦਿਆਲ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਫੇਰ ਕਿ ਕਦੋਂ ਅਵਤਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਹੈ ਵੀ ਤਲਵੰਡੀ 'ਚ। ਹੋਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੈ। 100% ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਗਵਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਪੱਤਰੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਪੱਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਜੋੜੇ ਨੇ ਜੋ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਜਨਮ ਦੇ ਹਾਲ ਪੁੱਛੇ ਸੀ ਕਿ ਕੀ-ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਤੁਸੀਂ? ਕਿੰਨੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਸੀ ਅੰਦਰ, ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੰਜਾ ਸੀ, ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਹਿਸਾਬ ਜੋੜਿਆ, ਇਹ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਬੀਬੀਆਂ, ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ, ਇਹ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਦਾਈ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਾਲਕ ਜਨਮਿਆ ਤਾਂ ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਲਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਆਉਣ ਤੇ ਜਾਨ ਪਈ ਉਹਦੇ 'ਚ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ 'ਚ ਜਾਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਗਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸੀ ਕਹਿੰਦੀ ਇਕ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਵੱਜਿਆ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ ਬੇਅੰਤ ਦੇਵਤੇ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰੂਹ ਨੂੰ ਉਹਦੇ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ। ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵੱਜਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਨਿਹਚਾ ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਵਤਾਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਧਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗਾਏ, ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਾਂਗਾ ਕਿ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਜਿਹੜੇ, ਕੀ ਇਹ ਵਾਕਈ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਆਏ ਹਨ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਖਾਸ ਗੁਣ ਵੀ ਹੈਗੇ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਬੱਚਾ ਹੈ? ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਰਸ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਮੱਥਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਇਕ ਜੋਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਉ-ਜਿਉਂ ਦੇਖਦੇ ਜਾਓ, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਰੂਰ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਹੱਸਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਫੁੱਲ ਖਿੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੁਣੇ ਹੀ। ਸੋਹਣੇ-ਸੁਨੱਖੇ ਨੇ, ਡਰ ਲੱਗਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਏ। ਨਿਗ੍ਹਾ ਮੈਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨੇਤਰਾਂ ਦਾ ਤੇਜ ਐਨਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇਤਰ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬੜੇ ਤੇਜ ਵਾਲੇ ਨੇਤਰ ਨੇ। ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਾਂਗਾ।

ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਜਾਓ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਮੈਂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲਿਖ ਲਿਆ, ਆਪਣੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ 'ਚ ਲਿਖ ਲਿਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ

ਇਸ ਨੂੰ ਫੱਟੀ ਦੇ ਦਿਓ ਤੇ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਾਨਕ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਫੱਟੀ ਲਿਆਓ ਮੈਂ ਅੱਖਰ ਪਾ ਦੇਵਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਾ ਕੇ ਪਾਧੇ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਮਿੰਨਾ-ਮਿੰਨਾ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰਮਜ਼ ਮਾਰਨਗੇ ਇਹ। ਇਸ ਰਮਜ਼ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ੧੯ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉੱਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਫੱਟੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ, 'ਓਮ ਨਮੋ ਸਿਧੰ'। ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਅੱਖਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਓ? ਪਾਧਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਇਹ ਮੰਗਲ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ, ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਹੁਣ ਕੰਮ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦੇਈਂ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, 'ਓਮ ਨਮੋ ਸਿਧੰ'। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਓਮ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਪੰਡਤ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਓ? ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਦੇ ਉਹ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਨਾਨਕ! ਨਾ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਲਿਖਦੇ ਓ ਤੁਸੀਂ? ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੇਖੇ-ਪੱਤੇ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂਗਾ, ਜਮ੍ਹਾਂ-ਘਟਾਉ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਦਾ ਹੈ, ਲੇਖਾ-ਪੱਤਾ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਲੇਖਿਆਂ 'ਚ ਬਦਲੀਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖੱਤਰੀ ਜਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਓ। ਸੇ ਮੈਂ ਗਣਿਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਲੇਖੇ-ਪੱਤੇ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਜਾਓਗੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਲੇਖੇ ਨੇ ਕੀ ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਣਕੂਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਓ, ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ, ਮਕਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿਓਗੇ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਫਰਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿਓਗੇ ਕਿ ਇਸ ਫਰਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਫਸਲ ਦੇਖ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿਓਗੇ ਕਿ ਐਨੇ ਕੁਇੰਟਲ ਫਸਲ ਹੋਏਗੀ। ਐਨੇ ਮਣ ਫਸਲ ਹੋਏਗੀ। ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਜੋੜਨ ਲੱਗ ਜਾਓਗੇ, ਉਂਗਲੀਆਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਕਲਮਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਾੜੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਗਾ ਮੈਂ। ਸਵਾਏ ਦੇ, ਡੇਢੇ ਦੇ, ਉੱਟੇ ਦੇ, ਢੈਂਚੇ ਦੇ; ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦੀ ਜ਼ਰਬ, ਸਾਢੇ ਚਾਰ, ਸਾਢੇ ਪੰਜ, ਸਾਢੇ ਛੇ ਦੀ, ਪੌਣੇ ਛੇ ਦੀ, ਸਵਾ ਛੇ ਦੀ ਜ਼ਰਬ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਉਂਗਲੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਕੱਢ ਦਿਓਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਤਾਕ ਹੋ ਜਾਓਗੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਹ ਲੇਖਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਨਕ! ਇਹ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਮੇਰੀ ਪੱਟੀ ਤੇ ਇਹ ਨਾ ਲਿਖਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖੇ ਜਿਹੜਾ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਲੇਖਾ। ਕੀ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਜੇ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਲਿਖਣਾ ਤੂੰ ਜਾਣ ਲੈ, ਲੇਖਾ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਬਾਬਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਉਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣ ਲੈ, ਜਿੱਥੇ ਲੇਖਾ ਜਾ ਕੇ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਸੁੱਚਾ ਲੇਖਾ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਆਦਮੀ ਫਸੇ ਨਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਾਨਕ! ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਲੇਖਾ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ, ਉਸ ਲੇਖੇ ਦੀ ਕਲਮ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਾਗਜ਼ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ।

ਇਕ ਪਾਸੇ, ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਚੌਂਕੀ ਦੇ ਉਤੇ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਸਟਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਕ ਟੱਕ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ। ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਐਨੀ ਆਭਾ ਆਈ, ਐਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਆਈ, ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਲਾਈਟ ਮਚ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਿਕਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਚਿਹਰੇ 'ਚੋਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇ ਗਲੇ ਤੋਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੰਡਤ ਜੀ! ਹੁਣ ਸੁਣੋ। ਸਿਆਹੀ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੋਹ ਜਾਲ ਕੇ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾ ਲੈ, ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾ ਲੈ ਮੱਤ ਦਾ।

ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਾਲਕ, ਫੱਟੀ ਪਾਧੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚੌਂਕੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਟੱਕ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਾਧਾ ਕਿ ਹੈਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੱਸੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗਲੇ ਤੋਂ ਉਚਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਫਸਦੇ ਹਾਂ, ਕੇਵਲ

ਮੇਹ ਕਰਕੇ ਫਸਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਹ ਰਾਜਾ ਹੈ ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ 'ਚੋਂ। ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਦੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੇਹ ਵਿਚ ਨੇ। ਇਕ ਮੈਂ ਤੇ ਇਕ ਮੇਰਾ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਜਾਲ ਦੇ। ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦੀਵਾ ਜਲਦਾ ਹੈ ਸਰੋਂ ਦਾ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਤੂੰ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਠੂਠੀ, ਠੂਠੀ ਵਿਚ ਲਾਟ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਕਾਲਸ ਲੱਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲਗ-ਲਗ ਕੇ ਉਥੇ, ਉੱਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ, ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇਲ ਪਾਉਂਦੇ ਓਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਸੁਥਰਾ, ਜਿਹੜਾ ਫੈਲੇ ਨਾ। ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਓਂ, ਫੇਰ ਉਹਦ ਸਿਆਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਮੇਹ ਨੂੰ ਜਾਲ ਦੇ। ਮੇਹ ਦਾ ਹੀ ਸਾਰਾ ਰੌਲਾ-ਗੌਲਾ ਹੈ।

ਇਕ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ, ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਬਾਹਰ ਖੂਹ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਸਤਿ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਨਮਾਂ 'ਚ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਚਲੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਛਕਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ, ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦੇਈਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ! ਤੂੰ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦੇਈਏ। ਬਾਬਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, ਵਾਹ ਜੀ ਵਾਹ! ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ, ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਹ ਬੱਚੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕੰਮ ਸਾਰੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਚੰਗਾ! ਉਧਾਰ ਰਿਹਾ ਤੇਰਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬੈਲ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਹਰਲਾ ਬੈਲ ਹੈ ਉਹ ਅੰਦਰਲੇ ਨੂੰ ਦੱਬੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਨਾ ਤੇਜ਼ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਹਲਾਈ 'ਤੇ ਮੋੜਦੇ, ਐਂ ਨੱਠ ਕੇ ਮੁੜਦਾ ਹੈ। ਘੁੰਗਰਾਲ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਗਲ 'ਚ, ਘੁੰਗਰੂ ਖੜਕਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇਖ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਇਥੇ ਬਈ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਧਾਰ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਮੋੜਨਾ ਹੈ। ਜਦ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਹਲ, ਛਿਆੜ ਕੱਢਦਾ-ਕੱਢਦਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਪਰਲੇ ਬਲਦ ਨਾਲ। ਹਲ ਰੋਕ ਦਿਤਾ, ਹਾਲੀ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬੈਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉਤੇ ਵਜ਼ਨ ਹੈ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ। ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਮੁਕਤੀ ਕਰੋਗੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ। ਫੇਰ ਨਵਾਂ ਬਲਦ ਲੈਣਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨਾ, ਮੈਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ।

ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਕੁੱਤਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਖੂਹ ਦੇ ਉਤੇ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ ਉਰੂ ਆ ਗੱਲ ਸੁਣ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆ ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕੰਨ ਹਿਲਾ ਦਿਤੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਨੇ, ਇਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਨੂੰਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕੁੰਡਾ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਕ ਜਿੰਦੀ ਜਿਹੀ ਫਸਾ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਉੱਤੇ ਜਾ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਚੋਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਘਰ ਲੁੱਟਣ, ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਭੌਂਕਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਆਹ ਦੇਖੋ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੋੜੀ ਪਈ ਹੈ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਡੰਡੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਰ ਆ ਕੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲੈਣਗੇ।

ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਪ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਉਹਨੂੰ। ਸੱਪ ਦੇ ਜਨਮ 'ਚ ਪਾਥੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਵਧ ਗਏ। ਦੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੰਝੂੜੇ 'ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੰਝੂੜਾ ਝੂਟਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਬੱਚਾ ਉੱਠ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਪੋਤਾ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਥੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਨਿਕਲ ਕੇ ਆ ਕੇ, ਪਾਵੇ ਨਾਲ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਖੇਲਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਓਏ ਸੱਪ। ਇਹ ਜਾ ਕੇ ਖੱਡ 'ਚ ਵੜਨ ਲੱਗਿਆ, ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਸੁੰਡ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਆਪਾਂ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰਨੀ। ਘਰ ਆ ਗਏ, ਜਾਣਦੇ ਸੀ, ਮੰਜਾ ਡਾਹ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਨਾਲੀ 'ਚ ਔਹ ਜਿਹੜਾ ਸੁੰਡਾ ਹੈ ਉਹ ਡੱਕੇ ਨਾਲ ਕੱਢ ਲਿਆ ਬਾਹਰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ! ਤੇਰਾ ਉਧਾਰ ਮੋੜਨਾ ਹੈ ਅਸੀਂ। ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਕਿਵੇਂ ਵਿਹਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਆਹ ਬੱਚੇ ਅੱਧਾ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਅੱਧਾ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ, ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲੀ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਹ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਨਾਲੀ ਦੀ ਵੱਟ ਦੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਲ੍ਹਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰ ਦੇ। ਛਿੱਟਾ ਮਾਰ ਦਿਤਾ, ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ, ਦਿੱਬਯ

ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਸੁੱਖ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ? ਇਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹਾਂ ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੋਹ ਦੇ ਵਸ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ, ਉਸੇ ਹੀ ਘਰ 'ਚ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕੁੱਤਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਬਿੱਲਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਸੂਰ ਬਣ ਗਿਆ, ਸੱਪ ਬਣ ਗਿਆ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਮੋਹ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਅਚਾਨਕ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਗਏ।

ਭੂਮੀਆ ਭੂਮਿ ਉਪਰਿ ਨਿਤ ਲੁਝੈ ॥

ਫੋਡਿ ਚਲੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਹੀ ਬੁਝੈ ॥ ੨ ॥ ਅੰਗ - ੧੮੮

ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਤਿੱਤਰ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਗਏ ਅਚਾਨਕ ਹੀ। ਇਕ ਤੁਸੀਂ ਹਸਦੇ ਬਹੁਤ ਹੋਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਤਿੱਤਰ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕੌਣ ਹੈ ਇਹ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਥੋਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇਹ। ਇਹ ਉਹਦਾ ਫਾਰਮ ਸੀਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਆਪਾਂ ਲੰਘੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਰ ਗਿਆ, ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹਦਾ ਮੋਹ ਸੀ। ਮੁੜ ਕੇ ਤਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਮਿੱਦਦੇ ਓ ਤੁਸੀਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਓ, ਖੱਬੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਕਾਣਾ ਹੈ ਤਿੱਤਰ ਇਹ। ਸੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਫੜ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਲਿਆਂਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਪਿੰਜਰਾ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੋਹ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਜੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਸ ਮੋਹ ਨੂੰ ਜਾਲ ਦਿਓ, ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਇਹਦੀ ਤਾਂ ਬਣਾ ਲਓ ਸਿਆਹੀ।

ਜਾਲਿ ਮੋਹੁ ਘਸਿ ਮਸੁ ਕਰਿ ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਜਿਹੜੀ ਸਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਹੈ ਨਾ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਦੀ ਹੈ, ਸਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਪੈਸਾ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਐਨਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਫਲਾਣੀ ਬਿਜਨਸ ਜੇ ਮੈਂ ਪੈਸਾ ਲਾ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਐਨਾ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹਨੂੰ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਾਰ ਮੱਤ। ਸਾਰ ਮੱਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਝੂਠੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਉਹ ਫੇਰ

ਗਿਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਝੂਠੀ, ਇਹ ਵੀ ਝੂਠੀ। ਸੱਚਾ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਮੱਤ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਲਮ ਬਣਾ? ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਕਲਮ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਲਮ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਲਮ ਤੂੰ ਬਣਾ ਲੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਲਮ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਖ ਲੈ,

ਪੁੱਛ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਦੇਖੋ ਮੋਹ ਦੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਓ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਸ਼੍ਰੇਠ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾਓ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਪਾਧਾ ਕਿ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਵਾਂ ਮੈਂ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਾਲਕਾ ਇਹ। ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਮੋਹ ਹੈ ਮੇਰਾ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ, ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ, ਮੇਰੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਨਾਲ, ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੋੜਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਤੋੜਾਂਗਾ, ਤਾਂ ਸਿਆਹੀ ਬਣੇਗੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਤਿ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਝੂਠੀ ਹੈ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਤਿ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਸਤਿ ਜਾਨਣ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਸਾਰ ਮੱਤ, ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਬਣ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਠੀਕ ਹੈ ਸਿਆਹੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਈ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਕਲਮ ਕਾਹਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ? ਸਿਆਹੀ ਵੀ ਆ ਗਈ, ਦਵਾਤ ਬਣ ਗਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਹੁਣ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਲਮ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਲਮ ਜਿਹੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਨਾ - 'ਭਾਉ ਕਲਮ' ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ ਲੈ, ਭਗਤੀ ਦੀ ਕਲਮ, ਹੋਛੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਕਰਮ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ। ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਰਾ ਪਿਆਰ ਹੈ -

ਸਾਰੁ ਕਰੋਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ

ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ।

ਸ੍ਰੀਯੋ - ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਜੇ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪਿਆਰ ਹੋਏਗਾ, ਖਿੱਚ ਹੋਏਗੀ -

ਸੀਨੇ ਖਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ ਓ ਕਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ।

ਨਿਹੁੰ ਵਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਕੀ ਨੀਂਦਰ ਓ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਪਏ ਵਹਿੰਦੇ।

ਇਕੋ ਲਗਨ ਲਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਟੋਰ ਅਨੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ।

ਵਸਲੋਂ ਉਰੇ ਮੁਕਾਮ ਨ ਕੋਈ ਸੋ ਚਾਲ ਪਏ ਨਿਤ ਰਹਿੰਦੇ।

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਜਿਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਫੇਰ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੁੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾਤ੍ਰਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੋਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਯਾਵੈ ॥
 ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥
 ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੨੦੮

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਐਨੀ ਖਿੱਚ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਖਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਕ ਹੋਵੇ ਮਨ 'ਚ, ਇਹਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ ਤੂੰ।

ਹੁਣ ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਗਈ ਕਿ ਕਲਮ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਨਾਨਕ। ਕਹਿੰਦੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ, ਨਾਨਕ, ਮੈਂ ਲਿਖਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, 'ਕਰ ਚਿੱਤ ਲਿਖਾਰੀ।' ਹੁਣ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਬਣਾ ਲੈ। ਚਿੱਤ ਨਾਲ ਲਿਖ, ਉੱਤੋਂ-ਉੱਤੋਂ ਨਾ ਲਿਖੀਂ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਭੁੱਲਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਲਿਖ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕਿ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਛੱਟੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਲਿਖ। ਲਿਖਣਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖ ਲੈ ਭਾਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ

ਧਾਰਨਾ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖ ਲੈ ਪਿਆਰੇ,
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖ ਲੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਆਪ ਨਾ ਲਿਖੀਂ, ਹਿਰਦੇ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਲਿਖਣਾ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਛੀਂ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੋਣਾ। ਨਿਗੁਰੇ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਜ਼ਿਆਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਬੂਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲਈਂ ਪਰ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਬਣਾ ਕੇ। ਜੇ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾਰੀ, ਫੇਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰੇਗਾ, ਲਿਖਣਾ ਕੀ ਹੈ ਉਹਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ, ਫੇਰ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲਿਖ ਲੈ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਲਿਖ ਨਾਮ।

ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੋਰ ਕੀ ਲਿਖੀਏ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਲਿਖ। ਕੀਰਤਨ ਕਰ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ। ਸਾਲਾਹ ਲਿਖ।

ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥
 ਲਿਖੁ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ ਲਿਖੁ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਨਾਲ ਲਿਖ ਲੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਹਿ ਕਿ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਤੀ। ਕਿਸ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਹੈ ਇਹ, ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ? ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਆਦਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਫਰੇਲਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ

ਹਾਂ, ਡੀਲਿਟ. ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪਹਿਲੀ ਦਾ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ, ਮੁੱਕਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਲਿਖ ਲੈ, ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।

ਬਾਬਾ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ ॥

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਪਾਧਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾਨਕ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਸੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁੰਨਾ ਪਿਆ ਹਾਂ ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸ ਦਿਓ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਹਟਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜਿੰਨੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਰਿਆਸਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਰਨਾ ਇਹ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਹੁਦਾ ਹੈ, ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਬੜੀ ਨੇੜੇ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਦੀ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਹੋਈ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ ਪਾਧਾ ਜੀ! ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਸਦਾ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਕੁਛ ਆਪਾਂ ਇਥੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਲੇਖਾ-ਪੱਤਾ ਉਥੇ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਦੱਸਿਆ ਹੈ - 'ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥' ਉਥੇ ਜੇ ਇਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਤੂੰ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੈਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਦਰਗਹ ਮਿਲ ਜਾਊ ਥਾਉਂ,
 ਬਾਬਾ ਇਹ ਲੇਖਾ ਤੂੰ ਲਿਖ ਲੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਧਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਓ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਉਥੋਂ ਗਿਰਦਾ, ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਜਿਥੈ ਮਿਲਹਿ ਵਡਿਆਈਆ ਸਦ ਖੁਸੀਆ ਸਦ ਚਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਸਦਾ ਹੀ ਆਦਮੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਛਿੱਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਥੱਲ-ਪੁਥੱਲ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਚਾਉ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਉ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਤਾਂ। ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਚਾਉ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾ ਲਈ ਉਹਦਾ ਹੀ ਚਾਉ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਬੁਝ ਗਿਆ ਮਨ,

ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਦੇ ਹੀ ਮਨ 'ਚ ਚਾਉ ਉਠਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਸਦਾ ਦਾ ਹੀ ਚਾਉ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਰਾਹਟ (vibration) ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ। ਉਹ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੇਖੇ ਲਿਖੇ ਨੇ-

ਤਿਨ ਮੁਖਿ ਟਿਕੇ ਨਿਕਲਹਿ ਜਿਨ ਮਨਿ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਨਿਰੰਕਾਰ। ਜਿਵੇਂ ਟਿਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ ਥਾਉਂ, ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ। ਸਦਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲਾ ਥਾਉਂ, ਸਦਾ ਹੀ ਚਾਉ ਵਾਲਾ ਥਾਉਂ।

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਨਾਹੀ ਗਲੀ ਵਾਉ ਦੁਆਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਇਹਦੇ 'ਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਲੇਖਾ ਲਿਖੇਂਗਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਜੀ! ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਹੀ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੱਡ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ, ਇਹ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਲਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਸਲਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਿੱਖਾ ਸਲਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਜੰਮ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ-

ਇਕਿ ਉਪਾਏ ਮੰਗਤੇ ਇਕਨਾ ਵਡੇ ਦਰਵਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ -

ਅਗੈ ਗਇਆ ਜਾਣੀਐ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਵੇਕਾਰ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ - ੧੯

ਜੇ ਇਹ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਨਾ ਲਿਖਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਉਹ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਬੇਕਾਰ ਇਕ ਤਾਂ ਵਿਹਲੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਬੇਕਾਰ। ਜੇ ਚੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾ ਆਵੇ। ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਸੁਆਹ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਨੂੰ। ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹਦਾ ਤਾਂ ਬਿਰਥਾ ਜੀਵਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਹਿੰਦੇ ਓ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਨਵਾਬ ਹੈ, ਫਲਾਣਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ,
ਨਾਮ ਬਿਨਾਂ ਖੋਹ ਬਣ ਗਏ।

ਪਾਧਾ ਜੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਓ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨੇ -

ਭੈ ਤੇਰੈ ਡਰੁ ਅਗਲਾ ਖਪਿ ਖਪਿ ਛਿਜੈ ਦੇਹ ॥

ਨਾਵ ਜਿਨਾ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਹੋਦੇ ਡਿਠੇ ਖੋਹ ॥

ਨਾਨਕ ਉਠੀ ਚਲਿਆ ਸਭਿ ਕੂੜੇ ਤੁਟੇ ਨੇਹ ॥ ਅੰਗ - ੧੯

ਇਹ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹ ਲੈ। ਸੱਚ ਦਾ ਲੇਖਾ ਲਿਖ ਲੈ, ਕਾਹਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਿਆਂ 'ਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈਂ। ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨੈਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ, ਸਮਾਧੀ ਲਗ ਗਈ। ਪਾਧਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨੀਝ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ, ਕਦੇ ਉਸਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਚੱਕਰ ਵਧਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਦੂਰ ਤੱਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਮਨਾਂ! ਹੁਣ ਕਾਹਦਾ ਤੂੰ ਮਾਣ ਕਰਨਾ, ਉਤਰ ਜਾਹ ਚੌਂਕੀ ਤੋਂ, ਫੜ ਲੈ ਚਰਨ ਇਸ ਬਾਲਕ ਦੇ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਇਹ। ਐਨੀ ਬੁੱਧੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵੇਖੀ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ। ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਸਤੋਂ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਚਰਨ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖਣਾ ਸੱਚੀਮੁੱਚੀਂ ਦਸ ਦੇ। ਚਲਾ ਦੇ, ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਉਤੇ ਕਲਮ ਵਹਿਣ ਲਗ ਜਾਵੇ ਪਿਆਰ ਦੀ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਹੋਈ, ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਫੇਰ ਨਾ ਫੱਟੀ ਦੇਖੀ, ਨਾ ਬਸਤਾ ਦੇਖਿਆ, ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਤੁਰ ਗਏ। ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੂਜੇ-ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਪਿਤਾ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਨਾਨਕ ਨੇ ਫੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਫੱਟੀਆਂ ਭਰ ਦਿਤੀਆਂ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਨਾਨਕ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਕੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਓ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਖਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ। ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਓ। ਫੱਟੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਗਿਆ-

ਸਸੈ ਸੋਇ ਸਿਸਟਿ ਜਿਨਿ ਸਾਜੀ

ਸਭਨਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਭਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੪੩੨

ਪੱਟੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ, ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਅੱਖਰ ਦਾ ਅਰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਪਾਧੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ। ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ।

***** 'ਚਲਦਾ...../

ਬਾਝ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ..... ॥

ਸੰਤ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਚੇਅਰਮੈਨ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸੰਜੋਗ-ਵਿਜੋਗ ਮਿਲਾਪ-ਵਿਛੋੜਾ ਸਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਯਾਦ ਭੁੱਲਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸਾ ਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਵਿਛੋੜਾ, ਜਿਸ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਵੈਰਾਗ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਧੋਅ ਕੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਹਿਣਾ ਅਸਹਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਲਾਗੀ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ॥

ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਅਨੀਆਲੇ ਤੀਰ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੭

ਵਿਛੋੜਾ ਸੁਣੇ ਡੁਖੁ ਵਿਣੁ ਡਿਠੇ ਮਰਿਓਦਿ ॥

ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿਰਹੀ ਨਾ ਧੀਰੋਦਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੦

ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜਾ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ -

ਦੁਖੁ ਵੇਛੋੜਾ ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਭੂਖ ॥

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ ॥

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰੋਗੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥

ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ ਦਾਰੁ ਲਾਇ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੬

ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਲਾਡਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਲੇ ਹੀ ਰਹੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣੀ, ਸਚਮੁੱਚ ਸਾਡੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਰਹੀ।

ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਮੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੀ ॥

ਜੋਬਨੁ ਖੋਇ ਪਾਛੈ ਪਛੁਤਾਨੀ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੭੯੪

ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲੇ ਹੀ ਭੁੱਲੇ ਰਹੇ। ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ ਹੁਣ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਐਸੀ ਅਣਦਿਸਦੀ ਡੋਰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਵਲ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਓ ਆਪਾਂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿੱਠੜੀ

ਪਿਆਰੀ ਅਤੇ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ 30, 31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1, 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਲੱਖਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਇਕੋ ਰੂਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ -

ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਅਰੁ ਫੁਲੜਾ ਨਾਠੀਅਤੇ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ॥

ਪਬਣਿ ਕੇਰੇ ਪਤ ਜਿਉ ਢਲਿ ਢਲਿ ਜੁੰਮਣਹਾਰ ॥ ੧ ॥

ਰੰਗੁ ਮਾਣਿ ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ ਜਾ ਜੋਬਨੁ ਨਉ ਹੁਲਾ ॥

ਦਿਨ ਥੋੜੜੇ ਥਕੇ ਭਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਚੋਲਾ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੨੩

ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਮਨਮੋਹਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੀਆਂ। ਆਖਰ ਉਹ ਸਮਾਂ ਆ ਗੀ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਹੀ ਸਾਡੀ ਬੰਦਗੀ ਹੈ। ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਕਾਲੇ ਨਾਗਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਡੰਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਬਿਰਹੁ ਭਯੰਗਮੁ ਮਨਿ ਬਸੈ ਮੰਤੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਇ ॥

ਰਾਮ ਬਿਓਗੀ ਨਾ ਜੀਐ ਜੀਐ ਤ ਬਉਰਾ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੮

28 ਜੁਲਾਈ ਸੰਨ 1986 ਤੋਂ ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਬਣੇ ਸੁੰਦਰ ਅਸਥਾਨ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਅਵਾਜ਼ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਬਾਯਸ ਉਡਹ ਬਲ ਜਾਉ, ਬੇਗ ਮਿਲੋ ਪੀਯ,

ਮਿਟੈ ਦੁਖ ਰੋਗੁ ਸੋਗੁ ਬਿਰਹੁ ਬਿਯੋਗੁ ਕੋ।

ਅਵਧ ਬਿਕਟ ਕਟੈ, ਕਪਟ ਅੰਤਰਿ ਪਟੁ।

ਦੇਖਉ ਦਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਸਹਜ ਸੰਜੋਗੁ ਕੋ।

ਲਾਲ ਨ ਆਵਤ ਸੁਭ ਲਗਨ ਸਗਨ ਭਲੇ,

ਹੋਇ ਨ ਬਿਲੰਭ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਬੇਦ ਲੋਕੁ ਕੋ।

ਅਤਿਹਿ ਆਤੁਰ ਭਈ ਅਧਿਕ ਔਸੇਰ ਲਾਗੀ,

ਧੀਰਜ ਨ ਧਰੋ ਖੋਜੋ ਧਾਰਿ ਭੇਖ ਜੋਗੁ ਕੋ॥

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ੫੭੧

ਜਿਸ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਨੱਕਾ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਸੁਰਤ ਆਪਣੇ

ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਗਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਯਾਦ ਕਰਨ -

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਵੰਡਿਆ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਔਗੁਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਿਤਾਰਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਮ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਰੀਰ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਿੰਧ ਵਿਚ 19, 20 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ, 'ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ' ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਗਤ ਇਕ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ। ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਮੂਲ ਚੰਦ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲਾਲਚ ਉਤੇ ਮਨ ਨਹੀਂ ਡੋਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਚੇ ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੀ ਵੇਰੀ ਲਾ ਦੇ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੀਤ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੁੱਛ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ -

ਮੇਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਉਸਰਹਿ ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ ॥
ਕਸਤੂਰਿ ਕੁੰਗੁ ਅਗਰਿ ਚੰਦਨਿ ਲੀਪਿ ਆਵੈ ਚਾਉ ॥
ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੁਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥
ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੁਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੪

ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸੇ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਫਾਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿਤੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਗੜ੍ਹ ਨੂੰ - 'ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ' ਨਾਲ ਫਤਹਿ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਆ। 1978 ਵਿਚ ਇਕ ਬਚਨ ਕਰਕੇ (ਭੱਠ ਪਵੇ ਸੋਨਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ) ਫਾਰਮ ਵੇਚ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਗਏ। ਕੋਈ ਆਰਾਮ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁੱਖ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਝੁਲਸ ਰਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾ

ਕੇ ਠੰਡਿਆਂ ਠਾਰ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਡਿਊਟੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥
ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥
ਅੰਗ - ੨੪੯

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ ਨਾਲ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਖੇਤੀ ਹੀ ਤਮਾਕੂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਖਸ਼ੀ। ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। 28 ਜੁਲਾਈ 1986 ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਸੰਨ 1987 ਤੇ 1993 ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਠ ਆਏ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਨਕਦ ਮਾਇਆ, ਬਿਸਤਰੇ, ਕਪੜੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਸਤੂਆਂ ਵੰਡੀਆਂ। ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ, ਉਹ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਹੀ ਘਰ ਢੱਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭੈਣ ਭਾਈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਿਰ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਵਰਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰੀਂ ਜੋੜੇ ਵੀ ਪੁਆਏ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਫਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਫੈਦੀ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਬੀਮਾਰ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਹ ਬੱਚੇ ਇਸ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਆਏ ਭੁਚਾਲ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਕ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਰਾਪਰ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰੋੜ ਸਤਾਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੰਡਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਉਹ ਭਲਾ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ, ਐਸਾ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ

ਹੀ ਪਿਆਰ ਵਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਈ.ਟੀ. ਕਾਲਜ, ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਜਿਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਬਨੂੜ, ਅਸਥਾਨ ਧਮੋਟ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਟੀਚਰ ਕਲੋਨੀ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ ਮਾਨਤਾ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਧਮੋਟ ਨਗਰ ਅਤੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਸਪਤਾਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਿੱਥੇ ਫਰੀ ਦਵਾਈ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਾਹੜ ਮਾਜਰਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਐਸੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੇ ਹੱਦ ਬੰਨੇ ਅਤੇ ਵਿਥਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਇਕੋ ਆਤਮਾ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਉਣ ਲਗ ਪਈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਵੀਡੀਓ, ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਮਾਉਣ ਕਰਕੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਏਥੇ ਕੇਵਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਬੂੰਦ ਜਾਂ ਪਹਾੜ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਯੋਗੀ ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਸੰਨ 1993 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਜੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਸੀ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਬਿਰਹਾ ਨੂੰ ਉਹ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੁਖ ਸੁਖ ਵਿਚ ਸਾਥ

ਦਿਤਾ। ਜਿਥੇ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਇਆ, ਉਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ -

ਅਗਨਿ ਜਰਤ, ਜਲ ਬੁਫਤ, ਸਰਪ ਗ੍ਰਸਹਿ,
ਸਸਤ੍ਰ ਅਨੇਕ ਰੋਮ ਰੋਮ ਕਰਿ ਘਾਤ ਹੈ।
ਬਿਰਥਾ ਅਨੇਕ ਅਪਦਾ ਅਧੀਨ ਦੀਨ ਗਤਿ,
ਗ੍ਰੀਖਮ ਔਸੀਤ ਬਰਖ ਮਾਹਿ ਨਿਸ ਪ੍ਰਾਤ ਹੈ।
ਗੋਦ੍ਰਿਜ ਬਧੂ ਬਿਸ੍ਰਾਸ ਬੰਸ ਬਧਿ ਕੋਟਿ ਹਤਯਾ,
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਨਕ ਦੁਖ ਦੋਖ ਬਸਿ ਗਾਤ ਹੈ।
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋਰਿ ਸਕਲ ਸੰਸਾਰ ਸੋਧਿ,
ਯੀਯ ਕੇ ਬਿਛੋਰ ਪਲ ਏਕ ਨ ਪੁਜਾਤ ਹੈ॥

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਪੜੜ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੀਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਮਾਗਮ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੋਹਣੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਸਜਣਗੇ। ਲੱਖਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜਨਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਵੀਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨ੍ਰਿਪਜੀਤ, ਭੈਣ ਰਿਪਜੀਤ ਸਿੱਧੂ ਜਦ ਆਉਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਪਿਆਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਕੇ ਨੇਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਆਵੇਗਾ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਯਾਦ ਆਉਣਗੇ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਰਸ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੇ ਜਿਥੇ ਰੂਹਾਨੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗਾਇਨ ਹੁੰਦੇ -

ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਿਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੪੮੫

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੮੪੬

ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸੀ ਧੁਨੀ ਹੀ ਬੋਲੇਗੀ, 'ਬਾਝ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ ਬਾਝ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ।' ਆਓ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈਏ ਜਿੱਥੇ ਕਦੀ ਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰੀਏ, ਜਿਥੇ ਮੈਂ-ਮੇਰੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ, ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈ, ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ।

ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥
ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥
ਅੰਗ - ੨੪੯

17 ਜੂਨ 1918 ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਉੱਪਰ, ਨਗਰ ਧਮੋਟ ਤਹਿਸੀਲ ਪਾਇਲ, ਮਾਤਾ ਇੰਦ ਕੌਰ ਪਿਤਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਾਦਾ ਸ. ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੀ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਚੰਭਤ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪੁਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੋਰ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥
ਅੰਗ - ੨੦੪

ਸਤਿਸੰਗੀ ਘਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਖੂਹ ਦੇ ਉਤੇ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਗਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਆਪ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਰਸ ਭਿੰਨੇ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀ ਨਿਕਟ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਸੌਦਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਤਾਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਸੀ।

ਤਹਿਸੀਲ ਪਾਇਲ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫੀ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਮਨ ਉਚਾਟ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਰਬਲੇ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਿਆਣੀ ਸੁਚੱਜੀ ਸਤਿਸੰਗੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਮੁਰਤੀ ਧਨ ਪਿਰੁ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥
ਅੰਗ- ੨੮੮

ਬਚਪਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੁਭ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸੰਤ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਉਦਪੁਰੀਏ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਹੋਏ। ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਬੀਬੀ ਨੇ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਲੱਗਭੱਗ 75 ਸਾਲ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਬਰੋਟੀ ਵਾਲਾ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਤਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਤਨੋ ਮਨੋ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਜਨਮ ਸਫਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸੰਨ 1937 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲੱਗਭੱਗ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਧ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਵਾਬਸ਼ਾਹ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਤਪ ਤਤਿਖਸ਼ਾ ਸਾਧਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ।

ਸੰਨ 1941 ਈਸਵੀ ਦੇ ਵਿਚ ਫੌਜ ਅੰਦਰ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਆਪ ਜੁੜਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਅਗੰਮੀ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। 1952 ਦੇ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ ਕੀਤੀ। 1966 ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਕੋ ਹੀ ਹੁਕਮ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆਂ, ਪੂਰਨ ਤਿਆਗ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ ਤਰਾਈ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਉਜਾੜ ਬੀਆਬਾਨ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਵਾਹ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਮਿਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਭੂਮੀ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ। ਜਿਥੇ ਅੱਜ

ਕੱਲ ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਾਈ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭੇ ਜਨ ਸਮੂਹ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੁਣ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯੂ.ਪੀ ਦੇ ਤਰਾਈ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ 12 ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣਾ ਫਾਰਮ ਵੇਚ ਕੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸਤਿਸੰਗ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾ ਦਿਤਾ। ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਜੂਨ 1986 ਦੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਚਾਹੜ ਮਾਜਰਾ, ਪੈਂਤਪੁਰ ਅਤੇ ਰਤਵਾੜਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ 10 ਏਕੜ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਥੇ ਕਿ ਹੁਣ ਸੈਂਕੜੇ ਏਕੜ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਦੋਲਤ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸਾਖੀ ਅਪ੍ਰੈਲ 1995 ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਉਪਰ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮਾਸਿਕ ਨਿਰੋਲ ਰੂਹਾਨੀ ਪੜ੍ਹਕਾ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਤੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਾਇਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਵੀ ਪੂਰੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜੋਕੇ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਅਰੰਭਿਆ। ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸੌ ਸਾਲ ਤਕ ਦਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁਹੜ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਨ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭੇਟਾ ਫਿਕਸ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਆਵੇ।

ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਵਨ ਭੂਮੀ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅੰਤਰ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧਤਾ ਦੀ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ 11 ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਜੋ ਕਿ ਦੁਜ਼ਾਰਾਂ ਫੁੱਟ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਸੋਚ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਵੈਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੂਹ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੱਲਾ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਬੀਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਧਮੋਟ ਨਗਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤੀ। ਪਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਉਪਰ ਵਿਦਿਆ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ।

ਬਾਬਾ ਬੋਲਤੇ ਤੇ ਕਹਾ ਗਏ ਦੇਹੀ ਕੇ ਸੰਗਿ ਰਹਤੇ ॥

ਸੁਰਤਿ ਮਾਹਿ ਜੋ ਨਿਰਤੇ ਕਰਤੇ ਕਥਾ ਬਾਰਤਾ ਕਹਤੇ ॥

ਅੰਗ - ੪੮੦

ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ ਸਮਾਗਮ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਰੀਤਿਆਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਪਾਰ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਿਨ ਦੇ 1.13 ਮਿੰਟ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮਹਾਂ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਪਰਮ ਆਪੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12 ਸਾਲ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਨੇ 1 ਨਵੰਬਰ 2013 ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਤ 1.30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਰੀਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। 2 ਨਵੰਬਰ 2001 ਤੱਕ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। 2 ਨਵੰਬਰ 2001 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਆਪ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਭੂਮੀ ਉਪਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਦੁਖੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭਾਵ ਭਿੰਨੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਹੁਣ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 30, 31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1, 2 ਨਵੰਬਰ 2015 ਤੱਕ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਸਵੇਰੇ 4.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤੀਂ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਜਨੁ ਆਇਆ ॥ ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਆ ॥
 ਜਨ ਆਵਨ ਕਾ ਇਹੈ ਸੁਆਉ ॥ ਜਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥
 ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰੁ ॥

ਇਕ ਮਨੋਹਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ - ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

17-6-1918 - 31-10-2001

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
 ਮੁੱਖ-ਸੰਪਾਦਕ

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ
 ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥
 ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ
 ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥ ਅੰਗ - 749

ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਮੂਰਤ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਾਗਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਅ-ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਭਗਤੀ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨਾ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਠਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਕੈਸੇ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਇਨਸਾਨ ਸਨ ਆਉ ਕੁਝ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰੀਏ -

*** ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤਾਂ ਉਪਰ ਐਸਾ ਜਾਦੂ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ।

*** ਆਪ ਜੀ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮਖਮੂਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਵਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ (ਚਾਹੜਮਾਜਰਾ ਵਿਖੇ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਬਾਦਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ।

*** ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਨ। ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡਾਕਟਰ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਮਾਣਤ ਜੌਲੀ ਗਰਾਂਟ (ਡੇਹਰਾਦੂਨ) ਵਿਖੇ 2500 ਬੈਡ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਨੀਂਹ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਰਕਮਲਾਂ ਤੋਂ ਰਖਵਾਈ। ਦੋ ਮਹਾਨ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਤੋੜ ਨਿਭੀ।

*** 1988 ਅਤੇ 1993 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਤੜਪ ਉਠਿਆ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ

ਸੈਂਕੜੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਨਾਲ ਲਏ, ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਲਗ ਕੇ, ਘਰ-ਘਰ, ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ, ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ।

*** ਜਨਵਰੀ 2001 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਆਏ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਬੇਆਸਰਾ ਹੋ ਗਏ। ਮਨ ਪੀੜਤ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਡੇਢ ਕ੍ਰੋੜ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਭੇਜੀ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਏ ਜਿਸ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਸਹਾਇਤਾ ਹੋਈ।

*** ਅਨੇਕਾਂ ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ (ਬੀਜੀ) ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ, ਸਗੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਖਾਇਆ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਧਮੋਟ ਦੀ ਨਿਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਲਈ ਦੇ ਦਿਤੀ।

*** ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਿਆ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਰਾਜਪੁਰੇ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਬਨੂੜ, ਧਮੋਟ, ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸ਼ਾਲਾਪੁਰ ਅਤੇ ਖੂਬੀਆ ਨੰਗਲ (ਯੂ.ਪੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਂ ਸਕੂਲ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ।

*** ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਿਆ, ਸਾਡੇ ਪੇਂਡੂ ਬੱਚੇ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੰਗਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਈਨ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜੋ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

*** ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਧਮੋਟ ਵਿਖੇ ਅਤੇ

ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿਤੀ।

*** ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ, ਅੱਜ 3000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

*** ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਂਭੇ ਜਾਣ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1995 ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਛਪਣ ਵਾਲਾ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ 25,000 ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਸੇਧ ਤੇ ਨਰੋਆ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਕਿ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ, ਸਦਾ ਚਾਲੂ ਰਹੇਗਾ।

*** ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੂਰਜ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

ਐਸੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਧਮੋਟ, ਤਹਿਸੀਲ ਪਾਇਲ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 17 ਜੁਲਾਈ 1918 ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣਾ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਦਸੋਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਸੰਤ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ-ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। 1935 ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਅੰਦਰਲਾ ਗਦ-ਗਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਸੌਖੇ ਹੋ ਗਏ।

18 ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਸਿੰਧ ਗਏ। ਗਏ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਰਹੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 60 ਮੀਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ। 1941 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਰਮੀ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਸਰਵਿਸ ਲੈ ਲਈ। ਦਸ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ 1951 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਕੱਤਰੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਗਏ ਜਿਥੇ ਆਪ ਜੀ 1966 ਤਕ ਰਹੇ। ਦੋਹੀਂ ਥਾਂ ਸੁਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਟਿਕੀ ਰਹੀ ਤੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 1966 ਵਿਚ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਆਪ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ. ਤੈਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਆਪ ਜੀ ਅਕਤੂਬਰ 1978 ਤਕ ਰਹੇ। ਏਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਐਨੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਡਲ ਫਾਰਮ ਵੇਖ ਕੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੰਦ-ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਏਥੇ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਪਰਾਧ ਗ੍ਰਸਤ ਸੀ। ਚੋਰੀ, ਕਤਲ, ਸ਼ਰਾਬ, ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ।

ਅਕਤੂਬਰ 1978 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫਾਰਮ ਵੇਚ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ। ਘਰ-ਘਰ, ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਦੀਵਾਨ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ, ਤੰਬਾਕੂ ਬੀਜਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮੰਗ ਤੇ ਪਿੰਡ ਰਤਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਥੇ ਕੰਡਿਆਲੀ ਘਾਹ ਦੇ ਝੁੰਡ, ਸਰਕੜਾ ਅਤੇ ਰੇਤਲੇ ਟਿੱਬੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਮਿਹਨਤ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਲਗਨ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਇਹ ਰਮਣੀਕ ਅਸਥਾਨ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਦੁੱਧ-ਚਿੱਟਾ ਮਖਮਰੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਹੈ। ਤਪੋਬਨ ਭਗਤੀ ਲਈ ਅਨੂਠਾ ਇਕਾਂਤ ਬਨ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ 24 ਘੰਟੇ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਡ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਦੀਆਂ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ।

ਆਪ ਜੀ ਭਾਵੇਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਗਏ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਓਵੇਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਰੋਸਾਇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯੋਗ-ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਬੜੀ ਸੁਚੱਜਤਾ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕੀਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਹੋਰ ਵੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਸਮਾਗਮ 30, 31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1, 2 ਨਵੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਭਿੱਜੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਰੂਹਾਂ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ
 ਅਤੇ
 ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ
 ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਣੀ ਸਮਾਗਮ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
 (ਨੌਸ਼ੇ ਓਡੀਗੜ੍ਹ)

30-31 ਅਕਤੂਬਰ
 1-2 ਨਵੰਬਰ 2015

ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ : ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

30 ਅਕਤੂਬਰ, 2015 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ	ਐਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਤੋਂ 3.45
ਨਿੱਤਨੇਮ	3.45 ਤੋਂ 4.30
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ	4.30 ਤੋਂ 6.00
ਗੁਰਬਬਦ ਵਿਚਾਰ	6.00 ਤੋਂ 7.00
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ	ਸਵੇਰੇ 7.00 ਤੋਂ 1.00
ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ	ਦੁਪਹਿਰ 1.00 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 3.30

ਵਿਸ਼ੇ :

- ★ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ
- ★ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ-ਬਿਉਰਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਰਾਤ ਦਾ ਸਮਾਗਮ - ਸਮੂਹ ਬਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ	5.45 ਤੋਂ 10.30
ਰਹਿਰਾਸ, ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ	5.45 ਤੋਂ 6.30

ਵਿਸ਼ੇ :

- ★ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ
- ★ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਬਹੀਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ

31 ਅਕਤੂਬਰ, 2015 (ਸ਼ਨੀਵਾਰ)

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ	ਐਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਤੋਂ 3.45
ਨਿੱਤਨੇਮ	3.45 ਤੋਂ 4.30
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ	4.30 ਤੋਂ 6.00
ਗੁਰ ਬਬਦ ਵਿਚਾਰ- ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	ਸਵੇਰੇ 6.00 ਤੋਂ 7.00
ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ	ਸਵੇਰੇ 7.00 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 3.30

ਵਿਸ਼ੇ :

- ★ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ
- ★ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ
- ★ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਪਾਸਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਾਧਨ-
(ਦੀਵਾਨ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸੋਗੰਦੀਨ, ਪੁਸਤਕਾਂ, ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਸੀਡੀਜ਼)
- ★ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ
- ★ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ

ਰਾਤ ਦਾ ਸਮਾਗਮ	5.45 ਤੋਂ ਰਾਤ 10.30
ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ	
ਰਹਿਰਾਸ, ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ	5.45 ਤੋਂ 6.30

ਵਿਸ਼ੇ :

- ★ ਸੰਪ੍ਰਦਾ - ਜਾਣ ਪਛਾਣ
- ★ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ
- ★ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

1 ਨਵੰਬਰ, 2015 (ਐਤਵਾਰ)

ਸਚੱਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ	ਐਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3.00 ਤੋਂ 3.45
ਨਿੱਤਨੇਮ	3.45 ਤੋਂ 4.30
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ	4.30 ਤੋਂ 6.00
ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ- ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	ਸਵੇਰੇ 6.00 ਤੋਂ 7.00
ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ	ਸਵੇਰੇ 7.00 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 3.30

ਵਿਸ਼ੇ :

- ★ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ
- ★ ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੋਇ ਮੂਰਤੀ ਧਨ ਪਿਰੁ ਕਹੀਐ ਸੋਇ॥
- ★ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਰੰਭੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਰਾਤ ਦਾ ਸਮਾਗਮ - ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ 5.45 ਤੋਂ ਰਾਤ 10.30

ਰਹਿਰਾਸ, ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ 5.45 ਤੋਂ 6.30

ਵਿਸ਼ੇ :

- ★ ਬੀਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ
- ★ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਵਰਗੇ ਘਨੌਣੇ ਪਾਪ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ "ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ॥" ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਮਾਇਆ ਜਾਵੇ।

2 ਨਵੰਬਰ, 2015 (ਸੋਮਵਾਰ)

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾਰਾਂ ਦੀ ਦਿਵਸ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ	ਐਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ 3.00 ਤੋਂ 3.45
ਨਿੱਤਨੇਮ	3.45 ਤੋਂ 4.30
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ	4.30 ਤੋਂ 6.00
ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ- ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	ਸਵੇਰੇ 6.00 ਤੋਂ 7.00
ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ	ਸਵੇਰੇ 7.00 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 3.30

ਵਿਸ਼ੇ :

- ★ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਕਲਾ
- ★ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ
- ★ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ
- ★ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ
- ★ ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ॥ (ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ)
- ★ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ
- ★ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ

ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦਾ ਰਮਣੀਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

1. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਕੇ ਖੇਡੇ ਥਾਣੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜਠਾਉਣਾ।
2. ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਗੁੜ੍ਹ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ (ਕੀਰਤਨ) ਲਈ ਵਿਦਿਆਲੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ।
3. ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ।
4. ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇਣੇ। ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਲਈ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣੇ।
5. ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਿਆਲੀ ਭਰਪੂਰ ਕਰਨਾ।
6. ਗਰੀਬ, ਅਪਾਹਜ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣਾ।
7. ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਫਰੀ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ।
8. ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ।
9. ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਸਪਤਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ।
10. ਕੁਦਰਤੀ ਆਵਾਤਾਂ ਸਮੇਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ।
11. ਭਰੁਣ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਘੋਰ ਪਾਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਕ ਪਾਉਣੀ।
12. ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ।
13. ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ।
14. ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੱਖੋਂ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿੱਤਾਮਈ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਫਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ, ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਕਥਾਕਾਰ, ਰਾਗੀ- ਢਾਡੀ ਜੱਥੇ, ਨਿਰਮਲੇ, ਉਦਾਸੀ, ਸਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਸੂਫੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦਾ ਰਮਣੀਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ

1. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ :- ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੁੰਦੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ, ਨਿਰਨੋਮ, ਕੀਰਤਨ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ, ਵਿਆਖਿਆ, ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਹਿਜ ਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ, ਜੱਤੀ ਜੱਤ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ, ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਉਣੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ।
2. ਆਤਮ ਮਾਰਗ- ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਰੂਹਾਨੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਪ੍ਰੈਲ 1995 ਤੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ (ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ), ਪੁਸਤਕਾਂ, ਆਡੀਉ, ਵੀਡੀਉ ਸੀਡੀਜ਼।

ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ

3. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿੱਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (CBSE)
4. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਫਰੀ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ :- ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਫੀਸ ਤੋਂ ਸਿਲਾਈ, ਕਢਾਈ ਅਤੇ ਬੁਣਤੀ ਇਤਿਆਦ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਅਤੇ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੀਬੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਫਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
5. ਸੈਂਟ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (PSEB)
6. ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਲਜ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਬੀ.ਐੱਫ)।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਸੁਚੱਜਾ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਵੀ ਸਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
8. ਸੈਂਟ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ:- ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਸਾਰੇ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁੱਖ (ਫਰੀ) ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
9. ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ :- ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਸਤਰ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ - (1) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਖ ਆਸਨ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ (2) ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਰੀ 'ਤੇ ਗੁੰਮਟ ਦੀ ਸੇਵਾ। (3) ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ। (4) ਸੈਂਟ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ। (5) ਸੈਂਟ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ। (6) ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ ਮੁਰੰਮਤ। (7) ਵੱਡੇ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਟੇਜ ਅਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ। (8) ਨਵੇਂ ਬਾਬਰੂਮਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ। (9) ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਵਨ।

ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਤੂੰ ਲੇਹਿ ਇਆਨੇ ॥

ਸਾਇੰਸ ਵਲੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਚਕਾਚੌਂਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਟ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਅਖਬਾਰ, ਫਿਲਮਾਂ, ਉਪਗ੍ਰਹਿ, ਰਾਕਟਾਂ 'ਤੇ ਆਪਸੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਸਮੁੱਚੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਮੰਡਲ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਧਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਗ੍ਰਹਿ, ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਭੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਹੋਂਦਾਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀ (energy) ਦੀਆਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੋਂਦਾਂ ਡੋਹ ਲਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਸਾਰੋਂ-ਸਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿਸੇ ਸਰਬਸਾਂਝੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜੜ੍ਹ ਅਤੇ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਦੀਵੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਜੇ, ਤਮੇ ਤੇ ਸਤੋ ਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਕਰਕੇ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਚਮਤਕਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾਈਆਂ ਪਾ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਪਰਮ ਸ਼ਾਂਤ, ਪਰਮ ਸਤਿ, ਪਰਮ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਅਤਿ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਅਛੋਹ ਰਹਿ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਭਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋਇਆ ਬਲਹੀਣਤਾ, ਸਾਹਸ ਹੀਣਤਾ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਖੇਡੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, ਬੀਤਰਾਗ, ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ “ਸਰਬੰਤ ਦੇ ਭਲੇ” ਲਈ ਪੂਰਨ ਪਾਉਂਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੋਜੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਦੀਵੀ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੱਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਸਰਬਸਾਂਝੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕਲਪਨਾ, ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਇਲਾਜ ਹਨ।

ਸੰਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
(17 ਜੂਨ 1918 - 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001)

ਸੰਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸਤਿਕਾਲਕੋਗ ਮਾਠਾ ਟਟਸੀਰ ਕੰਰ ਜੀ
(8 ਅਗਸਤ 1918 - 1 ਨਵੰਬਰ 2013)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ
1-2 ਨਵੰਬਰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ

ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ
ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਣਗੇ।

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਫਰੀ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ
29-30-31 ਅਕਤੂਬਰ
24 ਘੰਟੇ ਸੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਉਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਐਸੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਅਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਹ ਸੰਤ ਜਨ, ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਐਸੀਆਂ ਨਾਮ ਰੱਤੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਵ ਬੇਟੀ ਮੱਤ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ - "ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ ਨਾਹੀ ਘਣੇ ਫੈਲ ਫਕੜੁ ਸੰਸਾਰੁ॥" ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਉਪਕਾਰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਸਮਰੱਥ ਕਰਨਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੱਚੀ ਰਹਿਣੀ ਸਿਖਾਉਣੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਭਾਵ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ (ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼) ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ। ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰ। ਮੈਂ ਤੇਰਿਆਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂ।

ਆਉ ਸਾਰੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਹ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾਰੱਦੀ ਦਿਵਸ, ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ, ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਇਹੀ ਮੰਤਵ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਪੂਰਾ ਕਰੀਏ। ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹਾਰਦਿਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਉਂਦੀਦਾਰੇ ਬਖਸ਼ੋ ਜੀ।

ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ
ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ: ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿ: ਖਰੜ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ: ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੁਹਾਲੀ)

ਫੋਨ : 96461-01996, 98551-32009, 94172-14378, 98889-10777, 98146-12900

Website : www.ratwarasahib.in E-mail : sratwarasahib.in@gmail.com

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਸਮੂਹ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤਾਂ

ਦਰਬਨੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀ. ਸੀ. ਸਕੂਲ

ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸੀ. ਸੀ. ਸਕੂਲ

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਬੀ.ਐੱਫ.)

ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਲਜ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ

ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕੰਪਲੈਕਸ

ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ

(ਸਚਖੰਡਵਾਸੀ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ - ਇਕ ਜੀਵਨ ਝਲਕ)

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਅਨੰਤਤਾ ਦੇ ਪੜਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਗਰ ਤਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਦਿਬਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਵਿਛੇਦ ਕੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1909-10 ਦੇ ਕਰੀਬ ਧਮੋਟ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ - ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਇਸੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਈਏ। ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਭੁਝੰਗੀ ਜਨਮ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਲੜਕੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸੰਜੋਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ ਆਇਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਲੜਕੀ ਜੋ ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਦਮ ਕੌਰ ਰੱਖਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬਣੇ। ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਓਹੀ ਸਪੁੱਤਰ ਸਨ ਜੋ ਨਗਰ ਧਮੋਟ ਵਿਖੇ ਸਰਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਘਰ ਸੀ ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉਪਰ ਦਿਤੀ ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਦਮ ਕੌਰ (ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ) ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 8 ਅਗਸਤ, 1918 ਪਿੰਡ ਦਉਦਪੁਰ, (ਖੰਨੇ ਨੇੜੇ) ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜਨਮ 17 ਜੂਨ, 1917 ਨੂੰ ਨਗਰ ਧਮੋਟ (ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਦੂਸਰਾ ਪੜਾਅ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮੁਕਲਾਵਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੁਕਲਾਵਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਪੰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲੜਕੀ ਤੇ ਲੜਕਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵਿਵਾਹਿਤ ਜੀਵਨ ਬੰਧਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਦ ਸਮਝ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਬੰਧਨ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਠਾਉਣ ਦੇ

ਕਾਬਿਲ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਫਲ ਮਾਪੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭੂਆ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਜੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ ਸਨ ਇੰਜ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਸੰਤ ਵੀਰ ਜੀ ਦੀ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਚੀਰੇ ਦੀ ਪਗੜੀ ਸਜਾਈ ਗਈ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪ ਆਉਂਦੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਮਲ ਫੁੱਲ ਵਰਗੀ ਬੀਬੀ ਉਦਮ ਕੌਰ ਇਹ ਸਭ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਗਸਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਗੋਦ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਮੁਕਲਾਵੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਮੋਟ ਵਿਖੇ ਜੋ ਕਿ ਬੀਜੀ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਨਗਰ ਸੀ, ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ।

ਬੀਜੀ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਪੇਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸਟ ਉਪਾਸਨਾ, ਖਾਨ-ਪਾਨ, ਪਹਿਰਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਕੁਝ ਕੁ ਮੀਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਵਰਦਾਨ ਹੀ ਸੀ।

9 ਮਾਘ 1936 ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਅਨੋਖੀ ਮਿਲਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜੋ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਲਈ 19 ਮਾਘ ਨੂੰ ਮਸਤੂਆਣੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੰਤ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕਮਾਲਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਰਹੇ। ਉਥੋਂ ਚਲ ਕੇ, ਚੀਮੇ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਡਬਲ ਐਮ.ਏ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ (ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਮਾਨਸਾ ਨੇੜੇ ਜਵਾਹਰ ਕੇ ਝੀੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਜੋ ਕਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਸਾਲ ਭਾਵ 1936 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਹੀ ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਧਮੋਟ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਏ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ -

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, "ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।"

ਬੀਜੀ ਦੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਉਹ ਇਥੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਜਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਤਰੰਗ ਉੱਠੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਡ ਕੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਤਮਿਕ ਖਿੱਚ ਪਾਈ।

ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਝੀੜੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਮਾਨਸਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਟਿਕਟ ਖਰੀਦੀ ਤੇ 12 ਵਜੇ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਾਖਲ ਤੇ ਧੂਰੀ ਟੱਪ ਕੇ ਉਹ ਕੁਪ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਉਤਰ ਗਏ ਅਤੇ ਮਲੋਦ ਦੇ ਰਾਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਧਮੋਟ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਘਰ ਅੱਪੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਿੱਧੇ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਸੈਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲੇ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ - ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਜਵਾਬਰਕੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਇਕ ਅਰਧਾਗਨੀ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੈਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦਸੇ, ਬੇਪਛਾਣ ਹੋ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਅਣਜਾਣੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰੋ।

ਫਿਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਹਰ ਸੈਰ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਪਿੱਛੇ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਜਲ ਦਾ ਭਰਿਆ ਗੜਵਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਤੋਂ ਇਕ ਮੀਲ ਦੂਰ, ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਾਬਾ ਜੀ (ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਇਕ ਦਮ ਰੁਕ ਗਏ। ਆਪਣੀ ਖੁੰਡੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਆਪ ਬਾਬਾ (ਤਦੋਂ ਜੁਆਨ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵੀ

ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੇ ਤੇ ਉਹ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਜੁਆਨ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਅਨੰਤ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਬਦਲਦੀ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਜੁਆਨ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜੇ ਇਕ ਅੱਲ੍ਹੜ ਜੁਆਨ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਬੋਲੇ -

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਕਿਹਾ, ਮੰਨੋਗੇ?

ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਜੀ ਕੇਵਲ ਹੁਕਮ ਕਰੋ।

ਕੀ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪਿਉ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਚਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ?

ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰ ਵੀ ਹਿਲਾਇਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।

ਮੈਂ ਕੁਝ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤੇ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾਓ। ਤੁਹਾਡੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਇਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਉਧਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੇਗੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਨਾਲ ਅਨਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰਤੂ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਪੱਕੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਭਾਵੇਂ ਨਵਾਬਸ਼ਾਹ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ 60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਅਰਧ-ਵਿਆਸ ਵਾਲੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਗੂੰਜ ਪਈ ਜਿਥੇ ਕਿ ਨਵੇਂ ਆਬਾਦਕਾਰ ਵਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਕੋਲ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ 14-04-1941 ਨੂੰ ਸੈਕਿੰਡ ਪਟਿਆਲਾ ਲੈਂਸਰਜ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਖੁਦ ਫਸਟ ਪਟਿਆਲਾ ਲੈਂਸਰਜ ਵਿਚ ਕਰਨਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਨ।

ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ

ਕਾਜ ਜੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਨਿਭਾਏ, ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮੂਕ ਸਹਿਮਤੀ ਸੀ।

1 ਜੂਨ, 1945 ਨੂੰ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਪਰ ਬੀਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆਉਂਦੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਲਿਆਂਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਛਕਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੌਂ ਬਰ ਨੌਂ ਹੋ ਗਈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 24 ਸਾਲ) ਇਕ ਜਨਵਰੀ 1952 ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਿਧਾਰ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਖਲਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਡੂੰਘੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਲਝਣ ਤੇ ਪੀੜਾ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ਜੂਨ 1953 ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆਏ। ਪਿਤਾ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਬਾਰਕ ਹੱਥ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਧਰ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਬਾਰਕ ਕਰਕੰਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਜਗਮਗਾ ਉਠਿਆ ਤੇ ਅੰਧੇਰਾ ਬਿਖਰ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦਾਸ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਆਸਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰ ਗਿਆ।

ਪੈਪਸੂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਜੁਲਾਈ 1956 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਹਿ ਕਰਮੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਜੀ Rehabilitation (ਮੁੜ-ਵਸੇਵੇ) ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਤੱਥ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵਸਦੇ ਰਹੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਆਉ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਜੜ ਜਾਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬ ਆਉ ਭਗਤ ਕੀਤੀ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਛੜ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫੈਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਸੇ

ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਬੀਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦਭਲਾਨ ਤੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਰਹੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ 1960 ਵਿਚ ਫਿਰ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਈ ਦੀਵਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਕਟਰ 19 ਵਿਚ ਲਗਵਾਏ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਸਾਕਾਰ ਮੂਰਤ, ਜੋ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਭੇਂਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਦੀਵਾਨਾਂ ਉਤੇ ਹੋਇਆ ਖਰਚ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਬੀਜੀ ਉਧਾਰ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਧਾਰ ਚੁਕਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੋਰ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਲੈ ਕੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਤੇ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ।

ਜੁਲਾਈ 1966 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਸਮੱਸਤ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦੇਵੋ, ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਵੋ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਂਹ ਪਕੜੇਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੋਨਾ ਉਗਲੇਗੀ।

ਫਿਰ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਦਾਤਾ ਜੀ! ਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਦੁਧ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਰਦਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਬੀਜੀ ਯੂ.ਪੀ ਵਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। 1966 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਦਿਤੀ।

ਜ਼ਿਲਾ ਰਾਮਪੁਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਵਲ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਮੋੜੀਆਂ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਸਫਲ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਈ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਸੀਸ ਸਦਕਾ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ

ਘਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਵਧੀਆ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਘਰ ਵਿਚ ਦੁਧ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ।

ਲੱਗਭੱਗ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਤੰਬਰ 1968 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਿਲਣ ਆਏ ਅਤੇ ਸੰਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਬਚਨ ਕਰੋ ਕਿ ਮੇਰਾ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਜਾਵੇ। ਤਰਾਈ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ ਚੁਰਾਉਣਾ, ਬੰਦਾ ਮਾਰਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੜੀ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਚੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਸੰਨ 1969 ਈ. ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ।

ਬਾਬਾ ਜੀ, ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਸ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਟਰੈਕਟਰ ਟਰਾਲੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ। ਟਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਂ ਸਾਇਕਲ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਧਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਵਧਦੇ-ਵਧਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਕੱਲ ਦੇ ਠੱਗ ਸੀਨਾ-ਜ਼ੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਧਾੜਵੀ, ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਚੋਰ ਅੱਜ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਮਸੀਹੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲੇ, ਨਸ਼ੇ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਬਣ ਗਏ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਫੌਜ ਹੋ ਨਿਬੜੇ।

ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੀਜੀ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਢੇ ਨਾਲ ਮੇਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਡਟ ਕੇ ਖੜਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਸਭ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਬੀਜੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ ਜਾਂਦੇ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਲਗਾਈ ਸਖਤ

ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ। ਸੰਗਤ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਜਨਵਰੀ 1973 ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤਰਾਈ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਖਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਗਜ ਵੱਜ ਕੇ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਚੀ ਨਾਲ ਗਾ ਰਹੀ ਸੀ - ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਨਿਕਲੇ, ਭਾਈ ਇਹ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਇਥੇ ਵੀ ਗਜ ਵੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।

1978 ਵਿਚ ਫੈਜ਼ਗੰਜ ਫਾਰਮ ਸਮੇਤ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਵੇਚ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਵਾਪਿਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ।

1975 ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਅਚਨਚੇਤ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਬੀਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਦਮਾ ਸਿੱਧ ਹੋਈ, ਸੰਭਲਦੇ-ਸੰਭਲਦੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਲਗ ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪਰਮ ਦੁਖਾਂਤ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਫਾਰਮ ਵੇਚ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਗਏ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ 34 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਇਕ ਘਰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਿਸ਼ਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਤਾ। ਕੁਝ ਕੁ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਉਹ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਏ ਸਨ - ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ-ਸੁੱਚੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ। ਬੀਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਚੁਕੰਨੇ ਤੇ ਚੋਕਸ ਰਹਿੰਦੇ ਜੋ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਏਰੀਆ ਬਾਬਾ ਜੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1960 ਤੋਂ 1966 ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਿਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਸ ਏਰੀਏ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ, ਹਸਰਤਾਂ, ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਬੋਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਹੁਣ ਬੀਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਇਕ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਛੋਹਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤੀਬਰਤਾ ਤੇ ਸ਼ਿੱਦਤ

ਆ ਗਈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਪੂਰਨ-ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ - ਭਾਈ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੈਥੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਦੀਵਾਨ ਸਾਰੰਗਪੁਰ ਪਿੰਡ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਬੀਬੀਆਂ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਭਾਈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਤੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ। ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਏ ਇਹੋ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਸਦੇ ਸਨ। ਜੋੜੇ ਉਤਾਰੋ, ਜੋੜਾ ਘਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਓ, ਟੋਕਨ ਲਓ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠ ਜਾਓ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਸੁਣੋ ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਬੋਲੋ।

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅਖੌਤੀ ਮਾਤਾ ਰਾਣੀ, ਗੁੱਗਾ, ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ, ਖੇੜਾ ਆਦਿ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ - ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਤੇ ਇਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ '**ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬਾ ਕਿਆ ਨਾਰੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ ॥ (ਅੰਗ-917) ' ਜਾਂ 'ਜਿਤੜੇ ਫਲ ਮਨਿ ਬਾਢੀਅਹਿ ਤਿਤੜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥ ' (ਅੰਗ-52)**

ਬੀਬੀਆਂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਬੀਬੀ ਕੋਲ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਤੀ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬੀ-ਕਬਾਬੀ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਣਗਿਣਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਈ ਮਾਤਾ ਵਾਲੀ ਨਸੀਹਤ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਲੱਗਭੱਗ ਪੂਰਾ ਹੋਗਿਆ ਤਾਂ ਸਪਤਾਹਿਕ ਦੀਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਕੋਠੀ ਨੰ; 781, ਫੇਸ 3ਬੀ1 ਅੱਗੇ ਲਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਵੇਂ ਦੀਵਾਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਉਣ-ਲਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਭ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਤਦ ਵੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ 'ਸਭ ਤਿਆਰ ਹੈ' ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਜਗ ਜਾਹਿਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ।

ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਛੇੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਚੜ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਨੇੜੇ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ 1986 'ਚ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਚੜ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਲਈ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਅਗਸਤ 1994 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਲਹੋਤਰਾ ਰਾਹੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਯੋਗੀ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਆਪ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਧਾਰੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਨਾ ਪਿਆਰ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਨੇਹ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਜਨਮ ਪਹਿਲੇ ਵਹ ਹਮਾਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਥੇ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕੀ ਕਮਾਲ ਵਾਲੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

2001 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਤੇ ਸਨ - ਮਤਵਾਤਰ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਖੰਡਪਾਠਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਅਤੱਟ ਵਰਤਦੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ, ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ, ਦੀ 20,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ, ਆਡੀਓ ਵੀ.ਡੀ.ਓ ਫਿਲਮਾਂ, 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਛਪੀਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲੋਂ ਨਿਰਮਾਣਤ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ, ਸਭ ਅਦਾਰੇ ਉਨਤੀ ਵਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਟੀਸੀਆਂ ਛੁਹ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਹਰ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ਦੇ ਰਹੇ। ਜੂਨ 2001 ਤੋਂ ਸਿਹਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਗੜ ਗਈ, ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ, ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਸਰੀਰ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਸੇਵਕ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਜਾ ਸਮਾਏ।

ਸਮੁੰਹ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਬੀ ਲਈ ਇਹ ਵਿਛੋੜਾ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਦੇ ਮੋਢਿਆ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਆਪ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਮਤਵਾਤਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਭ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਆਪ ਜੀ ਵਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ

ਵਿਚ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਬਖਸ਼ਦੇ ਰਹੇ।

ਸਾਲ 2013 ਨੂੰ ਬੀਜੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਹੁਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕਿ 28-10-2013 ਤੋਂ 31-10-2013 ਤਕ ਸੀ, ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਠੀ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੋਂ ਉਹ ਬਿਸਤਰ 'ਤੇ ਹੀ ਲੇਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਕਸ ਸਨ ਤੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਕਾਇਦਾ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਬਣੀ ਰਹੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹੋਣੀ ਨੇ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਦਿਖਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨ (31-10-2013) ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾਇਆ ਸੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 1-10-2013 ਨੂੰ ਹੀ ਬੀਜੀ ਨੇ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮ ਤੱਤ ਵਿਚ ਜਾ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ 1-11-2013 ਨੂੰ ਲੱਗਭੱਗ 11.30 ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਚਖੰਡ ਪਿਆਨੇ ਕਰਨ ਦਾ ਚਸਮਦੀਦ ਵੇਰਵਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸਰਦਾਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਇਉਂ ਹੈ -

ਬਿਸਤਰ ਵਿਚ ਲੇਟੇ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਉਹ ਉਠ ਬੈਠੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਦੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕੀਆਂ, ਫੇਰ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਫਿਰ ਪੈ ਗਏ। ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਏ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ।

ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਅਜੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 31.10.2013 ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤਿੱਥੀ, ਸੰਗਤਾਂ, ਐਨ-ਆਰ-ਆਈ ਵੀਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲਾ ਦਿਨ 2-11-2013 ਹੀ ਸੰਸਕਾਰ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਹੀ ਸਮਾਂ 3.00 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਬੀਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸਵੱਖਤੇ ਹੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਰਸਮੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਕ ਕੱਚ ਦੇ ਤਾਬੂਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਦੇ ਆਖਰੀ

ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਸੰਗਤ ਮੂਕ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਫੁੱਲ ਲਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਕੀਮਤੀ ਦੁਸ਼ਾਲੇ। ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਤ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਬੀਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵਲ ਜਾਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਬੀਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਈ।

ਫੇਰ ਸੋਹਿਲੇ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੰਗਤ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧੀ ਜਿਥੇ ਕਿ ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ, ਵਡਹੰਸ ਮਹਲਾ 1 ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਜੋ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਠ ਨਾਮ, ਜਾਪ ਸਿਮਰਨ, ਕਥਾ ਆਦਿ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮਿਤੀ 4-11-2013 ਨੂੰ ਬੜੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਗੀਠੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਸਤੀਆਂ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਪੰਨਤਾ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ। ਉਪਰੰਤ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੋਂ ਆਏ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਵੈਰਾਗਮਈ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਾਏ। ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਜ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਸਦਜੀਵੀ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦ ਜੀਵੈ ਨਹੀ ਮਰਤਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੭੩

ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ, ਉਪਰੰਤ ਸੇਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਾਮ-ਜਪ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਸਾਲ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ 30-31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2, 2015 ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਯੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ'

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਯੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਸੁਰਜੁ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪਿ ਅੰਧੇਰੁ ਪਲੋਆ।
ਸਿੰਘ ਬੁਕੇ ਮਿਰਗਾਵਲੀ ਭੰਨੀ ਜਾਇ ਨ ਧੀਰਿ ਧਰੋਆ।
ਜਿਥੈ ਬਾਬਾ ਪੈਰ ਧਰਿ ਪੂਜਾ ਆਸਣੁ ਆਪਣਿ ਸੋਆ॥
ਸਿਧ ਆਸਣਿ ਸਭਿ ਜਗਤ ਦੇ, ਨਾਨਕ ਆਦਿ ਮਤੇ ਜੇ ਕੋਆ।
ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ ਹੋਵੈ ਕੀਰਤਨੁ ਸਦਾ ਵਿਸੋਆ।
ਬਾਬੇ ਤਾਰੇ ਚਾਰਿ ਚਕਿ ਨਉਖੰਡਿ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਸਚਾ ਵੋਆ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਲਿ ਵਿਚਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੨੭

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਆਧੁਨਿਕ ਧਰਮ ਹੈ, ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 1469 ਈ. ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਤਕ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੇਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿਮ ਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 500 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਸੋਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਨਤਾ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥
ਕੂੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ॥
ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ ॥ ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ ॥
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਹੋਈ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੫

ਧਰਮ ਦੇ ਜੋ ਚਾਰ ਪੈਰ ਸਨ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਖੁਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਰਾਜਾ, ਵਿਦਵਾਨ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਦੇ ਸਤੰਭ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਚਾਰੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਗਵਾ ਕੇ ਖੋਖਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰ ਗਰਦੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਧਰਤੀ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ -

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰਿ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ।
ਚਰਨ ਧੋਇ ਰਗਰਾਸਿ ਕਰਿ ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤੁ ਸਿਖਾਂ ਪੀਲਾਇਆ।
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਕਲਿਜੁਗ ਅੰਦਰਿ ਇਕ ਦਿਖਾਇਆ।
ਚਾਰੇ ਪੈਰ ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਇਕ ਵਰਨੁ ਕਰਾਇਆ।
ਰਾਣਾ ਰੰਕ ਬਰਾਬਰੀ ਪੈਰੀ ਪਵਣਾ ਜਗਿ ਵਰਤਾਇਆ।

ਉਲਟਾ ਖੇਲੁ ਪਿਰੰਮ ਦਾ ਪੈਰਾਂ ਉਪਰਿ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇਆ।
ਕਲਿਜੁਗੁ ਬਾਬੇ ਤਾਰਿਆ ਸਤਿਨਾਮੁ ਪੜਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਸੁਣਾਇਆ।
ਕਲਿ ਤਾਰਣਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਆਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੨੩

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਫੋਕਟ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਿਰਾਰਥਕ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ। ਅਲੰਪ ਹੋਏ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ -

ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ ॥
ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੂਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥
ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਹੁ ਭੁਲਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੫

ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ -

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਐਸੇ ਸਰੂਪ ਪਰ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਾਈ -

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ੧ ॥

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਇਸ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਫੋਕਟ ਕਰਮ ਕਾਡਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਦਸਿਆ -

ਛੋਡੀਲੇ ਪਾਖੰਡਾ ॥ ਨਾਮਿ ਲਇਐ ਜਾਹਿ ਤਰੰਦਾ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੪੭੧

ਆਪ ਜੀ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੱਤਾਂ ਦੀਪਾਂ, ਨੌਂ ਖੰਡਾਂ ਭਾਵ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿਸ ਆਈ ਭ੍ਰਮਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ, ਮੱਠਾਂ, ਜੋਗੀਆਂ, ਸੂਫੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬਾਦ ਰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੁਕੇ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ।

ਸਿੱਧਾਂ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਕੀ ਹੈ? ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਿਉਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ? ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ -

ਕਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਗਿਹੁ ਤਜਿਓ ਉਦਾਸੀ ॥
ਕਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਇਹੁ ਭੇਖੁ ਨਿਵਾਸੀ ॥
ਕਿਸੁ ਵਖਰ ਕੇ ਤੁਮ ਵਣਜਾਰੇ ॥
ਕਿਉ ਕਰਿ ਸਾਥੁ ਲੰਘਾਵਹੁ ਪਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਖੋਜਤ ਭਏ ਉਦਾਸੀ ॥
ਦਰਸਨ ਕੈ ਤਾਈ ਭੇਖ ਨਿਵਾਸੀ ॥
ਸਾਚ ਵਖਰ ਕੇ ਹਮ ਵਣਜਾਰੇ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੯੩੯

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜੰਗਲਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਪੂਣੀਆਂ ਤਾਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜਲ ਧਾਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾ ਹੈ -

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੇ ॥
ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ ॥
ਅੰਗ - ੯੩੮

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਇੰਜ ਦਸੀ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੋਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥
ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ
ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੫੨੨

ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਅਪਨਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ। ਸਦਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਦਸ ਸਤੰਭ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ। ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਧੀਰਜ, ਦਇਆ, ਖਿਮਾ, ਸ਼ਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ, ਨਿਰਮਾਣਤਾ, ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਇਤਿਆਦਿਕ ਸਤੰਭਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਵਰਨਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਖੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੁਦ ਵੈਸ ਉਪਦੇਸੁ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ ॥
ਅੰਗ - ੭੪੭

ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਦਾਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਾਲਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਭੇਦ ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸੂਫੀ, ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੰਮਲਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਹੈ-

ਇਕ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪੁ ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੩੫

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਯਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਮੰਨਿਆ ਹੈ -

(i) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਮਦ ਨਾਰਾਇਣ ਰੂਪ
ਹਮਾਨਾ ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਰੂਪ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ, ਆਪ ਭੋਜੇ ਸਨ।

(ii) ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਾਮਲ ਅਸਤ
ਕਿ ਫਜ਼ਲ ਬਹਰ ਦੇ ਜਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਅਸਤ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਨਾਮਿ ਉ ਸਹਿ ਨਾਨਕ ਹੱਕ ਕੇਸ਼
ਕਿ ਨਿਆਇਤ ਚੁਨੂੰ ਦਿਰਾਰ ਦਰਵੇਸ਼।

ਭੱਟਾਂ ਦੇ ਸਵੱਈਏ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਨਰਾਇਣ ਸਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਹੈ -

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ ॥
ਅੰਗ - ੧੩੯੫
ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।
ਅੰਗ- ੨੬/੨

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸੁਰ
ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੀਉ ॥ ੫ ॥ ੧੧ ॥
ਅੰਗ - ੫੯੯

ਪੰਜਵੀਂ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲਖਾਇਕ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਿਛੁ ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ
ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ ॥

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ ॥
ਅੰਗ - ੭੫੦

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਮੈ ਮੂਰਖ ਕੀ ਕੋਤਕ ਬਾਤ ਹੈ ਕੋਟਿ ਪਰਾਧੀ ਤਰਿਆ ਰੇ ॥ ਗੁਰੁ
ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ
ਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਭਾਸਿ ਨ ਪਰਿਆ ਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੬੧੨

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਵਡਿਆਈ ਸਾਰੇ ਜਗ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ -

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 53 'ਤੇ)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ - ਬਿਓਰਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ (ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ - 25 ਨਵੰਬਰ 2015)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਾਧਾਰਨ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ 'ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਹੈ। ਇਹ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜਿਆ ਅਨਮੋਲ ਰਤਨ ਹੈ ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ -

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਤੰਨੁ ਹੈ ਹੀਰੇ ਜਿਤੁ ਜੜਾਉ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੦

ਐਸੀ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝ ਸਕਣਾ ਸੁਖੈਨ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਸੁਣਿਆ, ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਧ ਗੋਸ਼ਟ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀ ਬਿਰਲੋ ਕੋ ਅਰਥਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੫

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨਾ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਯੋਗ ਹੈ। ਜੇ ਅਰਥ ਭਾਵ ਸਮਝ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਂਗ ਮਿੱਠੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਪੀ-ਪੀ ਰੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਸਭ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਤਮ-ਤੀਰਥ ਨਿਵਾਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ ਮੀਠੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ॥

ਜਿਨਿ ਪੀਤੀ ਤਿਸੁ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੭੫

ਸਮੁੰਹ ਸੰਗੀਤ, ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਇਸ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮਕਾਂਡ, ਤੀਰਥ-ਇਸ਼ਨਾਨ, ਵਰਤ, ਕਠਨ ਸਾਧਨਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਠਨ-ਪਾਠਨ, ਵਿਚਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹਨ -

ਸਭਿ ਨਾਦ ਬੇਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ॥

ਮਨੁ ਰਾਤਾ ਸਾਰਿਗਪਾਣੀ ॥

ਤਹ ਤੀਰਥ ਵਰਤ ਤਪ ਸਾਰੇ ॥

ਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਅੰਗ - ੮੭੯

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੱਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪਰਮ-ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨਹੁ

ਇਉ ਆਤਮ ਰਾਸੈ ਲੀਨਾ ਹੇ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੨੮

ਜਦੋਂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨਮੋਲ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਮਨ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਖਿੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਮੀਰ ਭੰਡਾਰੇ ਨੂੰ ਰਲ ਕੇ ਤੇ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਣ, ਮਾਨਣ ਤੇ ਅਨੰਦਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ -

ਪੀਉ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ ॥

ਤਾ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਇਆ ਨਿਧਾਨਾ ॥ ੧ ॥

ਰਤਨ ਲਾਲ ਜਾ ਕਾ ਕਛੂ ਨ ਮੋਲੁ ॥

ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਅਖੁਟ ਅਤੋਲੁ ॥ ੨ ॥

ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥

ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੇ ਜਾਈ ॥ ੩ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੯

'ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ਬੁਝਿਆ ਪਾਵਣਾ' ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ, ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਕਾਦਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਰੋਟੀ ਸਹਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀਆਂ ਕਦਰਾਂ, ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਕਸ਼ ਲੱਭਣ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ, ਗੀਤ, ਸੰਗੀਤ, ਦੈਵੀ ਗਿਆਨ, ਉਚੇਰੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਪਸ਼ੂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਚੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਮਨਹੁ ਜਿ ਅੰਧੇ ਘੁਪ ਕਹਿਆ ਬਿਰਦੁ ਨਾ ਜਾਣਨੀ ॥

ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਊਧੈ ਕਵਲ ਦਿਸਨਿ ਖਰੇ ਕਰੁਪ ॥

ਇਕਿ ਕਹਿ ਜਾਣਨਿ ਕਹਿਆ ਬੁਝਨਿ ਤੋ ਨਰ ਸੁਘੜ ਸਰੁਪ ॥

ਇਕਨਾ ਨਾਦੁ ਨ ਬੇਦੁ ਨ ਗੀਅ ਰਸੁ ਰਸੁ ਕਸੁ ਨ ਜਾਣੇਤਿ ॥

ਇਕਨਾ ਸਿਧਿ ਨ ਬੁਧਿ ਨ ਅਕਲਿ ਸਰ

ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ ਨ ਲਹੰਤਿ ॥

ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਰ ਅਸਲਿ ਖਰ ਜਿ ਬਿਨੁ ਗੁਣ ਗਰਬੁ ਕਰੰਤਿ ॥

ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ

ਉਪਰੋਕਤ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ-ਬੋਧ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਢਾਲਣਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 'ਮਾਨਸ ਜਾਤਿ' ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ-ਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਅਤੇ ਅਸਗਾਹ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਰੂਪ, ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ ਦੇ ਅਸੰਖਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਬਖਾਨ, ਅਰਬਦ-ਨਰਬਦ ਪੁੰਦ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ, ਅਨੇਕ ਨਾਵਾਂ, ਥਾਵਾਂ, ਆਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਬਖਾਨ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚੇ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਵਿਸਮਾਦ ਜਨਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਲਈ ਇਹ ਧਰਤੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਅਨੇਕ ਪਉੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਪੰਜ ਖੰਡਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ, ਸੱਚਖੰਡ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰੋਗ ਸੋਗ ਦੁਖ ਜਰਾ ਮਰਾ ਉਸ ਦੇ ਨਿਕਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਉਲੇਖ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਗੁਰ ਨਾਨਕ-ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਸੇਧ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਕੂੜ' ਅਤੇ 'ਸਚ' ਦੇ ਨਿਖੇੜ ਤੇ ਬਹੁਤ ਬਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਮੂਹ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੰਤਾਪ ਸੱਚ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਕੂੜ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ, ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਲੜਾਈਆਂ-ਝਗੜੇ ਇਸੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਸੱਚ ਦਾ ਅਮਲ ਛੱਡਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੂੜ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਲਝਣਾਂ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਦੁੱਖ, ਰੋਗ ਤੇ ਝਗੜੇ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦਾ ਸੁੱਖ, ਸਹਿਜ, ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਖੇੜਾ ਗਵਾਚਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਸਚੁ' ਪ੍ਰਭੂ ਲਕਸ਼ ਹੈ। 'ਸਤਿ ਸੁਗਣ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ' ਅਰਥਾਤ, ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਭੂ-ਲਕਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਤਿ ਹੈ (੧ੳ ਸਤਿ) ਕੇਵਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ 'ਸਤਿ' ਹੈ, ਤ੍ਰੈ-ਕਾਲ ਸਤਿ ਅਤੇ ਤ੍ਰੈ-ਕਾਲ ਅਤੀਤ ਸਤਿ।

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ - ੧

ਸਦੀਵ, ਅਡੋਲ, ਪੂਰਨ, ਖੇੜਾ, ਵਿਗਾਸ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੂੜ-ਮਾਇਆ ਕਪਟ ਤੇ ਛਲ ਹੈ (ਤੁਧੁ ਬਾਝੁ ਕੁੜੇ ਕੂੜ)।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਹ ਗੁਣ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ 'ਸਚ' ਵਾਂਗ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸੱਚ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 'ਕੂੜ' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮ-ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ੪ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪਾਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਝੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੇਵਲ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਖਿੜਾਉ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੱਚ ਟਿਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਮੂਰਖਤਾ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ 'ਸੱਚ' ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੂੜ-ਕਬਾੜਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੂੰ ਜਿਨਿ ਸਚੇ ਸਚੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥

ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਤਾ ਤਿਨੀ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ ॥

ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਸਚੁ ਪਾਇਆ

ਜਿਨੁ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਸਚੁ ਵਸਾਇਆ ॥

ਮੂਰਖ ਸਚੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਮਨਮੁਖੀ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਕਾਹੇ ਆਇਆ ॥ ੮ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੭

ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਕਲਯੁਗ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰ ਨਾਨਕ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਯੁੱਗ ਦਾ ਲੱਛਣ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ 'ਸੱਚ ਦੀ ਅੰਸ਼' ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕੂੜ ਵਲ-ਛਲ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਦੇ ਅਭਾਵ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਦਾ ਖੇੜਾ ਮਾਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮਾਇਕ ਖਿੱਚੋਤਣ ਤੇ ਝੂਠ-ਫਰੇਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਗਵਾ ਕੇ ਝੂਠੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਲੀ ਹੋਈ ਦਾਲ ਵਾਂਗ ਦੋ ਫਾੜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਚਿੰਤਾਪਨ, ਸਹਿਸਾ ਅਤੇ ਡਰ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਮਨ ਸੱਚ ਦੇ ਬੀਜ ਉੱਗਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੇਵਲ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭਾਂ, ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਚੌਧਰ ਲਈ ਨਿਰੋਲ ਝੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਚੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਚੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖੁ ਬੇਤਾਲ ॥

ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੮

ਰਾਗ ਬਿਹਾਗੜਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਲਿਯੁਗ ਅਰਥਾਤ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ, ਕੂੜ ਅਤੇ ਲਬ ਦੀ ਮਦਦ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਖੁਆਰ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਕਲਿ ਕਲਵਾਲੀ ਕਾਮੁ ਮਦੁ ਮਨੁਆ ਪੀਣਹਾਰੁ ॥

ਕ੍ਰੋਧੁ ਕਟੋਰੀ ਮੋਹਿ ਭਰੀ ਪੀਲਾਵਾ ਅਹੰਕਾਰੁ ॥

ਮਜਲਸੁ ਕੂੜੇ ਲਬ ਕੀ ਪੀ ਪੀ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੫੫੩

ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਚੌਧਰੀ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ -

ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣਾ ਕਰਹਿ ਧਿਛਾਣਾ ਕਲਿ ਲਖਣ ਵੀਚਾਰਿ ॥

ਅੰਗ - ੯੦੨

'ਕੂੜ' ਤੋਂ ਪਾਖੰਡ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ 'ਸੱਚ' ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਦਿਖਾਵੇ ਵਿਚ ਉਹ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕਰਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਠੱਗੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਫਾੜ ਹੋਏ ਸਹਿਸੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨ ਦੀ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਦਿਖਾਵੇ ਵਾਲੇ ਸਤਿ-

ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਹਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਤੇ ਧਰਮ ਕਮਾਉਂਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੁਕਵੇਂ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੇਵਲ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੋਭ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤੀ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਮੋਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਮਾਈ ਪਾਪ ਦੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਕਾਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੂ, ਜੋਗੀ, ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਸੱਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਿਮਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਚਿੱਤਰ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸਤੀ ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਸਤੁ ਕਮਾਹਿ ॥
ਗੁਰ ਦੀਖਿਆ ਘਰਿ ਦੇਵਣ ਜਾਹਿ ॥
ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਖੈ ਖਟਿਐ ਭਾਉ ॥
ਭਾਵੈ ਆਵਉ ਭਾਵੈ ਜਾਉ ॥
ਸਾਸਤੁ ਬੇਦੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਇ ॥
ਆਪੇ ਆਪੇ ਪੂਜਾ ਹੋਇ ॥
ਕਾਜੀ ਹੋਇ ਕੈ ਬਹੈ ਨਿਆਇ ॥
ਫੇਰੇ ਤਸਬੀ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ ॥
ਵਢੀ ਲੈ ਕੈ ਹਕੁ ਗਵਾਏ ॥
ਜੇ ਕੋ ਪੁਛੈ ਤਾ ਪਤਿ ਸੁਣਾਏ ॥
ਤੁਰਕ ਮੰਤ੍ਰੁ ਕਨਿ ਰਿਦੈ ਸਮਾਹਿ ॥
ਲੋਕ ਮੁਹਾਵਹਿ ਚਾੜੀ ਖਾਹਿ ॥
ਚਉਕਾ ਦੇ ਕੈ ਸੁਚਾ ਹੋਇ ॥
ਐਸਾ ਹਿੰਦੂ ਵੇਖਹੁ ਕੋਇ ॥
ਜੋਗੀ ਗਿਰਹੀ ਜਟਾ ਬਿਭੂਤੁ ॥
ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਰੋਵਹਿ ਪੂਤੁ ॥
ਜੋਗੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜੁਗਤਿ ਗਵਾਈ ॥
ਕਿਤੁ ਕਾਰਣਿ ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ ॥
ਨਾਨਕ ਕਲਿ ਕਾ ਏਹੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਆਪੇ ਆਖਣੁ ਆਪੇ ਜਾਣੁ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੯੫੧

ਜੇ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀ ਵੈਸਾ ਹੀ ਅੱਜ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੋਭੀ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਸਦਾ ਹੀ ਖਾਣ ਦਾ ਹਲਕ ਕੁਦਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਢੀ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਤੇ ਹਰਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਖਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮੁਰਦਾਰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਵਰਗੀ ਬਿਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਅੰਦਰੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸੱਚੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਮੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਮੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅੱਜ ਵੀ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸਹੀ ਹੈ -

ਕਲਿ ਹੋਈ ਕੁਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜੁ ਹੋਆ ਮੁਰਦਾਰੁ ॥

ਕੁੜੁ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਭਉਕਣਾ ਚੁਕਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਜਿਨ ਜੀਵੰਦਿਆ ਪਤਿ ਨਹੀ ਮੁਇਆ ਮੰਦੀ ਸੋਇ ॥
ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੈ ਨਾਨਕਾ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ ॥ ੧ ॥
ਮਃ ੧ ॥ ਰੰਨਾ ਹੋਈਆ ਬੋਧੀਆ ਪੁਰਸ ਹੋਏ ਸਈਆਦ ॥
ਸੀਲੁ ਸੰਜਮੁ ਸੁਚ ਭੰਨੀ ਖਾਣਾ ਖਾਜੁ ਅਹਾਜੁ ॥
ਸਰਮੁ ਗਇਆ ਘਰਿ ਆਪਣੈ ਪਤਿ ਉਠਿ ਚਲੀ ਨਾਲਿ ॥
ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਏਕੁ ਹੈ ਅਉਰੁ ਨ ਸਚਾ ਭਾਲਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪੨

ਸੱਚ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤੇ ਸਚਿਆਰ ਬਣਨ ਦੀ ਲਗਨ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਜੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ 'ਸਚਿਆਰ' ਬਣਨਾ ਹੈ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪੂਰਾ ਸ਼ਬਦ 'ਸੱਚ' ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬੰਧਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕੇਵਲ ਸੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੱਲ, ਕਪਟ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੱਚ ਟਿਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤੀਬਰ ਜਗਿਆਸਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਸੱਚ ਲਈ ਪਿਆਰ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ ਮਨ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਸੱਚ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪੂਰਨ ਖੇੜੇ ਤੇ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਸਚਾ ਹੋਇ ॥
ਕੁੜੁ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਤਨੁ ਕਰੇ ਹਛਾ ਧੋਇ ॥
ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥
ਨਾਉ ਸੁਣਿ ਮਨੁ ਰਹਸੀਐ ਤਾ ਪਾਏ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥
ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਜੁਗਤਿ ਜਾਣੈ ਜੀਉ ॥
ਧਰਤਿ ਕਾਇਆ ਸਾਧ ਕੈ ਵਿਚਿ ਦੇਇ ਕਰਤਾ ਬੀਉ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੯

ਇਸ ਜੁਗਤਿ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬੜੇ ਸਾਦੇ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਜੁਗਤਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਦਇਆ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਚਿਆਰਾ ਮਨੁੱਖ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਇਕ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਸਚਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮ-ਤੀਰਥ ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅੰਤਲੀ ਤੁੱਕ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸੱਚ ਹੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਸੱਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਸੱਚ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰਾਂ, ਮੰਦ-ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ ਸਾਫ-ਉੱਜਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ -

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ

ਮੋਬਾਈਲ: 9779816909

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 58)

ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ

ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ, ਠੰਢੀ-ਠੰਢੀ ਤੇਲ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੈਣ ਭਿੰਨੀ-ਭਿੰਨੀ ਤੇ ਸੁਹਾਵੀ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਪਹਿਰਾ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਵੱਜਿਆ। ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਪੂਰੇ ਦੇ ਗਗਨਾਂ ਵਿਚ ਧਨੁੱਖ ਵਾਂਗੂੰ ਪਤਲਾ ਹੋਇਆ ਮਿੱਠੀ ਮੱਧਮ ਚਾਨਣੀ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋਅ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਘੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਉ ਚੁਫੇਰੇ ਛਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਗਰੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ। ਬਨ ਬੀ ਮੋਨਧਾਰੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਵੇਈਂ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ। ਅਚਾਨਕ ਜਲ ਦੇ ਹਿੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਇਧਰ ਤ੍ਰਿਪਹਿਰੇ ਤੇ ਘੜਿਆਲੀ ਨੇ ਟੰਕਾਰ ਦਿਤੀ, ਉਧਰ ਵੇਈਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ, ਇਕ ਡੂਬਕੀ ਲੱਗਣ ਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸੁਹਣੀ ਤਾਰੀ ਲਾਈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸੱਦ ਸੁਣਾਈ ਦਿਤੀ।

ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਤਰਿਆ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਜੋ ਭਾਵੈ ਸੋ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੮੫੩

ਐਸ ਵੇਲੇ ਕੌਣ ਇਸ ਸੁਭਾਗ ਵੇਈਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਆਪ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਨਾਉਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਕੇ ਸਾਈਂ ਵਿਚ ਲਿਵ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀਆਂ ਜਾਚਾਂ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸੁਭਾਗ ਦਰਸ਼ਨ ਉਤੇ ਦੂਜੇ ਸਾਹਿਬਾ ਨੇ ਗੁਣ ਗਾਵਿਆ ਸੀ -

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਰ ਕੈ ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ ॥

ਤਿਨਾ ਦਰੀਆਵਾ ਸਿਉ ਦੋਸਤੀ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੬

ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨੀ ਵੇਈਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਆਈ, ਕਪੜੇ ਪਹਿਨੇ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਇਕ ਥੜ੍ਹੇ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜ ਗਏ, ਹਾਂ, ਚੌਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਪਹਿਲੋਂ ਅਰਸ਼ਾਂ ਵਲ ਤੱਕੇ, ਚੁਫੇਰੇ ਤੱਕੇ, ਨੈਣ ਮੁੰਦੇ ਅਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਫੇਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਰਸ ਭਰੇ ਗਲੇ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਸੱਦ ਨਿਕਲੀ -

ਪੇਵਕੜੈ ਧਨ ਖਰੀ ਇਆਣੀ ॥

ਤਿਸੁ ਸਹ ਕੀ ਮੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ ॥ ੧ ॥

ਸਹੁ ਮੇਰਾ ਏਕ ਦੂਜਾ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥

ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਮੇਲਾਵਾ ਹੋਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਹੁਰੜੈ ਧਨ ਸਾਚੁ ਪਛਾਣਿਆ ॥

ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ਅਪਣਾ ਪਿਰੁ ਜਾਣਿਆ ॥ ੨ ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਐਸੀ ਮਤਿ ਆਵੈ ॥

ਤਾਂ ਕਾਮਣਿ ਕੰਤੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥ ੩ ॥

ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ ਭੈ ਭਾਵ ਕਾ ਕਰੇ ਸੀਗਾਰੁ ॥

ਸਦ ਹੀ ਸੇਜੈ ਰਵੈ ਭਤਾਰੁ ॥ ੪ ॥ ੨੭ ॥ ਅੰਗ- ੩੫੭

ਆਸਾ ਦੀ ਇਹ ਦਿਲ-ਖਿੱਚ ਧੁਨੀ ਇਸ ਸੁਹਾਉ ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਸੁਰੀਲਾ ਸਰੂਰ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਗਾਵਨਹਾਰ ਅਰਸ਼ੀ ਦਾਤਾ ਜੀ ਮਗਨ ਹੋ ਗਏ। ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗੰਮ ਗਤੀ ਵਿਚ ਰਸਲੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਹਰੋਂ ਤੱਕੇ ਤਾਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਹਨ, ਮਾਨੋਂ ਏਕਾਂਤ ਸ਼ਾਂਤਿ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਭਾਉ ਵਿਚ ਟਿਕਾਉ ਰੂਪਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਟਿਕਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮੱਧਮ ਚਾਂਦਨੀ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਚਿਹਰਾ ਐਉਂ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਆਦ, ਰਸ, ਆਨੰਦ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਆਭਾ ਦੇਂਦੀ ਚੁਫੇਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨੈਣ ਤਾਰੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤੱਕ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਛਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਵਾ ਸਪਰਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਅਡੋਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿੱਠੀ ਚਾਂਦਨੀ ਪਾਰੇ ਦੇ ਛੰਭ ਵਾਂਗ ਟਿਕ ਰਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਐਸਾ ਟਿਕਾਉ ਵਾਲਾ ਰਸ ਭਰਿਆ ਸੁਹਾਉ ਹੈ ਕਿ ਸੁਹਜ ਆਪ ਇਸ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਰਸ ਰੰਗ ਵਿਚ, ਸੁਹਣਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸਮਾਂ ਛੋਪਲੇ-ਛੋਪਲੇ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਰ ਛਿਨ ਤੇ ਹਰਛਿਨ ਦਾ ਵਿਸਾ ਚਸਾ 'ਰਸ ਰੂਪ ਦਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਛੁਹ ਨਾਲ ਸੁਗੰਧਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿਜ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਦਾ ਮਲਕੜੇ-ਮਲਕੜੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਾਨੋਂ ਅਕਾਲ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਛੁਹ ਨਾਲ ਕਾਲ ਭੀ ਆਪਣੇ ਅਟਿਕਵੇਂ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੁਫਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਾਲ ਪਰ ਇਉਂ ਜਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਮਾਨੋਂ ਟਿਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਟਿਕਾਉ ਵਿਚ ਲਿਪਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਨੂੰ। ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੇ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦਾ ਚੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦਾਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰ! ਇਸ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਆਨੰਦ ਦਾਤਾ ਫੁਹਾਰ ਛਹਿਬਰ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਦ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਓਥੇ ਏਥੇ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ; ਜਿਥੇ ਯਾਦ ਕਰੋ; ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਦਿਲ ਦੀ ਚਸਕ ਨਾਲ ਚੇਤੇ ਕਰੋ, ਓਥੇ ਹੀ ਦਾਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਇਹ ਰਸ ਰੂਪ ਛੁਹ।

2. ਵੇਖੋ ਏਥੋਂ-ਸੁਲਤਾਨ ਪਰੋ-ਦੇ ਤ੍ਰੈ ਕੋਹ ਪਰੇ ਹੀ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੈ-ਮੈਲਸੀਹਾਂ, ਇਥੋਂ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਹੈ ਭਗੀਰਥ, ਬੈਠਾ ਹੈ ਧਿਆਨ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਭੈ ਵਾਲੀ ਪਰ ਬੀਰ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਅੱਗੇ। ਅੱਜ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ,

ਮੁੱਦਤਾਂ ਦਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਆਇਆ ਸੀ ਕੋਈ ਸ਼ਾਕਤਿਕ-ਤੰਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਜਾਣੂ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਸੀ ਵਿਗਿਆਨ। ਦੱਸ ਗਿਆ ਕਾਲੀ ਮਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਗੀਰਥ ਮੈਲ-ਸੀਹਾਂ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ। ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਚੌਧਰੀ ਤਦ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਾਈਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਚਿਤ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚਿਤ ਹਲਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਠੰਢ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਟੋਟ ਜਿਹੀ, ਕੁਛ ਭਾਰਪਨ ਜਿਹਾ, ਕਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਛ ਸੱਖਣਾਪਣ ਜਿਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ - ਇਹ ਤਾਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸ਼ੈ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਜੋੜੋ, ਮਨ ਜੋੜੋ ਉਸ ਤੇ ਮਨ ਕੁਛ ਟਿਕਣ ਲਗ ਜਾਏਗਾ, ਪਰ ਇਉਂ ਟਿਕਿਆ ਮਨ ਭਾਉ ਬਿਨਾਂ, ਕੀਹ ਸਾਰੇਗਾ? ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਕੁਛ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧ ਜਾਏ ਤਾਂ ਵਧ ਜਾਏ, ਪਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਤਾਂ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ। ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਹੈ ਚੇਤਨ, ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਹੋਂਦ, ਸਰਬ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਸਰਬ ਦੀ ਜਿੰਦ ਦੀ ਜਿੰਦ ਅਸੀਂ ਬੀ ਹੋਏ ਰੂਹ, ਜਿੰਦ। ਜਿੰਦ ਨੇ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਜਿੰਦੜੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਅਮਿੱਤ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਦੁਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹੜੀ ਜਿੰਦ ਨੇ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਜਿੰਦ ਨਾਲ ਵਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੋ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਹਾਰ ਵਸਤੂ 'ਪਿਆਰ' ਹੈ। ਹਾਂ, ਜਿੰਦੜੀ ਨੂੰ ਜਿੰਦ ਨਾਲ ਮੇਲਦਾ ਹੈ 'ਪਿਆਰ'।

ਵਿਭੂਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰਥ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਿਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਦੇ ਮੇਲੇ-ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਲੇ, ਜੋ ਸਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ ਸਕਦੇ। ਕਿਉਂ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮਨ ਦਾ ਝੁਕਾਉ ਏਕਾਗ੍ਰਤਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਲ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਦਿਸਣਹਾਰ ਦੇ, ਜੋ ਬਿਨਸਣਹਾਰ ਹੈ, ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਗੀਰਥ ਨੂੰ ਦੱਸ ਗਿਆ ਹੈ ਕੋਈ ਸ਼ਾਕਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ, ਜੋ ਵਿਭੂਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਹੋ ਆਵੇ। ਮਨ ਦੇ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਲਈ ਭਗੀਰਥ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਆਤਮ ਮੇਲ; ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਗੀਰਥ ਸਾਧਨ ਕਰ ਕਰਕੇ ਬੀ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਮਨ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹੁਣ ਭਗੀਰਥ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵੇਰ। ਆਪਣੀ ਪੂਜਾ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਵੀ ਉਸੇ ਮੂਰਤੀ ਤੇ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਠੰਢ। ਜਗਿਆਸੂ ਲਈ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲਗ ਪਵੇ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਠੰਢ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਾ ਦਾ ਦੁਖ ਦਾਰੂ ਲਈ ਟੋਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਗੀਰਥ ਆਏ ਗਏ ਸਾਧੂਆਂ

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕਰੇ ਤੇ ਦਾਰੂ ਪੁੱਛੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਮੂਜਬ ਉੱਤਰ ਦੇਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਨ੍ਹਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਸਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਉਪਾਸਨਾ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਇਹ ਮੁਕਤਿ ਦੀ ਦਾਤੀ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਬੀ ਉਹ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਉਸੇ ਮੂਰਤੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਕਰੇ, ਪਰ ਉੱਤਰ ਕੋਈ ਨਾ ਆਵੇ। ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਬੀ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਸੀ -

ਤੂ ਕਹੀਅਤ ਹੀ ਆਦਿ ਭਵਾਨੀ ॥

ਮੁਕਤਿ ਕੀ ਬਰੀਆ ਕਹਾ ਛਪਾਨੀ ॥

ਅੰਗ - ੮੭੪

ਇਹੋ ਗੱਲ ਗਰੀਬ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਠੰਢ; ਸੁਖ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਵਾਸਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੋ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸੋ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸੇ ਮੂਰਤੀ ਦੀਆਂ ਉਸਤਤੀਆਂ ਤੇ ਭੇਟਾ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਇਕ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਰਾਤ ਬੀ ਓਥੇ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਉਸੇ ਕਾਲੀ ਦਾ ਰੂਪ ਉਸਨੂੰ ਦਿਸ ਕੇ ਦਸ ਗਿਆ ਕਿ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨਹਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਲਸੀਹੋਂ ਆਏ ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਆਪ ਪਾਸ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਤ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹੇ, ਭਗੀਰਥ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਵਲਾਂ ਵਿਚ ਸੌਂ ਰਿਹਾ। ਤ੍ਰਿਪਹਿਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਠੇ, ਭਗੀਰਥ ਜਲ ਲੈ ਆਇਆ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਨੰਦ ਮਗਨ ਹੋ ਗਏ, ਹਾਂ ਟਿਕ ਗਏ, ਉਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਓਸ ਰੰਗ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਓਸ ਸਮੇਂ ਭਗੀਰਥ ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਸ਼ਟਭੁਜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਝਾੜੂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਗੀਰਥ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ,....ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਉਸ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਦੇਵੀ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਭਗੀਰਥ ਨੇ ਅਚਰਜ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੂੰ ਏਥੇ ਝਾੜੂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈਂ? ਉਸ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਨਿਰਗੁਣ ਰੂਪ ਹਨ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭਗੀਰਥ ਦਾ ਉਹ ਭੰਵਰ ਜਾਲ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਦਾ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਦਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਹੈ।

3. ਭਗੀਰਥ ਹੁਣ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਲੱਗਾ ਕਰਨ। ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਦਾਤ ਦਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗੇ, ਬਸਤ੍ਰ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਵੇਈਂ ਤੇ ਜਾਵੇ। ਆਪ ਇਸ਼ਨਾਨ

ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਸਾਰੇ ਜਾ ਬਹੇ ਤੇ ਸਾਂਈਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ, ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦਿਨ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਵੇ।

ਭਗੀਰਥ ਹੁਣ ਸੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁੱਟਾ। ਵਿਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਰ ਹਨ ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਗਤੀ-ਮਨ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਲ ਖਿੱਚ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭੋਗਣ ਦੀ। ਭੋਗਣ ਨਾਲ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲ ਖਰਚ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਰਚ ਹੋ ਕੇ ਮਗਰੋਂ ਨਿਤਾਣਪੁਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਭੋਗਾਂ ਮਗਰੋਂ ਰੋਗ ਉਪਜਦੇ ਹਨ। ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਰਸ ਹੈ ਹੀ ਆਪੇ ਦੇ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਫਲ। ਜਿਵੇਂ ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੁਛ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਰਸ ਵਿਚ ਆਪਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਅਕਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਭੋਗ ਵੇਲੇ ਡੂੰਘੇ ਅਕਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਸ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹਿ ਕੇ ਛਾਈਆਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਮਾਨੋ ਮੈਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਮੈਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਭੋਗਾਂ ਤੇ ਅਕਸਾਂ ਦੀਆਂ ਝਰੀਟਾਂ ਦੀ ਧੁੰਦ ਛਾਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਦੇ ਭੋਗ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਇੰਨੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਬਿਰਤੀ ਬਾਹਰਮੁਖ ਹੀ ਹੋਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਮਨ ਤੋਂ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਤਾਂ ਉਠਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਏ। ਸੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਸੇਵਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ, ਪਾਠ ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਕੀਰਤਨ। ਫਿਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ-ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ। ਫੇਰ ਸਾਈਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੇਵਾ-ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੋ ਅਪਣਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਲ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦਾ ਆਪਾ ਲੋਚਨ ਦਾ ਥਰ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੰਡੇ ਤੇ ਤੋਲ-ਤੋਲ ਕੇ ਲਾਹੇ ਤੇ ਤੋਟੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਸਰ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੇਥਵੇਂ ਖਿੰਡਾਉ ਤੋਂ ਮਨ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਰੁਖ ਪਕੜਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ ਤੇ ਉੱਥੇ ਧੁਰੋਂ ਆਈ ਸੀ। ਸੋ ਬੇਮਲੂਮ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਰੁਖ ਉਪਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਹੈ -

ਇਹ ਬਾਣੀ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਕੀ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੩੫

ਫਿਰ ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। 'ਨਾਮ' ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਮੀ ਵਲ ਰੁਖ। ਹਾਂ 'ਨਾਮ' ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ

ਉਸ ਨਾਲ ਕਿ 'ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ' ਜਪਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਮ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਨਾਮ-ਜਪ ਨਾਲ ਪਿਆਰਾ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣੇ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਕਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਸਿਮਰਨ' ਅਰਥਾਤ 'ਯਾਦ' ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਮੇਲਣਹਾਰ ਹੈ ਜੀਵ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਨਾਲ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਨਾ, ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ।

ਸੋ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਟੋਰਿਆ, ਭਗੀਰਥ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਗਾਵੇਂ ਤਦ ਮਨ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਕਾਰ ਮੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਉੱਚਾ ਉਠ ਕੇ ਸ਼ਕਤੇ ਵਲ, ਅਰਥਾਤ ਰੱਬ ਜੀ ਵਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਈ 'ਯਾਦ' ਨੇ 'ਪਿਆਰ' ਦਾ ਰੁਖ ਫੜ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਅੰਦਰ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਈਂ ਵਿਚ ਜੁੜਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਮੈਲ ਘਟ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲ ਮਨ ਦਾ ਧਾਉਣਾ ਘਟ ਕੇ ਮਨ ਆਪੇ ਵਿਚ ਖਲੋਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਤਰੁਟ ਕੇ ਅੰਦਰੇ ਉਪਰ ਵਾਰ ਨੂੰ ਰੁਖ ਪਕੜ ਕੇ ਮਨ ਟਿਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਵਸਥ ਬਿਵਸਥਾ ਅੰਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਚਯਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਤੇ ਨਿਰਮਲਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਕੋਈ ਰਮਜ਼ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਉਂ ਭਗੀਰਥ ਜੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਕਲਿਆਨ ਸਰੂਪ ਦੀ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਕੀ, ਨਾਮ ਸਿਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੇ ਝਲਕੇ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ ਅੰਦਰ, ਸੂਸਥਿ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਨਿਰੋਲ ਨਿਰਮਲ ਅਰੋਗ ਦਸ਼ਾ ਦੇ, ਜੋ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਪੇ ਦੇ ਟਿਕਣ ਤੋਂ ਪਰਮ ਆਪੇ ਦੇ ਮੇਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

4. ਗੁਰੂ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਅਵਸਥਾ ਕਰਕੇ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੁਹਣਾ-ਸੁਹਣਾ ਜੋਬਨ ਹੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਹੁਲਾਰੇ ਮਨ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਗਤੀ ਲੈਣ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਆਪੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪੇ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇ ਹੈਨ। ਆਤਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਪੇ ਡੁਲ੍ਹ-ਡੁਲ੍ਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਉਸ ਦੇ ਆਪੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਉਮਲਦੀ ਹੈ। ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਸਿਪਾਹ ਨੂੰ ਰਸਦ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਘਰ ਬੀ ਅੰਨ ਦਾਣਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਰੁਝੇਵਾਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਰਮੁਖਤਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਲੋੜਵੰਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਸਦ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਰਸੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਗਿਆਸੂ ਤੇ ਨਾਲ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਸਤਿਸੰਗ,

ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਦੁਖ ਨਵਿਰਤੀ, ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਸੁਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ਆਪ ਵਿਚੋਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਦਿਨੇ ਰੁਝੇਵਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋਹਣਾ ਰੁਝੇਵਾਂ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੰਮੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਰੈਣ ਬਸੇਰੇ। ਤ੍ਰਿਪਹਿਰੇ ਵਜੋਂ ਆਪ ਜਾਗਦੇ ਤੇ ਸਾਂਈਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਐਉਂ ਪ੍ਰਵਰਿਤੀ ਵੀ ਟੁਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਿਰਵਿਰਤੀ ਰੂਪ ਪ੍ਰਵਰਿਤੀ ਵੀ ਟੁਰ ਰਹੀ ਹੈ - ਨਿਰਵਿਰਤੀ ਰੂਪ ਪਰਵਿਰਤੀ (ਸਤਿਸੰਗ) ਬੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਨਿਰਵਿਰਤੀ ਦਾ ਅੰਤਰਮੁਖ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੂਰਨੇ ਹਨ। ਦਿਨੇ ਕਾਰ ਕਰੀਏ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਗਾਫਲ ਨਾ ਹੋਈਏ। ਕਾਰ ਕਰੀਏ, ਉਪਕਾਰ ਵੀ ਕਰੀਏ, ਹਾਂ, ਉਪਕਾਰ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਵਾਲਾ। ਰਾਤ ਗਾਫਲ ਨਾ ਸਵੀਏ। ਸਾਂਈਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਤੇ ਸੰਵੀਏਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਿਰੋਲ ਸਾਂਈਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਲੱਗ ਪਈਏ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੂਰਨੇ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੈ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਂਈ ਰੂਪ, ਸਦਾ ਅਹਿੱਲ, ਅਟੱਲ, ਅਡੋਲ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਤਾਰਨਹਾਰ। ਮਹਾਨ ਉਪਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਵਧੂਤ ਰੂਪ ਫਿਰ ਰਸਾਲ। ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਗੀਰਥ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਦਾ ਸਿਖ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਖੱਤਰੀ ਜੋ ਗਰੀਬ ਨਿਰਧਨ ਸੀ ਤੇ ਖਰਾ ਆਜਿਜ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਬੇਟੀ ਵਿਆਹੁਣ ਜੋਗ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਪਾਸ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੱਤਰੀ ਨੱਕ ਨਮੂਜ ਵਾਲਾ ਤੇ ਕਾਕੀ ਮੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਵਿਆਹ ਨੇੜੇ ਸੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਬੜੀ। ਨਾ ਵਿਆਹ ਜੋਗਾ ਧਨ ਸੀ, ਨਾ ਕੁੜਮਾਈ ਛੁੱਟੀ ਤੇ ਧੀ ਦੇ ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਚੰਗੇ ਥਾਂ ਮੰਗ ਵਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਕਦਰਦਾਨ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਤਿ ਕਠਨਾਈ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਖੀ। ਉਹ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਾਕੀ ਦਾ ਕਾਜ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਜੋੜ ਘੱਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਾਜ ਉਤੇ ਲਗਣੇ ਹਨ ਰੁਪਏ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੈ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ। ਸੋ ਤੇਰੇ ਦਰ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ, ਮਿਹਰ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਾਕੀ ਦਾ ਡੋਲਾ ਉਠਾਇਆਂ! ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਾਲੇ ਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਤੱਕਿਆ। ਹਾਂ, ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਿਆ ਭਗੀਰਥ। ਬੋਲੇ, ਭਗੀਰਥ! ਪੁਰਖਾ ਲਿਖ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੌਜ ਜੋ ਏਹ ਆਖੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖੇ ਗੀਝੇ ਵਿਚ ਪਾਓ ਤੇ ਵਾਂਸਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲਓ ਰੁਪਏ, ਟੁਰ ਪਓ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਤੇ ਸਭ ਕੁਛ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮੁੜ ਆਓ, ਪਰ ਲਾਹੌਰ ਇਕ ਰਾਤ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਸੁਣੀ ਅਰਦਾਸਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੈ ਸਰਬ ਕਲਾ ਬਣਿ ਆਈ ॥
ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਸਗਲੇ ਜੁਗ ਅੰਤਰਿ
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ॥ ੪ ॥ ੧੧ ॥ ਅੰਗ - ੬੧੧

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਨੁੱਖਤਾ (ਲੋਕਾਈ) ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸੀ। ਨੱਲ ਭੱਟ ਦੇ ਸਵੱਈਏ 'ਮਹੱਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ' ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਪ੍ਰਥਮੇ ਨਾਨਕ ਚੰਦੁ, ਜਗਤ ਭਯੋ ਆਨੰਦ।
ਤਾਰਨਿ ਮਨੁਖ ਜਨ ਕੀਅਉ ਪ੍ਰਕਾਸ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਜਿਸ-ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਾਲ ਭੇਟ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਪੰਡਤ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਜਨੇਊ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕੀਤਾ।

ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ ਜਤੁ ਗੰਢੀ ਸਤੁ ਵਟੁ ॥
ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ ਹਈ ਤ ਪਾਡੇ ਘਤੁ ॥
ਨਾ ਏਹੁ ਤੁਟੈ ਨ ਮਲੁ ਲਗੈ ਨਾ ਏਹੁ ਜਲੈ ਨ ਜਾਇ ॥
ਧੰਨੁ ਸੁ ਮਾਣਸ ਨਾਨਕਾ ਜੋ ਗਲਿ ਚਲੇ ਪਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੭੧

ਵੈਦ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਰੋਗ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ -
ਵੈਦੁ ਬੁਲਾਇਆ ਵੈਦਗੀ ਪਕੜਿ ਢੰਢੋਲੇ ਬਾਹਿ ॥
ਭੋਲਾ ਵੈਦੁ ਨ ਜਾਣਈ ਕਰਕ ਕਲੇਜੇ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੭੯

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੱਜਣ, ਭੂਮੀਆਂ ਚੋਰ ਨੂੰ, ਭਾਈ ਭੂਮੀਆਂ, ਕੋਡਾ ਰਾਖਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂ ਬ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੇਵਤਾ ਰੂਪ ਬਣਾਇਆ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਜੁਗਤ ਦਰਸਾਈ -

ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ ॥
ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੨

ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਖੀਰੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ -

ਫਿਰਿ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ
ਭੇਖੁ ਉਦਾਸੀ ਸਗਲ ਉਤਾਰਾ।
ਪਹਿਰਿ ਸੰਸਾਰੀ ਕਪੜੇ ਮੰਜੀ ਬੈਠਿ ਕੀਆਂ ਅਵਤਾਰਾ।
ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਵਹਾਈਓਨਿ ਗੁਰ ਅੰਗਦੁ ਸਿਰਿ ਉਪਰਿ ਧਾਰਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧/੩੮

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਾਮ ਮਾਰਗ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ, ਸੰਗਤ, ਪੰਗਤ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਰੰਭੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ -

ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ
ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਚ ਕੀ ਬੋਲਾ ॥ ੨ ॥ ੩ ॥ ੫ ॥

ਅੰਗ - ੭੨੩

ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ (ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ)

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-48)

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੪

ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਸਚਿਆਰੁ; ਮੈਡਾ ਸਾਂਈ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ=ਕਰਣਹਾਰ ਸਚਿਆਰ=ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਮੈਡਾ=ਮੇਰਾ ਸਾਂਈ=ਮਾਲਕ ਹੈਂ (ਮੈਂਡਾ ਸ਼ਬਦ ਲਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹੈ) ਅਥਵਾ ਮੈਡਾ=ਮੇਰੇ ਸਾਂਈ=ਮਾਲਕ! ਤੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ=ਰਚੈਤਾ ਤੇ ਸਚਿਆਰ=ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ਭਾਵ ਸੱਚ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ਵਾ: ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਵਿਚ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਮੈਡਾ=ਮੇਰਾ ਸਾਂਈ=ਮਾਲਕ ਹੈਂ ਤੇ ਕਰਤਾ=ਕਰਣਹਾਰ ਤੇ ਸਚਿ=ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ, ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰੁ=ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈਂ।

ਜੇ ਤਉ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਥੀਸੀ;

ਜੇ ਤੂ ਦੇਹਿ ਸੋਈ ਹਉ ਪਾਈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਜੇ ਗੱਲ ਤਉ=ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੈ=ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ), ਸੋਈ=ਉਹੋ ਹੀ ਥੀਸੀ=ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਤੂ=ਤੁਸੀਂ ਦੇਹਿ=ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਸੋਈ=ਉਹੋ ਹੀ ਹਉ=ਮੈਂ ਪਾਈ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਤੁਮਰਾ ਦੀਆ ਪੈਨ੍ਹਉ ਖਾਈ॥ ਅੰਗ - ੩੮੬

ਰਹਾਉ = ਵਿਸਰਾਮ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਸਭ ਤੇਰੀ; ਤੂੰ ਸਭਨੀ ਧਿਆਇਆ॥

ਇਹ ਸਭ=ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਸਭਨੀਂ=ਸਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਧਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈਂ ਵਾ: ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਧਿਆਇਆ ਹੈ।

ਜਿਸਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ;

ਤਿਨਿ ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਆ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਿਸਨੇ=ਜਿਸ 'ਤੇ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ=ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਿਨਿ=ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਪਾਇਆ ਹੈ ਵਾ: ਵੈਰਾਗ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਵਾ: ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਤੰਨੁ ਹੈ ਹੀਰੇ ਜਿਤੁ ਜੜਾਉ॥

ਅੰਗ - ੯੨੦

ਮੇਰੈ ਹੀਅਰੈ ਰਤਨੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਬਸਿਆ

ਗੁਰਿ ਹਾਬੁ ਧਰਿਓ ਮੇਰੈ ਮਾਥਾ॥

ਅੰਗ - ੬੯੬

ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਾਧਾ; ਮਨਮੁਖਿ ਗਵਾਇਆ॥

ਜੇ ਗੁਰਮੁਖਿ=ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਲਾਧਾ=ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ ਵਾ: ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਗੁਰਸਿਖ=ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਕੁਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਭਾਵ ਨਾਮ ਨੂੰ ਗਵਾਇਆ=ਗਵਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਮਨਮੁਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਖਣ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕਾਂਜੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਫਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਯਤਨ ਕੀਤਿਆਂ ਵੀ ਮੱਖਣ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਫਟੇ ਹੋਏ ਦੁੱਧ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਠੀਕ ਰੀਤ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਜਾਗ ਲਗਾ ਕੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਜਮਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੱਖਣ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਤਿਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਖਣ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਿਬੇਕ ਰੂਪੀ ਮਧਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਨਾ-ਪੁਨਾ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਰਿੜਕਣਾ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਚਾਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵਾ: ਉਸ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਲਾਧਾ=ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ=ਜੋ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਸਨਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਚਾਰ ਲੱਛਣ ਇਹ ਕਹੇ ਹਨ 1. ਕਰੁਣਾ=ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਇਆ ਕਰਨੀ 2. ਮੁੱਦਤਾ = ਸੁਖੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ। 3. ਮੈੜੀ=ਦੂਜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈੜੀ ਭਾਵ ਮਿੱਤਰਤਾ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ ਧਾਰਨਾ, ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਖ ਕੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। 4. ਹੱਠ ਦਾ ਤਿਆਗ=ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਹੱਠ ਨਾ ਕਰਨਾ।

ਮਨਮੁਖ = ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹਨ - 1. ਕਰੂਰਤਾ=ਦੁਖੀ

ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ 2. ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਰਨਾ= ਸੁਖੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਈਰਖਾ ਕਰਨੀ 3. ਵੈਰ ਭਾਵ=ਦੂਜੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ, ਸੜਨਾ, ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ। 4. ਅਯੋਗ ਹਠ=ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੱਠ ਕਰਨਾ ਅਥਵਾ ਗੁਰਮੁਖਿ=ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਲਾਧਾ=ਲੱਭੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਮੁਖਿ=ਮਨਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਗਵਾਇਆ=ਗਵਾ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਤੁਧੁ ਆਪਿ ਵਿਛੋੜਿਆ; ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਆ॥੧॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਧੁ=ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਆਪਿ=ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲੋਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਿ=ਆਪ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈ ਅਥਵਾ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਧੁ=ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਵਿਛੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈ ਅਥਵਾ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਧੁ=ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸੰਗਤ, ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰ, ਨਿੰਦਿਆ, ਦ੍ਰਿਸ਼, ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ ਆਦਿ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗਤ, ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਚੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈ।

ਤੂੰ ਦਰੀਆਉ; ਸਭ ਤੁਝ ਹੀ ਮਾਹਿ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਦਰੀਆਉ=ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈਂ (ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਦਰੀਆਉ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜੀਵ ਤੁਝ ਹੀ=ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਮਾਹਿ=ਵਿਚ ਹਨ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸ਼ਨ, ਮਹੇਸ਼ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ (ਲਹਿਰੀ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ਼-ਵਿਚਾਰ ਸਾਗਰ) ਹਨ। ਜੀਵ ਬੁਲਬੁਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਤੇ ਸਰੀਰ ਝੰਗ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ ਅਥਵਾ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਦਰੀਆਉ=ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਜਲ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ ਅਥਵਾ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਦਰੀਆਉ=ਦੈਵੀ ਭੂਤ ਸਰੂਪ ਹੈ ਵਾ: ਸਦਾ ਹੀ ਢਲਣ ਵਾਲੇ ਵਾ: ਪਸੀਜਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸਭ=ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਭਗਤ ਜਨ ਤੁਝ ਹੀ=ਤੇਰੇ ਮਾਹਿ=ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਏ ਹਨ।

ਤੁਝ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਾਹਿ॥

ਤੁਝੁ=ਆਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜਾ=ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਥਾ -

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥
ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - ੨੨੩

ਜੀਅ ਜੰਤ; ਸਭਿ ਤੇਰਾ ਖੇਲੁ॥

ਜਿਤਨੇ ਵੀ ਜੀਅ=ਸਥੂਲ ਜੀਵ ਜੋ ਹੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਜੰਤ=ਸੂਖਮ ਜੋ ਕੇਵਲ ਮਾਸ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਆਪ ਦਾ ਹੀ ਖੇਲੁ=ਕੌਤਕ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜੀਅ=ਵੱਡੇ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਅਤੇ ਜੰਤ=ਛੋਟੇ ਮੱਛਰਾਦਿ ਜੋ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਤੇਰਾ ਹੀ ਖੇਲੁ=ਕੌਤਕ ਹੈ। ਯਥਾ -

ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਕੋਇ ਨਾਹਿ॥

ਸਭੁ ਤੇਰੇ ਖੇਲੁ ਤੁਝ ਮਹਿ ਸਮਾਹਿ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੧

ਅਥਵਾ ਜੋ ਵੀ ਜੀਅ=ਜੀਵਾਂ ਰੂਪੀ ਜੰਤ=ਵਾਜੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤੇਰਾ ਹੀ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਖੇਲੁ=ਕੌਤਕ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਨਾਨਕ ਵਜਦਾ ਜੰਤੁ ਵਜਾਇਆ॥

ਅੰਗ - ੩੧੩

ਵਿਜੋਗਿ ਮਿਲਿ ਵਿਛੁੜਿਆ; ਸੰਜੋਗੀ ਮੇਲੁ॥੨॥

ਜਦੋਂ ਵਿਜੋਗਿ=ਵਿਜੋਗੀ ਕਰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਿਲਿ=ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਵਾ: ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਛੁੜਿਆ=ਵਿਛੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਜੋਗੀ ਕਰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਛੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਮੇਰੈ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਏ ॥

ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਇ ਦੁਖਾ ਸੁਖ ਦੀਏ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੨

ਸੰਜੋਗੀ ਮੇਲਾਵੜਾ ਇਨਿ ਤਨਿ ਕੀਤੇ ਭੋਗ ॥

ਵਿਜੋਗੀ ਮਿਲਿ ਵਿਛੁੜੇ ਨਾਨਕ ਭੀ ਸੰਜੋਗ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੯੮੯

ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵਿਜੋਗੀ ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੰਜੋਗੀ ਹੈ ਭਾਵ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਵਿਜੋਗਿ=ਵਿਛੋੜਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜੋ ਅਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ (ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧਾਦਿਕ) ਨਾਲ ਜੋ ਮਿਲਿ=ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਜੋਗੀ=ਦੈਵੀ ਸੰਪਦਾ (ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ ਆਦਿ) ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜਿਹੜਾ ਵਿਜੋਗੀ ਮਨਮੁਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੁੜ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਾ: ਨਾਮ ਦਾ ਸੰਜੋਗੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸਨੇ ਤੂ ਜਾਣਾਇਹਿ; ਸੋਈ ਜਨੁ ਜਾਣੈ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਜਾਣਾਇਹਿ=ਜਾਣਾਉਂਦਾ ਹੈਂ, ਸੋਈ=ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਤੇਰੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਜਾਣੈ=ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਹੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਜਨਾਉਣਾ ਚਾਹੋ, ਉਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਇਕ ਨਹੀਂ।

ਹਰਿ ਗੁਣ; ਸਦ ਹੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ॥

ਉਹ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਦ ਹੀ=ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਖਿ=ਆਖ ਕੇ ਭਾਵ ਆਖਿ=ਮੂੰਹ ਦੁਆਰਾ ਵਖਾਣੈ=ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸੇਵਿਆ;

ਤਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥

ਜਿਨਿ=ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸੇਵਿਆ ਭਾਵ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ, ਤਿਨਿ=ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸੇਵਿਆ ਭਾਵ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਖ=ਸੁੱਖ ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਸਹਜੇ ਹੀ; ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥੩॥

ਉਹ ਸਹਜੇ=ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਹੀ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮਿ=ਨਾਮੀ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ=ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤੂ ਆਪੇ ਕਰਤਾ; ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਹੋਇ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾ=ਰਚਣਹਾਰ ਹੈਂ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਹੀ ਕੀਆ=ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ; ਦੁਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥

ਤੁਧੁ=ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਵਰੁ=ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਥਾ -

ਤੂ ਕਰਤਾ ਤੇਰਾ ਸਭੁ ਕੀਆ ॥

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ਬੀਆ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੭੯

ਜਿਵੇਂ ਖੰਡ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਖਿਡੌਣੇ, ਚਿੜੀਆਂ, ਕਬੂਤਰ, ਘੋੜੇ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਖੰਡ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੀਭ ਨਾਲ ਚੱਖੀਏ ਤਾਂ ਇਕੋ ਖੰਡ ਹੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਸਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਖਿਡਾਉਣਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਖੰਡ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ=

ਤੂ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਹਿ; ਜਾਣਹਿ ਸੋਇ॥

ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਰਿ=ਉਤਪਤੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਰਿ=ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਹਿ=ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਇ=ਕਣਸੋਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਹਿ=ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ।

ਜਨ ਨਾਨਕ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥੪॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ! ਤੂੰ ਜਨ=ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਭਾਵ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ=ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਭਾਵ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧

ਤਿਤੁ ਸਰਵਰਤੈ ਭਈਲੇ ਨਿਵਾਸਾ;

ਪਾਣੀ ਪਾਵਕੁ ਤਿਨਹਿ ਕੀਆ॥

ਤਿਤੁ=ਤਿਸ ਸਰਵਰਤੈ=ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸਾ=ਨਿਵਾਸ ਭਈਲੇ=ਭਇਆ ਭਾਵ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਿਨਹਿ=ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਪਾਵਕੁ=ਅਗਨੀ ਆਦਿ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਆ=ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਤਿਨਹਿ=ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਾਂ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਪਾਵਕੁ=ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਆ=ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਾ: ਪਾਣੀ=ਸਤੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਪਾਵਕੁ=ਅਗਨੀ ਤਮੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਰਜੇ ਗੁਣ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਤਿਤੁ=ਤਿਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਰੋਵਰਤੈ=ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸਾ=ਨਿਵਾਸ ਭਈਲੇ=ਭਇਆ ਭਾਵ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਕਜੁ ਮੋਹ ਪਗੁ ਨਹੀ ਚਾਲੈ;

ਹਮ ਦੇਖਾ ਤਹ ਡੁਬੀਅਲੇ॥੧॥

ਸੰਸਾਰ ਸਰੋਵਰ ਵਿਖੇ ਜੁ=ਜੇ ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਪੰਕ=ਚਿੱਕੜ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਜੀਵ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਰੂਪੀ ਪਗੁ=ਪੈਰ ਸਤਿਸੰਗ ਭਾਵ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀ ਚਾਲੈ=ਚੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਮ ਦੇਖਾ=ਸਾਡੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਤਹ=ਤਿਸ ਵਿਚ ਹ+ਹ=ਹ+ਹੰਗਤਾ ਮ+ਮਮਤਾ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਡੁਬੀਅਲੇ=ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨੋਟ: ਉਪਰੋਕਤ 'ਪੰਕ ਜੁ' ਪਾਠ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰਾ ਮੁੱਖ ਪਾਠ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਚਿੱਕੜ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਪਾਠ 'ਪੰਕਜ' ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ 'ਜ' ਮੁਕਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਪੰਕਜ ਮੋਹ ਨਿਘਰਤੁ ਹੈ ਪ੍ਰਾਨੀ ਗੁਰ ਨਿਘਰਤ ਕਾਢਿ ਕਢਾਵੈਗੇ॥'

ਮਨ, ਏਕੁ ਨ ਚੇਤਸਿ; ਮੁੜ ਮਨਾ॥

ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ;

ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਲਿਆ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਹੇ ਮੁੜ=ਮੂਰਖ ਮਨਾ! ਤੂੰ ਉਸ ਏਕੁ=ਇਕ ਮਨ=ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤਸਿ=ਚੇਤਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ (ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 59 'ਤੇ)

ਪੁਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਮਾਰਗ

(A Practical Guide To Holistic Health)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ -61)

ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ 'ਹੁਣ' ਨੂੰ ਇਸ ਪਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੂਤ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਵਿਚ ਜੀਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਪਲ ਵਿਚ, ਹੁਣ ਵਿਚ ਜੀਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਵਹਿ ਹਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਇਕ ਹਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੱਧੇ, ਦੂਸਰੇ ਹਨ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੱਧੇ, ਤੀਸਰੇ ਹਨ ਮੰਤਵ ਮਨੋਰਥ ਦੇ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੱਧੇ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਵਿਚਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਾਂ ਭੂਤਕਾਲ ਦੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਉਹ ਤਾਂ ਇਸੇ ਸੋਚ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਜੋ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਪਛਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਨਾ ਤਾਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੂਸਰੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੱਧੇ ਹਨ ਉਸ ਵਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੀਮਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਘਰ ਬਣ ਜਾਏ, ਪਤਨੀ ਬੱਚੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹ ਜਾਣ, ਕਾਰ ਹੋਵੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਰਾਮ ਹੋਣ। ਉਚੇਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਨਾ ਉਠਣ ਕਰਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਹੀ ਘਿਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰ

ਦੇਣਗੀਆਂ ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁਆਚੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਕਿਉਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਕੀ?

ਤੀਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਹ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦੇ, ਜੋ ਵੀ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਯਮਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਰੋਗਤਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਨਖੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਬਲ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਹ ਯੰਤਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਮਨੋਰਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਅਨੰਦ ਖੁਸ਼ੀ, ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਅਰੋਗਤਾ, ਸਮਾਚਿਤ ਹੋਣਾ, ਨਿਰਵਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸਮਾਧੀ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਹ ਆਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਦਾ ਸਮਝਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਲੋਕ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁਖ ਗੁਆ ਚੁਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਵਾਂਗਾ? ਇਹ ਕੋਈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਹ ਉਦੋਂ ਉਠਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਘੋਖਣਾ, ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਹ ਉਦੋਂ ਉਠਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਘੋਖਣਾ, ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਛੇਤੀ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਰੋਗਤਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਕ ਖਾਲੀਪਨ, ਇਕ ਸੁੰਝਾਪਨ ਇਕ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਕਰਕੇ ਦੰਮਤੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਸੱਚੇ ਹਨ, ਈਮਾਨਦਾਰ ਹਨ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਚੇਤ ਮਨ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖੇ।

ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹਾਂ? ਕਿਉਂ ਆਏ ਹਾਂ? ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੁਆਦ ਮਾਣਾਂਗੇ, ਸੁੱਖ ਮਾਣਾਂਗੇ, ਭੋਗ ਵਿਲਾਸ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ ਆਮ ਬੰਦਾ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਡਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਜੇ ਮੇਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖੁਸ਼ ਗਈਆਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਜੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਜੇ ਅਚਾਨਕ ਕੁਛ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਰ ਸਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਸ਼ਤਰੂ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਜਾਏ, ਰੋਕ ਨਾ ਲਈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕ ਖਟਕਾ, ਇਕ ਧਮਕੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਡਰ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਆਤਮਾ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸਦਾ ਡਰਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਡਰ ਕਾਰਣ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਹ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਭੈ ਨਹੀਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਓਦੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕੋਈ ਸੰਵੇਗਕ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਦੀ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਬਲਦ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਵਲ ਦੌੜਦੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ, ਜਾਣ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਜਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਰਭੈਤਾ, ਖੁਸ਼ੀ, ਗਿਆਨ, ਪ੍ਰਬੋਧ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕੀ? ਤੁਸੀਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ, ਤਾਂਘ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲੇ।

ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ। ਬੁੱਧ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਅਪਰੋਚ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰ ਸੱਚ ਹਨ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਜਾਓ, ਸਮਝ ਲਵੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਫਿਲੋਸਫੀ ਸਮਝ ਜਾਓਗੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੁਖਾਂ ਸੰਤਾਪਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਦੁੱਖਾਂ ਸੰਤਾਪਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਸੰਤਾਪਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਦੁਖਾਂ ਸੰਤਾਪਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਓਦੋਂ ਤਕ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬੁੱਧ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸੰਤਾਪ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਬਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖੋ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਉੱਚਾ ਅਨੰਦ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਪ ਹੈ, ਦੁਖ ਦਰਦ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੰਤਾਪ ਤੋਂ ਭੈ ਭੀਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਦੁਖ ਭੈ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮਨਾ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਇਕ ਘੋਖਕ ਬਣ ਕੇ, ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਦੁਖ ਤਕਲੀਫ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਅਰਾਮੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਲੋੜ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਜਲਣ ਦੀ।

ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਤ ਸਮਾਚਿਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਕਿਉਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ? ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝੋ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।

'ਚਲਦਾ...../

(ਪੰਨਾ 56 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹਰਿ=ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬਿਸਰਤ=ਵਿਸਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਸੁਭ ਗੁਣ ਗਲਿਆ=ਗਲ ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਚਿਤ ਚੇਤਸਿ ਕੀ ਨਹੀ ਬਾਵਰਿਆ ॥

ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਲਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੯੯੦

ਨਾ ਹਉ ਜਤੀ ਸਤੀ ਨਹੀ ਪੜਿਆ;

ਮੂਰਖ ਮੁਗਧਾ ਜਨਮੁ ਭਇਆ॥

ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਣਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਭਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਤੀ=ਜਤ ਐਡਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ-

ਦੇਖਿ ਪਰਾਈਆ ਚੰਗੀਆ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾ ਧੀਆਂ ਜਾਣੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੯/੧੧

ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ ਪਰਨਾਰੀ ਧੀ ਭੈਣ ਵਖਾਣੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੮/੬

ਪਰ ਨਿਮਰਤਾ ਇਤਨੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਜਤਪੁਣੇ ਦੀ ਹੰਗਤਾ ਨਹੀਂ ਜਣਾਉਂਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਭਾਈ, ਅਸੀਂ ਜਤੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਤੀ=ਸਤ ਪ੍ਰਤੱਗੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿ ਬਚਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਝੂਠ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਮੈਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਪਾਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਨਿਮਰਤਾ ਇਤਨੀ ਹੈ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਪੜਿਆ=ਸਾਰੇ ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਸਤਾਮਲ ਵਤ ਸਾਖਿਆਤ ਹੈ। ਇਤਨੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ

ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜੈਸਾ ਕਿ -
ਬਿਦਿਆ ਨ ਪਰਉ ਬਾਦੁ ਨਹੀ ਜਾਨਉ॥

ਹਰਿ ਗੁਨ ਕਥਤ ਸੁਨਤ ਬਉਰਾਨੋ॥ ਅੰਗ - ੯੫੫

ਐਸੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੂਰਖ ਮੁਗਧਾ ਜਨਮੁ ਭਇਆ=ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਮਾਰਥ ਵੱਲੋਂ ਮੂਰਖ=ਬੇਸਮਝ ਹਾਂ, ਮੁਗਧਾ=ਬੇਸਮਝਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਵਾ: ਮੁਗਧਾ=ਬੇਸਮਝੀ ਵਿਚ ਹੀ ਜਨਮ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈ ਮੂਰਖ ਕੀ ਗਤਿ ਕੀਜੈ ਮੇਰੇ ਰਾਮ॥ ਅੰਗ - ੧੬੬

ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਐਸੀ ਨਿਮਰਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਗਧ=ਬੇਸਮਝ ਸਮਝੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਵਿਹਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਗਧ=ਬੇਸਮਝ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਇਹ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਾ: ਮੂਰਖ ਮੁਗਧਾ=ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਦਾ ਮੂਰਖਤਾਈ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਨਮ ਬਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੀ।

ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੀ ਸਰਣਾ;

ਜਿਨ ਤੂੰ ਨਾਹੀ ਵੀਸਰਿਆ॥੨॥੩॥

ਏਨੇ ਗੁਣ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਐਸੀ ਨਿਮਰਤਾ ਰੱਖੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਕਦੇ ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਦਾਸ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਹੋ ਜੀ। ਪ੍ਰਣਵਤ ਨਾਮ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਬੇਨਤੀ ਉਚਾਰਣ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਹਾਂ।

'ਚਲਦਾ.....'

ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਤਵਾਰ ਬਲੌਂਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਐਤਵਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਸਮਾਂ - 12.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਸੰਗਰਾਂਦ - 16 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ

(ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਵਜੇ ਤੋਂ 7.30 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 25 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ

(ਸਮਾਂ - ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਤ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੇੜੀ (ਨੇੜੇ ਬਿੰਦਰਖ)

(ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮ 6.00 ਤੋਂ ਰਾਤ 12.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ -

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust (Atam Marg Magazine)

S/B A/C No. 12861000000003

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

SB A/C No. 12861000000001

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

Branch Code - C1286

ਵਿਦੇਸ਼ (Abroad)

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Punjab National Bank

SB A/C No. 0779000100179603

RTGS/IFSC Code - PUNB0077900

Branch Code - 077900

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "VGRMCT/ATAM MARG MAGAZINE" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

within India

Foreign Membership

Subscription Period	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque	Annual	Life
1 Year	Rs. 300/320		U.S.A. 60 US\$	600 US\$
3 Year	Rs. 750/770		U.K. 40 £	400 £
5 Year	Rs. 1200/1220		Euro 50 •	500 •
Life	Rs 3000/3020			

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ ਪਤਾ/Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :.....

ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਮਾਂ : ਸਵੇਰੇ 9.30 ਤੋਂ 2.00 ਤੱਕ (ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ)

ਫੋਨ ਨੰ: 098148-01860, Email : swscharitablehospital@gmail.com

ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਦਿਨ
1. ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ	ਔਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਸੋਮਵਾਰ
2. ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸੋਮਵਾਰ
3. ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਲਈ	ਮੰਗਲਵਾਰ
4. ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ (ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.)	ਮੰਗਲਵਾਰ
5. ਡਾ. ਐਮ. ਐਲ. ਕਟਾਰੀਆ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਸਰਜਨ, ਐਮ.ਐਸ, ਡੀ.ਐਨ.ਬੀ., ਡੀ.ਓ.ਐਮ.ਐਸ, ਡੀ.ਐਮ.ਆਰ.ਈ, ਫੈਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਪੈਸ਼ਲਿਟੀਜ਼)	ਬੁੱਧਵਾਰ
6. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਆਦਿਕ ਬੁੱਧਵਾਰ	ਬੁੱਧਵਾਰ
7. ਡਾ. ਜੇ. ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਬੁੱਧਵਾਰ
8. ਡਾ. ਆਰ.ਐਸ ਸੰਧੂ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਵੀਰਵਾਰ
9. ਡਾ. ਸੰਤੋਸ਼ ਅਨੇਜਾ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਵੀਰਵਾਰ
10. ਡਾ. ਐਸ.ਮਲਹੋਤਰਾ	ਔਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਵੀਰਵਾਰ
11. ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ ਬਾਂਸਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
12. ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਰੋਗਾਂ ਲਈ, ਏਅਰੋ ਸਪੇਸ ਮੈਡੀਸਨ	ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
13. ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ	ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ
14. ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ

* ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਫੀਜ਼ੀਓਥੈਰੇਪੀ ਸੈਂਟਰ ਚਾਲੂ ਹੈ। ਡਾ. ਸਵੇਤਾ ਫੀਜ਼ੀਓਥੈਰੇਪਿਸਟ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

* ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਸੈ: 26, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਹਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਸਮਾਂ - 10 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ।

* ਐਕਊਪਰੇਸ਼ਰ ਲਈ ਡਾ. ਭਗਵੰਤ ਰਾਏ (ਧਮੋਟ ਵਾਲੇ) ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ - 10 ਤੋਂ 12.30

ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

1. ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ, 2. ਸਾਰੇ ਬਲੱਡ ਸੈੱਲ ਕਾਊਂਟ ਟੈਸਟ 3. ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਟੈਸਟ 4. ਕਿਡਨੀ ਟੈਸਟ 5. ਲਿਵਰ ਟੈਸਟ 6. ਲਿਪਿਡ ਪਰੋਫਾਈਲ ਟੈਸਟ 7. ਥਾਇਰਾਇਡ ਟੈਸਟ, 8. ਹਿਮਿਓਗਲੋਬਿਨ ਟੈਸਟ 9. ਪੇਸ਼ਾਬ ਟੈਸਟ (ਰੂਟੀਨ ਅਤੇ ਕਲਚਰ) 10. ਸਟੂਲ ਟੈਸਟ, 11. ਈ.ਸੀ.ਜੀ, 12. ਐਕਸਰੇ

* ਸਾਰੇ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਮੋਖ (ਫਰੀ) ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ

ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਹਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ		35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ		
(ਸੱਤ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	400/-	235/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-	
(ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)		
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ	25/-	30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	55/-	60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	10/-	15/-
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-	
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-	
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-	
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-
20. ਰਾਜ ਯੋਗ		
21. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ	10/-	10/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-
23. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-	90/-
24. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ - 1	60/-	60/-
25. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ - 2	60/-	60/-
26. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-	
27. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ		
28. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	120/-	
29. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ.....।	100/-	
30. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-	
31. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪੁਸ਼ਨ	60/-	
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ		
32. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	50/-	
33. ਰਿਸ਼ੀਆ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ	35/-	
34. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-	
35. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	135/-	
36. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-	
37. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-	
38. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'		
39. 'ਯੋਗਾ ਉਪਰ ਲੈਕਚਰ'		
40. 'ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ'		
41. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ		
42. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-	
43. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-	
44. ਆਤਮ ਗਿਆਨ	120/-	
45. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-	

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
46. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-
47. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-
48. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-
49. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-
50. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
51. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
52. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
53. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
54. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
55. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-

English Version	Price
1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	. 5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	. 70/-
3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 1)	50/-
4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 2)	50/-
5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 3)	50/-
6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 4)	60/-
7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ 5)	60/-
8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	. 10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	. 5/-
16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ ?)	200/-

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ,ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 9592009106 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust (Atam Marg Magazine)
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861000000003
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\ Branch Code - C1286

Our Address: VGRMCT, Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib, (Near Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali) 140901, Pb. India

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 30-31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੇ 1- 2 ਨਵੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਟ

ਮੋਹਾਲੀ - ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ, ਕੋਠੀ ਨੰ: 781, 3ਬੀ1 ਤੋਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ (ਭੱਠੇ ਵਾਲਾ), ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ (89687-22855)

ਇਲਾਕਾ : ਦੁਆਬਾ - ਰੂਟ 1. - ਦੁਸਾਂਝ, ਸਰਹਾਲ ਮੰਡੀ, ਸਰਹਾਲ ਕਾਜੀਆਂ, ਖਾਨਪੁਰ, ਰਸੂਲਪੁਰ, ਬੰਗਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਸਰਹਾਲ ਮੰਡੀ (98150-62173) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਸਰਹਾਲ ਕਾਜੀਆਂ - 94784-78013 **ਰੂਟ 2.** ਬਹਿਰਾਮ, ਫਰਾਲਾ, ਸੁੰਢ, ਸੰਧਵਾਂ, ਚੱਕਰਾਮੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਐਸ.ਡੀ.ਓ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ (01823-270300)

ਇਲਾਕਾ : ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ (ਜੀਰਕਪੁਰ) - ਰੂਟ 1. - ਕੁੰਡੀ (ਸੈਕ: 20), ਰੈਲੀ, ਅਭੈਪੁਰ, ਬੁੱਢਣਪੁਰ, ਸੈਕਟਰ 15, ਸੈਕਟਰ 7, ਸਕੇਤੜੀ, ਮਾੜੀ ਵਾਲਾ ਟਾਊਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਪੰਚਕੂਲਾ (98151-00644) ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰੈਲੀ (94177-69178) **ਰੂਟ 2.** - ਨਾਭਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਿੰਘਪੁਰਾ, ਭੂਡਾ, ਜੀਰਕਪੁਰ, ਭਬਾਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਜੀਰਕਪੁਰ (98557-07279), ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (99888-08211) **ਰੂਟ 3.** - ਗੁ. ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ, ਢਕੋਲੀ, ਨਗਲਾ, ਸਨੌਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਕੋਲਾ (99155-21425), ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਜੀਰਕਪੁਰ (95018-04205)

ਇਲਾਕਾ : ਧਨਾਸ/ਤੋਗਾਂ - ਰੂਟ - ਤੋਗਾਂ, ਧਨੌੜਾਂ, ਮਸਤਗੜ, ਮਿਲਖ, ਸਾਰੰਗਪੁਰ, ਧਨਾਸ, ਡੱਡੂਮਾਜਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਗਾਂ (98768-80007)

ਇਲਾਕਾ : ਬਲਾਚੌਰ - ਰੂਟ 1. - ਔਲੀਆਪੁਰ, ਕੰਗਣਾ ਬੇਟ, ਮਲਕਪੁਰ, ਜੱਟਪੁਰ, ਪੈਂਗੜਪੁਰ, ਸੁੱਧਾ ਮਾਜਰਾ, ਸੱਜੇਵਾਲ, ਨਿਆਣਬੇਟ, ਜਾਨੀਵਾਲ, ਲਾਲਪੁਰ, ਟੱਪਰੀਆਂ, ਗਾਦੜੀਆਂ, ਆਕਲਿਆਵਾਂ, **ਰੂਟ 2.** - ਕੁਲੇਵਾਲ, ਮਹਿਤਪੁਰ, ਗੜੀ, ਰਾਏਪੁਰ, ਘਮੋਰ, ਸਿਆਣਾ, ਬਲਾਚੌਰ, ਮਜਾਰੀ, ਸਿਬਲ ਮਾਜਰਾ, ਹੁਸੈਨਪੁਰ, ਗਰਲੇਵਾਹਾ, ਚੱਕੜਾ ਵਾਹਾ, ਬਛੇੜੀ, ਕੋਲਗੜ੍ਹ **ਰੂਟ 3.** - ਮੁਜਫਰਪੁਰ, ਰਕਾਸਨ, ਚਲਾਣ, ਮਹੱਦੀਪੁਰ, ਤਾਜੇਵਾਲ, ਚੱਕ, ਚੱਕਲੀ, ਮਝੂਟ, ਮੀਰਪੁਰ ਜੱਟਾਂ, ਬੀਰੋਵਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਾਚੌਰ (94637-40419)

ਇਲਾਕਾ : ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ - ਰੂਟ 1. - ਮਨੈਲੀ, ਰੱਤੋਂ, ਸੰਧੂਆਂ, ਸੈਦਪੁਰ, ਭੁਰੜੇ, ਪਿੱਪਲ ਮਾਜਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂਆਂ (98150-88236), ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂਆਂ **ਰੂਟ 2.** - ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੱਲੇਮਾਜਰਾ, ਮੁੰਡੀਆਂ, ਡਹਿਰ, ਗੱਗੋ ਗੰਧਰਾਵ, ਦੁਗਰੀ, ਗਧਰਾਮ, ਤਾਲਾਪੁਰ, ਕੋਟਲੀ, ਸਾਂਤਪੁਰ, ਬੁਰਮਾਜਰਾ, ਮੋਰਿੰਡਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (84372-04845), ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ **ਰੂਟ 3.** - ਬਹਿਰਮਪੁਰ ਬੇਟ, ਡੱਲਾ, ਖੇਖਰਾਂ, ਬਜੀਦਪੁਰ, ਮੱਕੋਵਾਲ, ਬੇਲਾ **ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ** - ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, (94655-30155) ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਡੱਲਾ (98781-51896) **ਰੂਟ 4.** - ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮੁਜਾਫਤ, ਭਲਿਆਣ, ਭੋਜੇਮਾਜਰਾ, ਭੈਰੋਮਾਜਰਾ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ - 98159-13790 **ਰੂਟ 5.** - ਮਕੜੋਨਾ ਕਲਾਂ, ਮਕੜੋਨਾ ਖੁਰਦ, ਸਲੇਮਪੁਰ, ਰੋਲੂ ਮਾਜਰਾ, ਸਮਰੌਲੀ, ਰਸੂਲਪੁਰ, ਮੋਰਿੰਡਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ (89684-61232) ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ **ਰੂਟ 6.** - ਬਾਦੇਸਾਂ ਖੁਰਦ, ਬਾਦੇਸਾਂ ਕਲਾਂ, ਹਵਾਰਾ ਕਲਾਂ, ਚੂਹੜਮਾਜਰਾ, ਬਰਸਾਲਪੁਰ, ਰੁੜਕੀ ਹੀਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ (94633-38107) **ਰੂਟ 7.** - ਮਕਾਰਾਂਪੁਰ, ਖਾਨਪੁਰ, ਕੀੜੀ, ਹਾਫਿਜਾਬਾਦ, ਫਤਿਹਪੁਰ, ਧੋਲਰਾਂ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (98152-51856) ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਇਲਾਕਾ : ਮੋਰਿੰਡਾ - ਰੂਟ 1. - ਸਿਕੰਦਰ ਪੁਰ, ਨਾਨੋਵਾਲ, ਬਡਵਾਲਾ, ਜੰਵੰਦੇ, ਭਟੇੜੀ, ਰਤਨਗੜ੍ਹ, ਦਾਤਾਰਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ (99149-22374) ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦਾਤਾਰਪੁਰ (81461-51925) **ਰੂਟ 2.** - ਬਡਵਾਲੀ, ਸਾਹਪੁਰ, ਤਾਜਪੁਰ, ਬਹਿਬਲਪੁਰ, ਸੱਖੋ ਮਾਜਰਾ, ਚਲਾਕੀ, ਮੋਰਿੰਡਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਰਣਪੀਰ ਸਿੰਘ ਬਹਿਬਲਪੁਰ (92179-52077) ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡਵਾਲੀ (98786-95545) **ਰੂਟ 3.** - ਮਾਜਰਾ, ਕੋਟਲੀ, ਮਾਨਪੁਰ, ਕਜੌਲੀ, ਡੁਮਛੇੜੀ, ਮੋਰਿੰਡਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲੀ (95924-62737) ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਾਨਪੁਰ (94636-51232) **ਰੂਟ 4.** - ਬੜਾ ਸਮਾਣਾ, ਓਇੰਦ, ਛੋਟਾ ਸਮਾਣਾ, ਮੁੰਡੀਆਂ, ਢੋਲਣਮਾਜਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀਆਂ (99140-07236) ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੋਲਣਮਾਜਰਾ (94172-31983) **ਰੂਟ 5.** - ਫਤਿਹਪੁਰ, ਅਰਨੌਲੀ, ਕੋਟਲਾ, ਬੰਗੀਆਂ, ਸਹੇੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਗੀਆਂ (94172-30673) ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਰਨੌਲੀ (84270-35211) **ਰੂਟ 6.** - ਕਾਈਨੌਰ, ਗੋਪਾਲਪੁਰ, ਨਥਲਪੁਰ, ਢੰਗਰਾਲੀ, ਰੰਗੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਰਨੌਲੀ

(84270-35211) **ਰੂਟ 7.** - ਲਠੇੜੀ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ, ਚੱਕਲਾਂ, ਸਰਾਣਾ, ਕਲਾਰਾਂ, ਕਾਂਜਲਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀਆਂ (94175-87877) ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਚੱਕਲਾਂ (97819-83761)

ਇਲਾਕਾ : ਬਲਾਕ ਮਾਜਰੀ - ਰੂਟ 1. - ਸਲੇਮਪੁਰ, ਬਰਸਾਲਪੁਰ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਲੁਬਾਣਗੜ੍ਹ, ਖਿਦਰਾਬਾਦ, ਝੰਡੇਮਾਜਰਾ, ਮਰਹੋਲੀ, ਗੁਨੇਮਾਜਰਾ, ਸਿਆਲਵਾ ਮਾਜਰੀ, ਬਲਾਕ ਤੋਂ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ (99153-35344) ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁਨੇਮਾਜਰਾ (94175-54759) **ਰੂਟ 2.** - ਮੀਆਂਪੁਰ, ਅਭੀਪੁਰ, ਕੁਬਾਹੇੜੀ, ਸੰਗਤਪੁਰਾ, ਮਾਣਕਪੁਰ ਸਰੀਫ, ਬੁਥਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੁਬਾਹੇੜੀ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕੁਬਾਹੇੜੀ (98725-82851) **ਰੂਟ 3.** - ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਕੰਸਾਲਾ, ਢਕੋਰਾਂ ਖੁਰਦ, ਢਕੋਰਾਂ ਕਲਾਂ, ਬਜੀਦਪੁਰ, ਫਾਂਟਵਾਂ, ਨਗਲੀਆਂ, ਖੈਰਪੁਰ, ਸੇਖਪੁਰਾ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਢਕੋਰਾਂ (95017-01045) ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਢਕੋਰਾਂ, ਮਾਰਫਤ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਆਂਪੁਰ (98724-01321) **ਰੂਟ 4.** - ਅਭੀਪੁਰ, ਦੁਲਵਾਂ ਖਦਰੀ, ਪਲਣਪੁਰ, ਮਾਜਰਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਤਕੀਪੁਰ, ਪੜੋਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਭੀਪੁਰ (98762-17525) ਮਾਰਫਤ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਮੀਆਂਪੁਰ (98724-01321)

ਇਲਾਕਾ : ਖਮਾਣੇ/ਰਾਮਗੜ੍ਹ - ਰੂਟ 1. - ਚੰਡਿਆਲਾ, ਰਾਏਪੁਰ ਰਾਈਆਂ, ਨਾਨੋਵਾਲ ਕਲਾਂ, ਨਾਨੋਵਾਲ ਖੁਰਦ, ਕਕਰਾਲਾ, ਮਨਸੂਰਪੁਰ, ਅਮਰਗੜ੍ਹ, ਮਨੋਲਾ, ਧਨੋਲਾ, ਸਮਸਪੁਰ, ਸਿੰਘਾਂ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ, ਲਖਨਪੁਰ, ਖਮਾਣੇ (ਤਿੰਨੇ) ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸਮਸਪੁਰ (94631-16593) ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਨੋਲਾ 98782-40210 **ਰੂਟ 2.** - ਸੁਹਾਵੀ, ਬੁਰਜ, ਲੁਹਾਰ ਮਾਜਰਾ, ਉਚਾ ਪਿੰਡ, ਪਨੈਚਾਂ, ਪੋਹਲੋਮਾਜਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲੋਹਾਰ ਮਾਜਰਾ (94172-64725)

ਇਲਾਕਾ : ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਪਰਖਾਲੀ - ਰੂਟ 1. - ਮਨਸੂਹਾ, ਮਾਹਲਾਂ ਝੱਲੀਆਂ, ਭਾਉਵਾਲ, ਬੁੱਢਾ ਭੋਰਾ, ਖੈਰਾਬਾਦ, ਫੂਲ ਖੁਰਦ, ਸਾਮਪੁਰਾ, ਛੋਟੀ ਹਵੇਲੀ, ਬੋਲਾ ਚੌਂਕ, ਹਵੇਲੀ ਕਲਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ, ਨਵਾਂ ਬੱਸ ਅੱਡਾ, ਪੁਰਾਣਾ ਬੱਸ ਅੱਡਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੱਠਾ ਸਾਹਿਬ ਚੌਂਕ, ਪਾਵਰ ਕਲੋਨੀ, ਭਿਉਰਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਨਸੂਹਾ (94633-28686) ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਾਮਪੁਰ (94651-69982) **ਰੂਟ 2.** - ਘਨੌਲੀ, ਥਰਮਲਪਲਾਂਟ, ਨੂਹੋਂ ਰਤਨਪੁਰਾ, ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਫਿਡੇ, ਗੁਨੇਮਾਜਰਾ, ਲੋਦੀ ਮਾਜਰਾ, ਮੱਦੇ ਮਾਜਰਾ, ਪਤਿਆਲਾ, ਮਿਆਣੀ, ਬਹਾਦਰਪੁਰ, ਚੰਦਪੁਰ, ਡਕਾਲਾ, ਆਲਮਪੁਰ, ਕਟਲੀ, ਖੁਆਸਪੁਰਾ, ਪਾਵਰ ਕਲੋਨੀ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਹੋਂ ਕਲੋਨੀ (94174-65785), ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂਹੋਂ ਕਲੋਨੀ **ਰੂਟ 3.** - ਬਿਕੋਂ, ਘਨੌਲਾ, ਥਲੀ ਕਲਾਂ, ਸਿੰਘਪੁਰਾ, ਥਲੀ ਖੁਰਦ, ਅਹਿਮਦਪੁਰ, ਮਲਕਪੁਰ, ਖੁਆਸਪੁਰਾ, ਲਾਡਲ, ਹੁਸੈਨਪੁਰ, ਨਾਨਕਪੁਰਾ, ਪਾਵਰ ਕਲੋਨੀ, ਪਪਰਾਲਾ, ਰੈਲੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (94170-92492), ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਘਨੌਲਾ (94638-23325) **ਰੂਟ 4.** - ਬਾਗਵਾਲੀ, ਅਕਬਰਪੁਰ, ਮਗਰੋੜ, ਮਾਜਰੀ ਜੱਟਾਂ, ਗਰੇਵਾਲ, ਟੱਪਰੀਆਂ, ਕੋਟਲਾ ਨਿਹੰਗ, ਗੁ: ਭੱਠਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੁਖਰਾਮਪੁਰ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਭਿਉਰਾ, ਰੰਗੀਲਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਛੋਟੀ ਹਵੇਲੀ (94638-63839) ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲਾ (01881-226554) **ਰੂਟ 5.** - ਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ, ਬੰਦੇ ਮਾਹਲਾਂ, ਪਥਰੇੜੀਆਂ, ਸਲੋਰਾ, ਖਾਬੜੇ, ਰੇਹੀ ਮਾਜਰਾ, ਸਿੰਘ ਭਗਵੰਤਪੁਰਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ (97815-57474) **ਰੂਟ 6.** - ਝੱਲੀਆਂ, ਬਾਲਸੰਡਾ, ਬੁਰ ਮਾਜਰਾ, ਸਾਲਾਪੁਰ, ਦੁਲਚੀ ਮਾਜਰਾ, ਰੋੜ ਮਾਜਰਾ, ਸੀਹੋਂ ਮਾਜਰਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਡਾ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ (92562-07873), ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਥਰ ਮਾਜਰਾ। **ਰੂਟ 7.** - ਹਿਰਦਾਪੁਰ, ਖੇੜੀ, ਹਰੀਪੁਰ, ਬਾਮਣਵਾਲ, ਬਰਦਾਰ, ਹਰਨਾਮਪੁਰ, ਮੀਆਂਪੁਰ ਚੰਗਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਾਮਣਵਾਲ (95015-19946), ਸੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਬਰਦਾਰ (75083-59725) **ਰੂਟ 8.** - ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਰਾਮਪੁਰ, ਖਾਨਪੁਰ, ਪੁਰਖਾਲੀ, ਕਕੋਟ, ਬਿੰਦਰਖ, ਖਿਜਰਾਬਾਦ ਬਲਾਕਵ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ- ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਬਾਮਣਵਾਲ (95016-05949), ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਖਾਲੀ **ਰੂਟ 9.** - ਛੋਟੀ ਗੰਧੋ, ਲਖੀਮਪੁਰ ਝੱਲੀਆਂ, ਮਾਣਕਮਾਜਰਾ, ਠੋਣਾ, ਪੜੀ, ਮਾਦਪੁਰ, ਸੈਂਫਲਪੁਰ, ਸੰਤੋਖਗੜ੍ਹ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਸਰਾੜੀ, ਭੱਦਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੈਂਫਲਪੁਰ (94783-84471), ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਛੋਟੀ ਗੰਧੋ (98557-08635) **ਰੂਟ 10.** - ਰੰਗੀਲਪੁਰ, ਵੱਡੀ ਗੰਧੋ, ਰਾਜੇਮਾਜਰਾ, ਮੀਆਂਪੁਰ, ਪੰਜੋਲੀ, ਪੰਜੋਲਾ, ਬਵਾਨੀ ਖੁਰਦ, ਬਵਾਨੀ ਕਲਾਂ, ਬਿੰਦਰਖ, ਖਿਰਾਬਾਦ, ਬਲਾਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਡੀ ਗੰਧੋ - 94176-52178, ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਵੱਡੀ ਗੰਧੋ (97811-89206) **ਰੂਟ 11.** - ਬੁਰਜਵਾਲਾ, ਡੇਕਵਾਲਾ, ਮੰਦਵਾੜਾ, ਕਾਕਰੋ, ਕਿਸਨਪੁਰਾ, ਭੂਪਨਗਰ, ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ, ਖਿਜਰਾਬਾਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਬਖਸੀਸ ਸਿੰਘ ਕਾਕਰੋ (98721-15995) **ਰੂਟ 12.** - ਕਾਕਰੋ, ਚੈੜੀਆਂ, ਸਿੰਘ, ਖਾਬੜਿਆਂ, ਚੱਕਲਾਂ, ਲੋਹਾਰੀ, ਬੰਨ ਮਾਜਰਾ, ਝੰਜੇੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਕਰੋ (98155-94315)

ਇਲਾਕਾ : ਕੁਰਾਲੀ - ਰੂਟ 1. - ਨਥਲਪੁਰ, ਵੰਗਰਾਲੀ, ਪਪਰਾਲੀ, ਬਮਨਾੜਾ, ਭਾਗੋਵਾਲ, ਕਕਰਾਲੀ, ਧਿਆਨਪੁਰਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਸਮਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਪਪਰਾਲੀ (99144-72499), **ਰੂਟ 2.** - ਭਾਗੋਵਾਲ, ਬੰਨ ਮਾਜਰਾ, ਸੋਤਲ ਬਾਬਾ, ਝਰਹੇੜੀ, ਅੰਧਰੇੜਾ, ਸਿੰਬਲ, ਚਟੋਲੀ, ਨਿਹੋਲਕਾ, ਚਿੰਤਗੜ੍ਹ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਬਲ (88724-85563)

ਇਲਾਕਾ : ਤਿਉੜ ਅਤੇ ਖਰੜ - ਰੂਟ 1. - ਸੰਨੀ ਇਨਕਲੇਵ, ਦੇਸੂ ਮਾਜਰਾ, ਫਰਤੁਲਾਂਪੁਰ, ਝੁੰਗੀਆਂ, ਹਲਾਲਪੁਰ ਜੰਡਪੁਰ, ਚੰਦੋ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੁੰਗੀਆਂ (98151-66684), ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਝੁੰਗੀਆਂ (97804-32781) **ਰੂਟ 2.** - ਬੜਮਾਜਰਾ ਡੇਰਾ ਬਲੌਂਗੀ ਰਾਏਪੁਰ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ, ਦਾਉਂ, ਬਹਿਲੋਲਪੁਰ, ਮਨਾਣਾ, ਠਸਕਾ, ਹੁਸੈਨਪੁਰ, ਝਾਮਪੁਰ, ਤੀੜਾ, ਚਾਹੜਮਾਜਰਾ ਤੋਂ ਬਲੌਂਗੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਹਿਲੋਲਪੁਰ (99152-77913) **ਰੂਟ 3.** - ਕੁਰਾਲੀ, ਚਨਾਲੋਂ, ਤਿੰਗੜਾਂ ਕਲਾਂ, ਨਗਲ, ਨਨਹੇੜੀਆਂ, ਰਕੌਲੀ, ਸਾਹਪੁਰ, ਘਟੌਰ, ਅਲਾਪੁਰ, ਸੋਹਾਲੀ, ਤਿਉੜ, ਰੁੜਕੀ, ਪਲਹੇੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ- ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਅੱਲਾਪੁਰ (73077-76422), ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਘਟੌਰ (98888-39192) **ਰੂਟ 4.** - ਖਰੜ ਬੱਸ ਅੱਡਾ, ਭੁਖੜੀ, ਰਡਿਆਲਾ, ਭਜੌਲੀ, ਅਭੇਪੁਰ, ਜਕੜਮਾਜਰਾ, ਤਿਉੜ, ਰੁੜਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੁੰਗੀਆਂ (98151-66684), ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਝੁੰਗੀਆਂ (97804-32781) **ਰੂਟ 5.** - ਸਿਆਮੀਪੁਰ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਮਲਕਪੁਰ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਰਾਣੇਮਾਜਰਾ, ਭਗਤਮਾਜਰਾ ਘੰਡੌਲੀ, ਸੈਣੀ ਮਾਜਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਮਾਜਰਾ (94636-81826), ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀਮਾਜਰਾ (94632-07882)

ਇਲਾਕਾ : ਸੁੰਕ, ਪੜਫ - ਰੂਟ 1. - ਬਗੀੰਡੀ, ਕਰੌਦੇਵਾਲ, ਕਾਹੀਵਾਲਾ, ਖੋਲਮੋਲਾ, ਕਸੌਲੀ, ਗੂੜਾ, ਮਾਜਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਸੁੰਕ (94177-78973), ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੰਕ (94642-91318) **ਰੂਟ 2.** - ਸੁੰਕ, ਛੋਟੀ, ਵੱਡੀ ਪੜਫ, ਸਿੰਗਾਰੀ ਵਾਲਾ, ਨਾਡਾ, ਖੁੱਡਾ ਲਹੋਰਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ (95928-97195), ਭਾਈ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ (98726-93380) **ਰੂਟ 3.** - ਕਕੋਰਾਂ ਛੋਟੀ ਵੱਡੀ, ਨਵਾਂ ਗਰਾਉਂ, ਖੁੱਡਾ ਅਲੀ ਸ਼ੇਰ, ਕਾਂਸਲ, ਕੈਂਬਵਾਲਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਸਲ (95929-13093), ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ (98151-08168)

ਇਲਾਕਾ : ਘਨੌਰ - ਰੂਟ 1. - ਬਲਹੇੜੀ, ਸਲੇਮਪੁਰ ਜੱਟਾਂ, ਰੁੜਕੀ, ਰੁੜਕਾ, ਬਘੌਰਾ, ਮਾਜਰੀ ਫਕੀਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੁੜਕਾ (93171-30523), ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਰੁੜਕਾ (90235-81296) **ਰੂਟ 2.** - ਘਨੌਰ, ਮਹਿਦੂਦਾਂ, ਕਾਮੀ ਕਲਾਂ, ਪਿੱਪਲ ਮੰਘੌਲੀ, ਫਰੀਦਪੁਰ ਜੱਟਾਂ, ਧੰਦਾਰਸੀ, ਮਰਦਾਂਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਘਨੌਰ (94175-91649), ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਰਦਾਂਪੁਰ (98883-63021) **ਰੂਟ 3.** - ਲਾਛੜੂਕਲਾਂ, ਚਮਾਰੂ, ਕਾਮੀ ਖੁਰਦ, ਜੰਡ ਮੰਘੌਲੀ, ਉੱਟਸਰ, ਰਾਏਪੁਰ, ਬੈਲੋਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕਾਮੀ ਖੁਰਦ (98143-24886), ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲਾਛੜੂ (98149-60360) **ਰੂਟ 4.** - ਤੇਜਾ, ਮੋਹੜੀ, ਭਾਨੋਖੇੜੀ, ਲਖਨੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਮਾਜਰੀ, ਰਵਾਲੋਂ, ਸੌਂਡਾਂ, ਮਟੇੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੜੀ (93158-66990), ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਲਾਣਾ (098123-13901) **ਰੂਟ 5.** - ਟਿਵਾਣਾ, ਸਰਹਾਲਾ ਖੁਰਦ, ਸਰਹਾਲਾ ਕਲਾਂ, ਕਪੂਰੀ, ਸੌਂਟਾ, ਰਾਮਪੁਰ, ਮਾਰੀਆਂ, ਲੋਹ ਸਿੰਬਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੁਬਾ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ (98554-69282), ਹਰਮੇਸ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਸਰਹਾਲਾ ਖੁਰਦ (98557-78864) **ਰੂਟ 6.** - ਝਾੜੂਆਂ, ਕੁਰਬਾਨਪੁਰ, ਮਹਿਮਾਂ, ਭੜੀ, ਸੂਲਰ, ਬੁਲਾਣਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕੁਰਬਾਨਪੁਰ (97292-15833), ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭੜੀ (93158-66990) **ਰੂਟ 7.** - ਕੋਟਲਾ, ਬੱਤਾ, ਬੱਤੀ, ਕਰਨਪੁਰ, ਮਲਕਪੁਰ ਜੱਟਾਂ, ਮੰਝੌਲੀ, ਹਰੀਪੁਰ ਝੁੰਗੀਆਂ, ਕਤਲਾਹਰ, ਚੱਪੜ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਝੁੰਗੀਆਂ (95925-61804), ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਰਨਪੁਰ (94179-22972) **ਰੂਟ 8.** - ਭੱਟਮਾਜਰਾ, ਸੇਖੂਪੁਰ, ਲੋਦੀਪੁਰ, ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ, ਭਟੇੜੀ, ਰਸੂਲਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਭਟਮਾਜਰਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਟੇੜੀ (99153-83689)

ਇਲਾਕਾ : ਰਾਜਪੁਰਾ - ਰੂਟ 1. - ਧਮੋਲੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ, ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ (99886-88953) **ਰੂਟ 2.** - ਪੁਰਾਣਾ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੁਧਾ ਧਾਰੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ, ਗਗਨ ਚੌਂਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ (94633-27041) **ਰੂਟ 3.** - ਸੈਦਖੇੜੀ, ਖਰਾਜਪੁਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੁਹੱਲਾ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕਲੋਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਵਲਾਇਤ ਸਿੰਘ (94638-91719) **ਰੂਟ 4.** - ਢੀਂਡਸਾ, ਗੰਡਿਆ ਖੇੜੀ, ਖਾਨਪੁਰ, ਰੇਲੂ, ਖੰਡੌਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ - 98550-71427 **ਰੂਟ 5.** - ਹਰਪਾਲਪੁਰ, ਕੁਥਾਖੇੜੀ, ਖਾਨਪੁਰ, ਭੋਗਲਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲਾਂ (88725-91575) **ਰੂਟ 6.** - ਅਲੂਣਾ, ਧਰਮਗੜ੍ਹ, ਚੰਦੂਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ (94175-73580) **ਰੂਟ 7.** - ਭੋਡਵਾਲ, ਖਾਨਪੁਰ, ਝੁੰਗੀਆਂ, ਉਕਸੀ ਸੈਣੀਆਂ, ਪਿਲਖਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ (98557-86482)

ਇਲਾਕਾ : ਡੇਰਾ ਬੱਸੀ - ਰੂਟ 1. - ਜਾਂਡਲੀ, ਅੰਬ ਛਪਾ, ਜੌਲਾ, ਜੌਲੀ, ਮੀਆਂਪੁਰ, ਦੰਦਰਾਲਾ, ਮਾਹੀਵਾਲਾ, ਡੇਰਾ ਬੱਸੀ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਾਂਡਲੀ (99140-03114), ਧਰਮਪਾਲ ਮਾਹੀਵਾਲਾ (99156-73720) **ਰੂਟ 2.** - ਚੜਿਆਲਾ, ਅਮਰਾਲਾ, ਬਰੌਲੀ, ਕਾਰਕੌਰ, ਸੇਖਪੁਰ, ਫਤਿਹਪੁਰ, ਮਹਿਮਦਪੁਰ, ਪਨੌਨੀ, ਈਸਾਪੁਰ, ਜਗਾਧਰੀ ਵਾਇਆ ਭਾਂਖਰਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮਦਪੁਰ (98725-51816), ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਕਾਰਕੌਰ (94175-78817) **ਰੂਟ 3.** - ਬਹੋੜਾ, ਬਹੋੜੀ, ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ, ਪਰਾਗਪੁਰ, ਜਗਾਧਰੀ, ਈਸਾਪੁਰ, ਭਾਂਖਰਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਇਬਰਾਹੀਮਪੁਰ (98724-50551), ਸੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਪਰਾਗਪੁਰ (99140-75996) **ਰੂਟ**

4. - ਡੇਰਾਬੱਸੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਸੂਰਪ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾਬੱਸੀ **ਰੂਟ 5.** - ਹਸਨਪੁਰ, ਲੋਹਲੀ, ਦੱਪਰ, ਜਨੇਤਪੁਰ, ਜਵਾਹਰਪੁਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਦੱਪਰ (98140-34381), ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਜਵਾਹਰ ਪੁਰ (98152-31323)

ਇਲਾਕਾ : ਅਬਰਾਵਾਂ/ਸਨੇਟਾ - ਰੂਟ - ਅਬਰਾਵਾਂ, ਤਸੌਲੀ, ਢੇਲਪੁਰ, ਗਡਾਵਾਂ, ਸਨੇਟਾ- ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਸੌਲੀ (98555-01571),

ਇਲਾਕਾ : ਧਮੋਟ - ਰੂਟ 1. - ਨਿਜਾਮਪੁਰ, ਜੰਡਾਲੀ, ਭਾਡੇਵਾਲ, ਜਰਗੜੀ, ਧਮੋਟ, ਪੱਲਾ, ਅਲੂਣਾ। **ਰੂਟ - 2.** ਘਲੋਟੀ, ਰਾਠੋਂ, ਛੋਟੀ ਧਮੋਟ, ਘੁਡਾਣੀ ਖੁਰਦ, ਜੈਲਾ, ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ, ਪਾਇਲ, ਬੀਜਾ। **ਰੂਟ - 3.** ਚਾਪੜਾ, ਸਿਰੋੜਾ, ਮਦਨੀਪੁਰ, ਰੋੜੀਆਂ, ਸੋਹੀਆਂ, ਚੋਮੋ, ਬਾਬਰਪੁਰ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ - ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਧਮੋਟ (94173-62610) ਬੀਬੀ ਸੋਨੀਆਂ - (94632-69973)

ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ : - **ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ** - ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੂਬੀਆ ਨੰਗਲ, (96394-41313), ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ (098371-31140) ਬਾਬਾ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਾਲਾਪੁਰ, (99278-75036) ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਕਿੱਛਾ, (98373-16924) ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਲੀਆ (94154-29624) ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਮੈਗਲਗੰਜ (97945-06751) ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਫਾਰਮ, (99184-46336) ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਫਾਰਮ (91987-15748) **ਰਾਜਸਥਾਨ** - ਬਾਬਾ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬੁੰਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ 99833-97841 **ਹਰਿਆਣਾ** - ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਡਵਾ (080531-000930) ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀ ਅੰਬਾਲਾ (92157-45482), ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਜਾਜ ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ - (94181-16414) **ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ** - ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ (97361-00043) **ਮਾਝਾ** - ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ - (94637-29915) ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿੱਖੀਵਿੰਡ (98151-25093) ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ - (94652-52638) ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਬਟਾਲਾ - (99157-308077. **ਬਨਾਰਸ** - ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 98151-20373, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ (98154-62204) **ਲੁਧਿਆਣਾ** - ਬਾਗ ਸਿੰਘ (98143-21418,) ਗੁਰਬਾਜ ਸਿੰਘ (98142-68041) **ਸੰਗਰੂਰ** - ਬਾਬਾ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਾਹੜ (98729-18506) **ਪਟਿਆਲਾ** - ਸੱਚਾ ਸਿੰਘ (97801-30180, 99151-66501) **ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ** - ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (94645-00600) **ਦਿੱਲੀ** - ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, (98730-11265) ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ (98104-30517), ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ (92664-03650), ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (98991-05205) **ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ** - ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ (98145-18602) ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਨੰਗਲ (94178-76243) **ਫਰੀਦਕੋਟ** - ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 94177-22623 **ਮੁੰਬਈ** - ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ, (98678-77056)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ -

* ਸਾਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰੀ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ। * ਰੂਟ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪਣੀ ਸਵਾਰੀ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਡਰੰਮ ਰੱਖ ਲਵੇ। * ਰੂਟ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਮਾਗਮ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਟੈਂਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ। ਸਮਾਗਮ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਬੰਧਕ **ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੋਨ ਨੰ 98155-94315, 94635-86024** * ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰ ਲਵੇ। * ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਬੈਨਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ। * ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਿਤੀ 15 ਤੋਂ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੈ ਲੈਣ। * ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਸਵਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ।

ਸਵਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ -

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮਾਗਮ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਕਰੋਂ, ਫੋਨ ਨੰ: - 98155-94315, 94635-86024

A Leper Redeemed by Guru Nanak Dev Ji

(Guru Nanak Dev Ji's birth anniversary being celebrated on 25 Nov., 2015)

Sant Baba Waryam Singh Ji

Dear holy devotees, it is worth knowing how Guru Nanak underwent troubles for the redemption of the burning world. When we go out, there are arrangements of good residence, good food and nice beddings for us. But Guru Ji spent the night sleeping on bare earth which was cleaned with the branches of the tree under which Guru Ji slept. Bhai Mardana felt very much concerned over the sleeping of Guru Ji along with them by using his arm as pillow and rising early in the morning. Today our richness and honour are due to the grace of Guru Nanak. But he himself spent the nights in forests and inhabitations finding a place of solitude. He would take a bath in the nearby available clean water and hold Kirtan of Asa Di Var. If some listeners came attracted he held spiritual conversation with them. He walked always on foot and carried very few necessities with him and used wooden sandals. He would wear simple long gown without buttons. He never used gaudy dresses. He used a long cloth to cover the body during the day and spread that very cloth on the ground and took rest thereon. Undergoing ineffable sufferings he gave us the superb message -

"True in the prime, True in the beginning of ages, True He is even now and True He, verily, shall be, O Nanak."

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ਅੰਗ - 1

We do not bring before our mind the difficulties suffered by Guru Nanak for us. We have forgotten both Guru Ji and God. The great people renounce everything. When we read about Muhammad Sahib, we come to know that he passed his life with two long clothes only. Guru Nanak Dev Ji had to face thieves, robbers, bad people and sorcerers. At Deepalpur (now in Pakistan) some villagers noticed the presence of Guru Nanak and his two companions. They suspected their bonafides and decided to ask them to leave that place. They came and said to Guru Ji, "We do not know whether you are real or unreal saints. But we will not permit your stay here for the night." On this Guru Ji left that place. He also said to Bhai Mardana, "This place is not our ownership. We cannot pick a quarrel with these people, that we must spend the night there because we have cleaned it. Let us go" Guru Ji wished them their welfare and left that place. They again came to the second place where Guru Ji tried to settle for the night and asked them to leave that place also. They repeated this action at four or five places. Then Guru Ji enquired from them if there was any place for the staying of the saints in their village. In reply they said together, "No, no. We wont allow the strangers to stay in our village for the sake of safety."

Then Guru Ji said to them, "Look! you are men of God, Who has given you good houses to live in, good food to eat, vehicles to travel in. How strange is it that you can't

do anything for His creation? The saints wish you well always. They have come to the world to tell you that human body has been blessed to you for meeting God. How shall the villagers benefit if no saint comes to stay there? Who will preach you to rescue you from the clutches of mammon (*maya*). You are doing no good deed. Then what will you get in the court of Dharam Raj (Lord of Righteousness)? Life goes waste without doing good deeds, without service to humanity and giving something in charity. In every good village a common place is reserved by the elders for the service and stay of the outsiders, saints and sadhus. They also supply food to those saints. It is the duty of family men to earn honestly, share their honest earnings with others and listen to the sermons of the saints to achieve the boon of the Name of God." At that time some mischievous villagers exchanged notes and said, "Sorry Baba! we had forgotten. There is really a good place arranged for the stay of saints like you. That place is at some distance from the village. We did not know that you are saints. It is our habit to suspect the sadhus. You are giving good advice." They told Guru Ji the way leading to that place and said, "Your Holiness! if you go straight on this path you will reach a tree near which is situated a nice palace. From distance you will feel the good smells coming out of that palace. The inmate of that place will receive you. He does not sleep for the whole night. You will certainly like to stay there. There is also a well nearby where you can take a bath. We are sorry. We have been considering you a thief."

His Holiness said, "Well brothers! May God bless you! Whether the said house

gives good or bad smells it does not make any difference. Because we have to remain according to the Will of God. Living in a hut or a palace is immaterial. You just guide us properly." The villagers repeated the above. After this Guru Ji proceeded towards that place with his companions, saying, "Let us go, whether we will get a good place or it will be converted into a good place, whether the smells are foul, or the foul smells are to be converted into good smells, we have to do good to the village under the command of God." These observations shook the villagers. They started thinking that the saint might not be a realized soul.

Guru Ji reached near the place, as guided by the villagers. Mardana said, "Your Holiness they had said that good smells shall issue from this place. But I am feeling headache. A foul smell like the smell of a dead animal is also being felt by me."

His Holiness smiled and said, "Mardana! we have to pass this night here as willed by Creator (God). You start music. We will enjoy inner smell and also abide in the inner mansion. Dear Mardana! The villagers are self-willed. They have sent us mischievously. In this hut lives a leper. From his body foul smell is issuing. We have to unite with the Word. Then there shall be neither good nor bad smell. You blend yourself with the inner smell and spend the night here patiently. One day this hut will become a palace. This leper shall bring the village on the right path. There cannot be a pain when the Name is enshrined in the mind. The dust of the feet of a lover of the Name is so blessed that if it is applied on the forehead of the ailing

person, the disease is removed." They all slept for the night there.

Next morning they took a bath at the nearby well. From the nearby hut sound of bewailing was quite audible as the night was calm. Some one was weeping aloud and blaming God for his ailment. He was saying, "O God! the whole world is happy. I alone have been punished by You. There are bigger sinners than me. They are happy and enjoying life. There is no justice in Your house." Guru Ji took pity on him. He asked Mardana to start the music. From his sacred throat rose the tune many times sweeter than the song of nightingale. The whole atmosphere began to reverberate. The leper stopped bewailing. The hymn was -

"My soul burns over and over again. Greatly agonised, the soul is distracted and falls a prey to many sins. The body, that forgets the Guru's words, screams like a chronic patient."

ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੋ ਬਾਰ॥ ਤਪਿ ਤਪਿ ਖਏ ਬਹੁਤੁ
ਬੇਕਾਰ॥

ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ॥ ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ
ਵਿਲਲਾਇ॥ ਐਂਗ - 661

The leper heard the holy voice that the man who forgets the Lord and is disunited from the tune of the Name within, bewails like a leper. The soul of man is entangled in pleasures and burning. Consequently the soul is suffering. The leper became one with the holy verse, sung by Guru Nanak, the vibration of which was enchanting. He started pondering over the person, "Whose voice was so powerful, hearing which his pain of leprosy disappeared?" He also realized that his blaming God was futile because He heard his inner pain and came to his rescue. That God has given us ears, nose, eyes and all other organs. He has also

given us tongue to talk sweet. This tongue succeeds by reciting the Name. That God saved the being in the fire of the womb of the mother. After the birth the attachment with pleasures is a black stain. With these sins and blackstains man goes to the Court. But the soul with such ugly face is not honoured there. Meditation on the Name of God is done with the grace of God. With sincere and devotional meditation the soul achieves emancipation. Without the meditation of the Name of God there is no other way of emancipation. Even the man entangled in worldly pleasures can be saved if he makes a sincere prayer to God to take him out of that entanglement because God is giver of all. He hears the prayer and blesses the petitions with His Name, and consequently the drowned man also starts swimming. Hearing the holy hymn the leper felt peace and relief. He forgot about his disease. He came out and prostrated himself before Guru Nanak. Guru Maharaj asked him to take a bath with the water left after his (Guru's) bath. After the bath the disease disappeared. He became perfectly healthy. His body shone like gold. His happiness was boundless. We have to ponder over this hymn. As the man suffering from leprosy from head to foot bewails, similarly the man who forgets Gurbani and the tune of the Name within him breaks down, happiness disappears from his mind. He starts bewailing. Distress of anxieties and deep sighs crush him. Why? This hymn provides full explanation which must be understood properly. Firstly the whole universe has originated from *bani*, the Holy Divine Word -

"They have all been made from the Lord's

One Word."

ਏਕ ਕਵਾਵੈ ਤੇ ਸਭਿ ਹੋਆ ॥ ਅੰਗ - 1003

Then where does this pure form of bani abide? Guru Ji clarifies it in Japuji -

"(My) obeisance is unto (God), who Himself is worldly valuables Himself the Word of Brahm.

He is true and beautiful and rapture ever abides within His mind."

ਸੁਅਸਤਿ ਆਥਿ ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ ॥

ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥ ਅੰਗ - 4

This pure Bani has come from Him (Ekankar) Bhai Gurdas says -

"The Formless Lord manifested and called Himself Ekankar, the One Boundless.

The Word (Oankar) arose from Him and the Universe appeared, with numerous names and forms."

ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰ ਅਪਾਰ ਸਦਾਯਾ ॥

ਏਕੰਕਾਰਹੁੰ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਬਨਾਯਾ ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 26/2

The Tenth Guru also says -

"In the prime Oankar was uttered by Him The same tune (Oankar) pervades the whole world."

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ ॥

Guru Nanak further says -

The One Lord has created the universe. He has made days, nights and everything. The forests, grass, the three worlds and water, the four Vedas, the four sources of creation.

The nine regions, the seven continents and all the worlds; they have all been made from Lord's One Word.

O man, realize thou thy Creator Lord. If thou meet with True Guru, then alone shalt thou understand Him.

The entire world is engrossed in the three modes.

It lands in hell and heaven. In self-conceit

man comes and goes.

The soul is not allowed to stay even for a moment.

Without the Guru, there is pitch darkness.

Meeting with the True Guru, one is emancipated.

ਓਅੰਕਾਰਿ ਉਤਪਾਤੀ ॥ ਕੀਆ ਦਿਨਸੁ ਸਭ ਰਾਤੀ ॥
ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਪਾਣੀ ॥ ਚਾਰਿ ਬੇਦ ਚਾਰੇ
ਖਾਣੀ ॥

ਖੰਡ ਦੀਪ ਸਭਿ ਲੋਆ ॥ ਏਕ ਕਵਾਵੈ ਤੇ ਸਭਿ
ਹੋਆ ॥

ਕਰਣੈਹਾਰਾ ਬੁਝਹੁ ਰੇ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਤ ਸੁਝੈ ਰੇ ॥

ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਕੀਆ ਪਸਾਰਾ ॥ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਅਵਤਾਰਾ ॥

ਹਉਮੈ ਆਵੈ ਜਾਈ ॥ ਮਨ ਟਿਕਣੁ ਨ ਪਾਵੈ ਰਾਈ ॥

ਬਾਝੁ ਗੁਰੁ ਗੁਬਾਰਾ ॥ ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - 1003

"Shabad Dhuni" ie. tune of the word has been referred to as bani in this hymn. The Regions, Continents, Sky, Underworld and infinite number of Worlds originated from Bani which is ineffable. Contrarily we are aware of worldly languages. Men, animal, sentient beings, water, fire, sky, stones, all speak. But they speak in their own languages. However before the creation only One God existed. The first "Word" He uttered, with which the whole creation came into existence, that Word or Bani exists in all sentient beings. The realized souls call it "Name Dhuni" - tune of the Name. As soon as we come into contact with this "Name Dhuni", bliss and light appear in the mind. Nectar rains from the eyes of such a person. As has been said in Gurbani -

"Ambrosia rains from the glance of him, who knows God."

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਸੀ ॥

ਅੰਗ - 273

The man in tune with the "Name Dhuni" becomes mighty. Whatever, he says becomes true. He remains always blissful. He feels not tired, feeble and old. He is ever

active and smart. Some people are seen faded, despite the height of youthfulness. Such people also become happy if they happen to meet some realized soul and fondness for the Name is created in their mind. Their faces start blooming. Their voices become honey sweet. Everybody thinks them as his own. All the great saints call this tune Oankar Dhuni or Name Dhuni (vibration of Oankar or Name) -

"In the Lord's love is the spiritual vision and through the spiritual vision the Lord is comprehended.

By the Guru's grace, this ineffable discourse is known."

**ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ॥ ਅੰਗ - 879**

All the solar systems, realms and regions run in a system controlled by "Oankar Dhuni" or "Name Dhuni" -

"By the Name are sustained all the creatures.

By the Name are supported the regions of the earth, and solar systems.

By God's Name are supported the Simirtis, the Vedas and the Puranas.

By the Name's support the mortals hear of Divine Knowledge and meditation.

Lord's Name is the prop of the skies and under worlds.

Lord's Name is the prop of all the bodies.

By the Name are supported all the worlds and spheres.

Men have been saved by associating with the Name and hearing it with their ears.

Whom the Master mercifully attaches to His Name,

O Nanak, the servant obtains salvation and gets into the fourth state of beatitude."

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸੁਨਨ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਆਗਾਸ ਪਾਤਾਲ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਪੁਰੀਆ ਸਭ ਭਵਨ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਸੰਗਿ ਉਧਰੇ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰਵਨ॥

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਸੁ ਆਪਨੈ ਨਾਮਿ ਲਾਏ॥

ਨਾਨਕ ਚਉਥੇ ਪਦ ਮਹਿ ਸੋ ਜਨ ਗਤਿ ਪਾਏ॥

ਅੰਗ - 284

Guru Ji also says -

"He is true and beautiful and rapture ever abides within His mind."

ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ॥ ਅੰਗ - 4

This state of mind arises with its coming into contact with, "Oankar Dhun" which is ever present in each person. Some sort of infinite strength is generated in his mind that even the dust where he places his foot becomes sacred. With the touching of that sacred dust on the forehead several obstacles vanish. The "Name Dhuni" appears in his mind about which Guru Ji says -

"That Name Dhuni pervades the whole universe."

..... ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ॥

Bhai Gurdas also says -

"With One word of Oankar Lord the universe came into existence. I am sacrifice to the Lord in the form as true Guru."

**ਇਕ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਕਰਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰ ਸਵਾਰੇ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਤਿਗੁਰ ਬਲਿਹਾਰੇ॥**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 40/7

How sweet must that "Dhuni" be which is ever existing? It is said about Lord Krishna that he always kept his flute with him. The cows Krishna grazed, left off grazing and started looking towards him when he played on his flute. If he played on the flute continuously the cows assembled around him. That flute music was so enchanting that it influenced the

animals and birds. Similarly it has been heard from the great saints that when Guru Nanak Dev sang the hymns in the forests, the lions, leopards, deer, the goats and other animals came and sat together around Guru Ji. We are also aware that bell's note tempts and attracts the deer so much that it advances towards the hunter even at the cost of its life. In joy the deer starts rolling on the ground and is caught. The saints who have experienced the inner "Oankar Dhuni", tell us that this holy sound can be heard clearly from each small body hair, every particle, water, wind and fire -

"The earth, nether-world and firmament, O my soul, all meditate on the Lord Master's Name.

The wind, the water and the fire, O my soul, ever hymn the praise of Lord God, the Master.

The woods, the grass blades and the whole world,

O my soul, utter with their mouth the Lord Master's Name.

Nanak, he who fixes his mind, through the Guru, on Lord's devotional service',

O my soul, is robed in the God's Court."

**ਧਰਤਿ ਪਾਤਾਲੁ ਆਕਾਸੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਸਭਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ਰਾਮ॥**

**ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੋ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਨਿਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਰਾਮ॥**

**ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਸਭੁ ਆਕਾਰੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ਰਾਮ॥**

**ਨਾਨਕ ਤੇ ਹਰਿ ਦਰਿ ਪੈਨਾਇਆ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ॥
ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਮਨੁ ਲਾਵੈ ਰਾਮ॥**

ਅੰਗ - 1100

A story goes that Sant Baba Gurbachan Singh Khalsa waited on Sant Baba Sunder Singh. One day he supplicated, "Your Holiness! enable me to hear the Name, present in every particle." Sant Baba Sunder Singh Ji said, "You just put your ear against

the door or wall. You will hear the "Name Dhuni" from everywhere." It can be heard from each pore of the body of a Gurmukh (Guruward).

Dr. Swami Ram, a great Jogi, writes that when he resided in the icy caves he applied his ear to a tree and heard music tune. The same music tune he heard by applying his ear to the stone of the cave and grass in the forest. He was really astonished to hear the enchanting tune. So this Bani, called Braham Bani is present within everything.

Its abode is in *Para Bani* (The Divine Hymn from Beyond) and from it the whole creation originated. Anybody who hears this holy tune escapes the cycle of births and deaths. Those who forget this Bani suffer the pain of a chronic patient.

"The body, that forgets the Guru's words screams like a chronic patient."

ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ॥

ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ॥ ਅੰਗ - 661

After the recovery of the leper, Guru Ji asked Mardana to give some spare clothes, if any, to him. Alongwith the physical recovery Guru Ji granted him mental recovery also by destroying all his past misdeeds. Guru Ji blessed him with the boon of the Name of God. "Name Dhuni" became audible to him within and light appeared there. Shine returned to his face and his eyes. Guru Ji said, "Dear Fakir (saint)! thank God and go in the village." Obeying the command, he went about in the village of Deepalpur. People recognised him and were extremely astonished over the miracle with which his leprosy, emitting

(... continued on page 83)

How to Serve The Lord and Meditate on Him ?

Sant Waryam Singh Ji
English Translation: Prof. Beant Singh

(Continued from P. 79, issue October, 2015)

If a holy man can accomplish such a deed, why have doubts about the Sovereign Tenth Guru that he had slaughtered he-goats? How did Guru Sahib bring those he-goats? Now, look! an important person is ever under watch and supervision. Guru Sahib must have been guarded by a number of security guards. Many must be the people around him all the time. Then, from which sheep-fold Guru Sahib might have brought the he-goats? Did he bring them himself? If this secret had become known later, then? If he had brought he-goats and kept them in the tent, it would have surely come to light later.

When the heads had been severed, no historian has written where the slaughtered he-goats went. Everybody would have seen them, when removed from the tent. This is not the reality. The truth is that you have been created out of the edge of the sword, and not out of slaughtering he-goats. Don't belittle yourself by listening to such things. The *Khalsa* strength bestowed on us by the Tenth Guru Sahib has come out of the sword's edge; it is not insignificant. So, in this manner, five passed the test and stood the touchstone. The second thing I wish to say is, (which Sant Kalyan Dass has also stated) that when Sovereign Guru Nanak Sahib brought the Name from the Divine

Court, the *Akal Purkh* (Timeless One, God) said, "O Nanak! drink the cup of Name-Nectar and distribute it in the world too."

The '*mantra*' (chant) to reach there, that is, to attain the Name, is bestowed by the '*Panj Piaras*' (Five Beloved Ones). Until that '*mantra*' (chant) is obtained, man remains without Guru (Holy Preceptor), and he does not become aligned with the Guru. About the '*Sehjdharis*' (Sikhs without formal baptism of the sword), he has stated that they will gradually come into the fold and formal Sikh discipline. Don't worry, they are the seedlings. Don't look down upon them. So, Guru Sahib left scope for them. But nobody can gain entry to the order of the *Khalsa* until he partakes of '*amrit*' (baptismal nectar). None is his master and claimant until '*amrit*' (baptismal nectar) is administered to him because he has not become aligned with the Guru (Holy Preceptor). Such is the Guru's edict about one who hasn't obtained '*mantra*' (chant) from the Guru (Holy Preceptor) -

'Cursed is the creature devoid of the Guru's (Master's) teaching, foul his birth.

Stupid is he and like to dog, hog, ass, crow and snake.'

P. 1357

**ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਗੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ
ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥
ਕੁਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਧਭਹ
ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ ॥**

His life is like that of a dog, a swine, an ass, a crow and a snake. When he is

equal to them while living, he will go into these very existences after death. Therefore, it is essential to obtain the '*mantra*' (chant, or initiatory formula) from the Guru. About Guru Nanak's abode, the holy man had said that it is like a pool and leaving the pool we should not go to ponds and puddles. We should align with Guru Nanak Sahib. The Sikh history is very glorious. The doctrine of *Sri Guru Granth Sahib* is very great. One day, the whole world will believe in it because this is the opinion of exalted holy men.

Swami Ji expressed this opinion: 'No scripture is greater than *Sri Guru Granth Sahib*. I have read all of them. This is Superior to all others.' Let us not abandon it. We should not turn our back upon it. By paying obeisance to *Sri Guru Granth Sahib* we will be saved. Let me narrate another incident.

We were holding holy congregations at Gurdwara Sahib, Sector 19, Chandigarh. But the members of its management committee would not attend the congregations. They remained gossiping in their office. I stopped holding congregations. I said, "First bring the members of the committee." "The Singhs with me, who were quite many, brought them. I said, "Brothers! have you partaken of '*amrit*' (baptismal nectar)?" None was found to have partaken of '*amrit*'. I said to them, "What relationship have you with the Guru? Vacate the *gurdwara*? How has *Sri Guru Granth Sahib* become your Guru until you have partaken of '*amrit*'? You claim that you believe in *Sri Guru Granth Sahib*. How does your saying so matter? I believe in all holy men. Well, whose name will you mention? I believe in Muslim holy men. I

have great reverence for Hindu holy men. I also believe in the holy men of various sects because all are working in their respective places. I have love and regards for them. But this love does not mean that I have become their disciple. We believe and respect them all right. But one becomes a disciple, if one is aligned with the Guru and obtains the '*mantra*' (chant) from the '*Panj Piaras*' (Five Beloved Ones). Have you received the '*mantra*' (chant) from anyone?"

They said, "We, on our own, recite the *Waheguru* - chant." I said, "You are without the Guru." When I repeated this four-five times, they said, "Don't belittle us before the entire congregation. We promise to partake of '*amrit*' (baptismal nectar)."

So, '*amrit*' (baptismal nectar) was administered to all the members of the committee. I said, "What right do you have to work there until you become the Guru's disciples. When you have not adopted the Guru in the prescribed manner, how can you claim *Sri Guru Granth Sahib* to be your Guru? You yourself are claiming the Sikh scripture to be your Guru. Nobody has bestowed the '*mantra*' (chant) on you; no '*Guru*' or '*Pir*' (Muslim holy man) has held you by the hand; that is, aligned you with himself." When we held congregations in Gurdwara Sahib, Sector 22, Chandigarh, it had very educated persons on the managing committee. They came to my place and said, "Sir, don't belittle us in the congregation. We will all partake of '*amrit*' (baptismal nectar)." 432 Sikhs partook of '*amrit*' there. They said, "Hold another congregation here." Many professors from the university and Police Officials also decided to partake of '*amrit*' (baptismal

nectar). The world is living without the Guru (Holy Preceptor).

First, adopt *Guru Granth Sahib* as your Guru; then partake of *amrit*; the '*Panj Piaras*' (Five Beloved Ones) will bestow the '*Gurumantar*' (Guru's initiatory chant or formula). The Five Beloved Ones will administer '*pahul*' (consecrated drink) which is prepared while simultaneously reciting specified *Gurbani* compositions. The consecrated drink has great power. I had told you about it only yesterday. We have no power with us. But we tell persons: 'Recite this hymn and keep water before you. The power of the hymn or holy Word will enter the water. Drink that water and you will be cured.' In this manner, countless persons have been cured.

I said, "Look! how much power is there in it. '*Bani*' (*Gurbani*) at once impacts water. It affects two things quickly - one is land. He who recites '*bani*', his power flows most through his feet. Less than that flows through the palm of his hand. Holy men raise their hand and bless with their palm. This means that the current of spiritual power pierces into him through and through. You can take the Gurus and holy men. Whosoever has spiritual power blesses in this manner.

Thirdly, this power goes through the eyes. Those who practise Divine Name meditation acquire this magnetic gaze. That is why, even animals start following them. When they recite '*bani*' (*Gurbani*) which is in the form of 'chants', they come in full glow and instil that energy deep into the recipient through the eyes. That drink ceases to be ordinary water. It becomes consecrated, and possesses great energy.

When Tenth Guru Sahib prepared the '*amrit*' (baptismal nectar), a few drops fell below. Two he-sparrows, immediately after drinking those drops started fighting. Some power had come into the water; that is why, they became so combative. If that power had not come into the water, what would have happened? They would have remained normal; ordinary water which they drank daily, never affected them in this manner.

Therefore, holy congregation! follow the practice of '*amrit*' which Tenth Guru Sahib had started. Don't waste your life. Everybody has to pass through this world-ocean. Nothing can equal *Guru Granth Sahib*. At present, Guru Nanak Sahib is the Master of the Divine Abode.

This Suleiman *Pret* (ghost) - I had a conversation with him. When revered Sant Maharaj said, "We can get human birth granted unto you, tell us in which home will you like to be born." He said, "I do not want to be born in a Muslim's home. I want to take birth in a Sikh's home." When he was asked the reason, he said, "Don't you know that, at present, Guru Nanak is ruling all the heavens and universes, and I want to come into Guru Nanak's abode?" He was a ghost, and so he could see this. We do not believe these things. Leaving our own abode, we go to others to seek salvation. But liberation is not obtained in this manner. The true saints of the Guru's abode do not align devotees with themselves. They align them with *Guru Granth Sahib*.

I came here a year ago. During this period, many persons from village *Dhamot* alone are no more; they have been

separated from us. Last year, how energetically Swaran Singh's son rendered service! But he is nowhere to be seen.

Therefore, do not postpone partaking of 'amrit' any more. Get aligned with Guru Sahib as soon as possible. It is not a burden. There is no compulsion in it. If the *Singhs* (*Panj Piaras*) tell you to eat simple food, you will remain healthy and will not contract diseases. If they ask you to abstain from alcohol and tobacco, it is right and proper. Alcohol and tobacco cause cancer. 72% cancer patients are addicted to tobacco, and 20% to alcohol. So they are your well-wishers. They give good advice. There is nothing bad in it.

Sant Kaleran Waley, I am told, used to say, "My dear! there are two types of dogs. One have a collar round their neck, while the other are stray dogs. When the number of stray dogs increases, they are poisoned to death. But if a dog with a collar is beaten, its master can go to the court and the guilty person can be punished. So, when we come under the guardianship of the Guru, Death's myrmidons dare not touch us. They are under the Guru's command, His officials -

'The Righteous Judge (Dharamraj) is under Gods' command to administer even-handed or true justice.

The evil-minded professing love for duality they are thy subjects.' P. 38

**ਧਰਮ ਰਾਇ ਨੌ ਹੁਕਮੁ ਹੈ
ਬਹਿ ਸਚਾ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰਿ॥**

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੁਸਟੁ ਆਤਮਾ ਓਹੁ ਤੇਰੀ ਸਰਕਾਰ॥

Those who are without the Guru are the subjects of the Righteous Judge. He rules the apostates, but he does not touch the Guru's Sikhs (Guruwards). The Guru's Sikhs go to the Divine Court. They do not

go to the Righteous Judge even by mistake. But if they do go there, the Righteous Judge attends upon them and serves them -

'To those in holy company, Dharamraja himself renders service.' P. 271

ਸਾਧਸੰਗਿ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕਰੇ ਸੇਵਾ॥

Chapter XIII

The mind is brimful with Nectar

Invocation: True and Supreme is God's Name. Blessed is Sri Guru Nanak Dev Ji.

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ॥

'Prostrate salutation and obeisance I make many a time before the Omnipotent Lord, the Possessor of all powers.

Reach me Thy hand, O Lord and save me from wavering, says Nanak.' P. 256

**ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੌਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥**

After wandering and wandering O Lord, I have come and entered Thy sanctuary.

O Master, Nanak's prayer is:

Attach me to Thy devotional service.'

P. 289

**ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥**

'I am devoted, I am dedicated unto Thee, O my Lord. Thou art my mountain-like shelter. I lacs, lacs, lacs of times a sacrifice unto my Lord, who has removed my veil of illusion.

My darkness is dispelled. I have given up sins and my soul is reconciled with the Lord. I have become pleasing to my reverend Lord. I am rendered carefree and my life has become fruitful and approved.

I have become invaluable and of great weight, and the door of the way to salvation is open forme.

Says Nanak: I have become fearless. He, the Lord has become my shelter.' P. 779

ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਵਾ ਘੋਲੀ ਵੰਵਾ

ਤੂ ਪਰਬਤੁ ਮੇਰੋ ਓਲਾ ਰਾਮ॥

ਹਉ ਬਲਿ ਜਾਈ ਲਖ ਲਖ ਲਖ ਬਰੀਆ
 ਜਿਨਿ ਭੁਮੁ ਪਰਦਾ ਖੋਲ੍ਹਾ ਰਾਮ॥
 ਮਿਟੇ ਅੰਧਾਰੇ ਤਜੇ ਬਿਕਾਰੇ
 ਠਾਕੁਰ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥
 ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਭਾਣੀ ਭਈ ਨਿਕਾਣੀ
 ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਪਰਵਾਨਾ॥
 ਭਈ ਅਮੋਲੀ ਭਾਰਾ ਤੋਲੀ
 ਮੁਕਤਿ ਜੁਗਤਿ ਦਰੁ ਖੋਲ੍ਹਾ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਉ ਨਿਰਭਉ ਹੋਈ
 ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਓਲ੍ਹਾ॥

Holy congregation! concentrate your mind. Focus your eyes on the Holy *Guru Granth Sahib*. Abandoning your work, you have come into the august presence of Guru Sahib. Our mind harbours the thought that since we have come to the holy congregation with great effort and endeavour, we must imbibe some utterances from the discourse. If we do not do so, we have gained nothing and fruitless is our coming. From within our heart, we also wish that you may gain something and our effort and enterprise should also be fruitful and so may be your coming to the congregation -

'Merit of million-fold sacrifices (Yagyas) comes to such as listen to, and chant the Lord's Name.'
 P. 546

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

Fruit or reward of several million *yagyas* (sacred feasts or sacrifices) is obtained by the listeners and singers of God's praises. Surely it is obtained if you come to the holy congregation humbly, with your lap full of love and devotion for God. You will start obtaining the reward with every step you take with your heart full of love and devotion. Every step brings the fruit of one *yagya* (sacred feast). Where will you come to know and realize this? You will realize this at the Divine Court. In this material world also, you will come to know

when countless hurdles will be warded off, difficulties and obstacles about which we do not know that they are going to confront us, will be checked or annulled. The fruit of attending the congregation of the holy is not a small one. That is why, Guru Sahib has said that, without great good fortune, the company of the holy is not obtained.

Holy congregation is that where holy men possessing knowledge of the Ultimate Reality deliver discourses. That is not holy congregation where politics is discussed and where people speak ill of one another in the august presence of *Sri Guru Granth Sahib*. Such are ordinary gatherings of the people, where disrespect happens to be shown to *Sri Guru Granth Sahib*, because Guru Nanak Sahib says -

'In Nanak's abode resounds only the Name.'
 P. 1136

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ॥

We have the Name Divine. We have come with this Name of God. it is invaluable -

'Invaluable is the Name - none its worth knows.'

Saith Nanak: Such as have good fortune on their foreheads recorded, In joy of the Lord disport.'
 P. 81

**ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥
 ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੋ॥**

On the first day, I had told you that Salas Rai kept saying about the ruby that it was priceless and invaluable. Guru Sahib said, "You have thousands of invaluable possessions. Even the rule of the three worlds is not equal to one breath. But you are wasting 24000 breaths daily. If you use these breaths for meditating on God, from a 'jeev' (sentient being, man) you become highly exalted; you can become God

Himself.”

So, there is a method for this. Proceed according to the right method. Well, the time past cannot be recalled; don't worry about it. God is very merciful. He is never harsh and cruel. But when the beloved ones of God are troubled and persecuted, then, He cannot help punishing the wrong-doers. The Guru's edict is –

*'No joy comes, to the thoughtless,
Who with Gods' devotee, make contentions.'*
P. 306

ਸੁਖੁ ਨ ਯਾਇਨਿ ਮੁਗਧ ਨਰ ਸੰਤ ਨਾਲਿ ਖਰੰਦੇ ॥

The foolish persons who cause suffering to the saints do not have any joy and peace. There is no joy for the one who either calumniates or tussles with Gods' devotees. Otherwise, God is merciful. Whatever kind of life you may have led, if you come to the Guru's court with a sincere and true heart, he pardons you. So, don't talk about the time that has passed. Time once past cannot be recalled. Never has past been transformed into present. Therefore, take care of the present and act nobly with love for the Lord. You can do it from the moment you decide.

*'Nothing yet is lost, shouldst thou take to
chanting Divine-laudation even now.'*P. 726

**ਅਜਹੁ ਕਛੁ ਬਿਗਰਿਓ ਨਹੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਹ ਭਜਨ ਤੇ ਨਿਰਭੈ ਪਦ ਪਾਵੈ ॥**

Yesterday, I had submitted in great detail that Tenth Guru Sahib has bestowed upon us a great boon. The preparations for granting this boon had started from Guru Nanak Sahib himself. These preparations continued for 200 years. At last, *Gurbani* and the Gurus' teachings raised us above the level of physical existence. We were made to rise above our selfish interests. We were taught to think of common gain and good.

We were granted the strength to engage in philanthropic deeds. But holy congregation! the *Kalyuga* (Dark age) is not going to let us succeed in our religious actions.

*'If anyone practises truth, he is frustrated
and prosperity visits not the home of a
penitent.*

*If anyone utters the Lord's Name, he is
disreputed.*

These are the signs of the Dark age.' P. 902

**ਜੇ ਕੋ ਸਤੁ ਕਰੇ ਸੋ ਫੀਜੈ
ਤਪ ਘਰਿ ਤਪੁ ਨ ਹੋਈ ॥
ਜੇ ਕੋ ਨਾਉ ਲਏ ਬਦਨਾਵੀ
ਕਲਿ ਕੇ ਲਖਣ ਏਈ ॥**

If anyone practises, austerities, hurdles are raised in his path. People flock around him and start praising him. Since the Name Divine is not lodged within him, he is trapped in people's adulation.

If anyone practises, Name recitation, he becomes tempted to acquire miraculous powers. He will get caught in them and he cannot swim across the world ocean. He is caught in *Kalyuga*. He does not come near the Lord's Name and earns a bad name. Then how to swim across this *Kalyuga* (Dark age)? There is no way; all earlier methods have become ineffective. They do not work now. Then, what should be done now? Our speed has increased a hundred times, and our mind works thousands of times faster than before. This was not so earlier. I know of my parents and grandparents. I have seen earlier times. When we came here, there were no water taps. Even wells were very few. Water used to be drawn with 'charasas' (ropes and pulley used for drawing water in large leather buckets). The village ponds used to be kept very clean, not like today when village drains are thrown into them. I have seen Brahmins bathing in them, brushing their teeth and doing worship and

prayer on their banks. There was perfect peace both within man and without. But ever since *Kalyuga* (Dark age) has come, the age of industry and education has come, the fire of desire to acquire more and more wealth has started burning in man. He has become afflicted with this malady of desire. Guru Sahib says -

'Gripped by the great malady of desire, death have they forgotten.' P. 919

ਏਹ ਤਿਸਨਾ ਵਡਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾ
ਮਰਣੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰਿਆ॥

Life is short, but desire has increased. Expenses have increased so much that it is difficult to meet them. To meet the expenses, we have to run about and do wrong and evil deeds. In such times how can man find liberation?

Kalyuga said, "O Nanak! how will you liberate the people in my age? Do you have any method or device?"

Guru Nanak Sahib said, "O *Kalyuga*! I have God's Name. In your charge or responsibility, where you have been asked to pollute religions and ritual actions, was God's Name also discussed with you?"

Kalyuga said, "Yes! in my age if anybody meditates on God's Name, it is so much fruitful that Name meditation of a 'ghari' (24 minutes) is equivalent to that of 10000 years in the *Satyuga* (Golden Age; the age of truth and virtue). Practise Name meditation for 24 minutes, it will become equal to attending the company of the true and holy for 10000 years in the '*Satyuga*', 1000 years in *Treta yuga* (Second age in Hindu mythology) and 100 years in *Duapar Age* (Third age in Hindu mythology).

Just concentrate on the holy word for a

'ghari' (24 minutes) with an equal mind. If one becomes calmly absorbed in God's Name even for an instant, such is the fruit that cannot be estimated. One is emancipated with that much only."

Kalyuga further said, "Secondly, sir! in my age neither any deed, nor any ritual action, neither charity, nor visiting pilgrim centers is going to bear fruit. These are all very good things. But they will be ineffective." Why! In *Kalyuga*, man's mind has become such that after doing a little charity, he gets his Name-stones fixed and advertises it in newspapers. What is its fruit? -

'Whosoever while going on pilgrimage, fasting and giving alms, takes pride in his mind, Nanak, these deeds of his go in vain like the bathing of an elephant.' P. 1428

ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈ ਧਰੈ ਗੁਮਾਨੁ॥
ਨਾਨਕ ਨਿਹਫਲੁ ਜਾਤ ਤਿਹ ਜਿਉ ਕੁੰਚਰ
ਇਸਨਾਨੁ॥

Then, what should be done? All these have become ineffective. Who does not take pride? People get their name-stones fixed. They advertise their philanthropic deeds in newspapers, so that people may know about them. *Kalyuga* said, "True Sovereign! the Name you have brought from God's home will be fruitful in my age. I had told king Parikshat that if anyone meditates on God's name even once, his mind will become aligned with and absorbed in God. What happens by meditating on the Name Divine?

'If man meditates on God's name for an instant,

He falls not in the noose of death.'

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ
ਕਾਲ ਫਾਸਿ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ॥

Now, that Name of the Lord is very

much within our self. How can it be revealed? What is the simple method of revealing the Name? Earlier, many methods were employed. People preached their religious faiths in many ways. But the method introduced by Sovereign Tenth Guru Sahib is that if God's Name is uttered by His beloved devotees, it becomes lodged in the heart and mind at that very instant, and to attain to that inner Name, an outer action has to be performed. Most of you sitting here are farmers.

There is water in the earth. Everybody knows it. Man remains thirsty. He knows that, at some depth 5 feet or 10 feet, there is water, but it does not come within his reach until he uses some method.

When man bores the earth to install a tubewell, he comes to know that water is at such and such level. Accordingly, he fits the filter, reflex valve, motor etc. The electric current is coming but water does not start flowing howsoever hard one may try. There is a method or process to draw out the water. That method is that water has to be poured from above so that air in the pipe is removed. Until water poured from above goes to the level of water in the earth and mixes with it, water does not start flowing out.

The method adopted by Tenth Guru Sahib is for our good and welfare. It is that there are many sins and evils in man. They have to be set at one point. He comes to the Guru's court with love and devotion and prays, "Sir! convey me to the realm of God's Name." *Kalyuga*, industry and present-day conditions affect him so much, that his mind does not remain focused and concentrated. He remembers the Name for

an instant and then becomes oblivious. A perfect and sure method is needed to enable him to achieve concentration of mind.

About the Name that is within man, Guru Sahib says -

'The Name Divine, bestower of Nine Treasures, immortalizing.

In our own self is lodged:

Therein abides the Ultimate silence of ecstasy,

And the unstruck mystical music of wonders indescribable.

This by such is viewed as by the Lord Himself are granted such sight:

Such alone, saith Nanak, get realization.'

P. 293

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ ॥

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦੁ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦੁ ॥

ਤਿਨਿ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਿਖਾਏ ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਸੋਝੀ ਪਾਏ ॥

This contains a condition that he whom the Guru grants its sight attains to that place. It is a very simple thing. Here God's grace or mercy is needed. The Name Divine abides in us, quite close by; the self is brimful with it.

'The mind is brimful with Nectar ...' P. 644

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ ॥

but those who are self-oriented and following their own mind, and do not surrender their all to the Guru, cannot know its relish -

'... but the perverse (apostates) know not its relish.

Just as the deer knows not its own musk and wanders about guiled by doubt.' P. 644

..... ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਜਿਉ ਕਸਤੂਰੀ ਮਿਰਗੁ ਨ ਜਾਣੈ

ਕ੍ਰਮਦਾ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

The musk lies in the navel of the deer.

He scents it. He rolls on the ground or smells the bushes. The hunter comes to know that it is a musk-deer.

Old hunters used to strike the gong which charmed the deer. The deer follows the sound even if he loses his life. He himself goes to the hunter, who traps him. Although the musk is within him, yet he is deluded. Guru Sahib says that, in a similar manner, the Name-Nectar is within man -

'... wanders about guiled by doubt.' P. 644
..... ਕ੍ਰਮਦਾ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

Thus does he wander about, and -
'Abandons Nectar and gathers poison ...'
P. 644

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਜਿ ਬਿਖੁ ਸੰਗ੍ਰਹੈ..... ॥

Although, the Nectar is within the apostate, yet he starts gathering poison, which causes him pain and suffering here as well as in the hereafter.

'... the Creator Himself has infatuated him.'
P. 644
..... ਕਰਤੇ ਆਪਿ ਖੁਆਇਆ ॥

He is under God's command. His command is such that he who deals in poison and will get poison, while traders in nectar will get nectar. Guru Sahib says - 'But he does not relish nectar, nor does he know about it. And gets trapped and enmeshed in poison again and again. I have seen this with my own eyes -

'Bitter-tasting to him is nectar, sweet is poison - such is the reprobate's state that with our eye, we have beheld.' P. 892

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਉਰਾ ਬਿਖਿਆ ਮੀਠੀ ॥
ਸਾਕਤ ਕੀ ਬਿਧਿ ਨੈਨਹੁ ਡੀਠੀ ॥

So, Tenth Guru Sahib tested Sikhism to find out how many in it were men of noble deeds and spiritual attainments. He had asked for five. Those who say that Guru Sahib made first call, second call, third call

are weaklings. All those who were sitting there had risen above their physical existence. To Bhai Daya Singh, Guru Sahib said, "He is my own image. Don't regard them as separate or distinct from me.

'The devoted ones are my own image.'
ਦਾਸ ਅਨੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ ॥

Those who are aligned with me with love and devotion are my own form and image." Now those, who even after becoming aligned with the Guru, have not severed love for their physical body, are surely weak Sikhs. Sikhism had been continuing for 200 years. Had it not become strong enough to rise above physical existence? He alone is afraid of death, who has not prepared for it in advance. The *Gursikh* rather says that death is nothing because he has seen the other side. He says, "Death is only a change for attaining immortal life in the hereafter -

*'Saith Kabir: Death that terrifies the world, to me brings joy:
Through death alone is attained the Supreme, the perfect Bliss.'*
P. 1365

ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗੁ ਡਰੈ
ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ ॥
ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੂਰਨੁ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ॥

*'Saith Kabir: To die am I eager, at the Lord's doorstep to die,
That the Lord may ask, who is this lying at our door?'*
P. 1367

ਕਬੀਰ ਮੁਹਿ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ
ਮਰਉ ਤ ਹਰਿ ਕੈ ਦੁਆਰ ॥
ਮਤ ਹਰਿ ਪੁਛੈ ਕਉਨੁ ਹੈ ਪਰਾ ਹਮਾਰੈ ਬਾਰ ॥

*'Kabir! the world has ever been subject to death -
Few know how to die while living: whoever dies thus, never more shall die.'*
P. 555

ਕਬੀਰਾ ਮਰਤਾ ਮਰਤਾ ਜਗੁ ਮੁਆ
ਮਰਿ ਭਿ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇ ॥
ਐਸੀ ਮਰਨੀ ਜੋ ਮਰੈ ਬਹੁਰਿ ਨ ਮਰਨਾ ਹੋਇ ॥

The *Gursikhs* fully knew about the true nature of death. The manner in which Bhai Jiwan gave up his life and put his vital life-breaths in the Brahmin's child to revive him shows that he knew the insignificance of death. Since the *Gursikhs* had risen above death, he acted like this.

First a *Gursikh*, and secondly of the Guru like the Sovereign Tenth Master! when the Guru said, 'I want a head', the entire congregation stood up in response to the call.

So, no sooner did Bhai Daya Singh hear call, than he was the first to lay down his head. He was followed by four more *Gursikhs*. After the fifth, when Guru Sahib called out, many stood up and said, "Sir, we were waiting that you would call for more *Gursikhs*."

Guru Sahib said, "Don't worry. Many heads will have to be laid in the times to come. We had only to test Sikhism. Just as Sovereign Guru Angad Dev Ji had sown the seed of Sikhism, these 'five' have now sown the seed, rather, they have become my own form and image."

So, at that time, Guru Sahib had actually martyred them. It is a sign of great weakness to say that he-goats were tethered inside the tent. Guru Sahib possessed all the powers. If he wished, he could change the entire atmosphere.

Didn't Sovereign Fifth Guru Sahib change the atmosphere, when the Raja (ruler) of Suket Mandi came to him? Creating the atmosphere of many years hence, he showed it to him.

When Arjun said to Lord Krishna, 'Show me Maya', he changed the time 500 years hence into the present. As a result, he was caught in Maya. The Guru does not

lack anything. If he casts a single glance, tents will get pitched and all other things will come, but to make such an utterance about Guru Sahib is a sign of our own weak faith. True *Gursikhs* come into the world and leave of their own accord, even after the Guru Sahib. At that time, these weaknesses did not exist at all which are talked about by historians and even our preachers who lack faith. Such persons shake even our faith. If the Guru wishes, with a single thought he can destroy the world, and create it again. The Guru possesses infinit power; there is no difference between Guru and God -

*'The ocean of the self have we churned -
Therein a unique object did we behold.
Saith Nanak: The Master (Guru) is the Lord's
image;
The Lord in the Master (Guru) pervasive.
Between these, brother, no difference is.'*

P. 442

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ
ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪ ਦਿਖਾਈ ॥
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ
ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥

Nothing like death has any meaning and significance for a *Gursikh*. There have been many holy men, who showed this unconcern about death - Baba Sahib Singh Ji, Sant Maharaj Ji himself, Sant Baba Attar Singh Ji, and prior to him Baba Karam Singh Ji. He summoned the devotees and put it in writing, "Brothers! we are now physically going to leave the world. Many devotees may have desires. If anybody wishes to talk about Divine knowledge, or about God's Name, he can do now. We are left with seven days only. If anybody wants anything - son, property, land - or is suffering from some ailment, he can come. Whatever is asked for shall be granted."

A large number of devotees gathered

at Hoti Mardan. At that moment, Baba Ji said, "We will leave the world on the seventh day." All the devotees became sad. On the seventh day, Baba Ji got a special stage erected on which was placed an empty coffin. He said, "Brothers, at 4.30 p.m. we will depart from here." All the devotees were sitting. Then Baba Ji said, "Brothers! recite this hymn."

When Sant Baba Attar Singh Ji was preparing to leave the world, (Maharaj Ji told me) he said to Maharaj Ji, "Recite these particular hymns, one after the other." All the hymns were of sorrow and separation.

Baba Ji said, "Brothers! recite this hymn-

*Refrain: Old has become the body vesture,
only a few days are left.*

**ਧਾਰਨਾ - ਭਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਚੋਲਾ,
ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਰਹਿ ਗਏ -2, 4.**

*'Wealth, youth and flowers are guests only
of four days.*

*Like leaves of the water lily, they wither,
fade and die away.*

*Enjoy Lord's love, O dear One! so long as
thou hast buoyant fresh youth.*

*Few are thy days; thou hast grown weary
and thy body - vesture has grown old.'P. 23*

**ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਅਰੁ ਫੁਲੜਾ ਨਾਠੀਅੜੇ ਦਿਨ ਚਾਰਿ॥
ਪਬਣਿ ਕੇਰੇ ਪਤ ਜਿਉ ਢਲਿ ਢੁਲਿ ਜੁਮਣਹਾਰ॥
ਰੰਗੁ ਮਾਣਿ ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ ਜਾ ਜੋਬਨੁ ਨਉ ਹੁਲਾ॥
ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਥਕੇ ਭਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਚੋਲਾ॥**

The devotees sang the hymn but nobody's voice was steady. They held handkerchiefs in their hands to wipe their tears. They were tearful at the thought that Baba Ji had really made preparations to leave the world. At that moment, Baba Ji asked the *Gurbani* singers to make the congregation recite these verses -

(From the Book - Seva Simran Jugtian)

(... to be continued)

(... continued from page 72)

foul smell, had vanished and his body had become healthy and handsome. On their asking he said, "O Fools you said 'no' to God Who had visited your village. You could not provide place for his stay for the night. That too under the trees and not in the houses. You diverted him to me. I had only foul smelling body. Even the birds did not come near me. Not to talk of men. He spent the night on the bare ground. Early in the morning he sung such a holy song which drew me out of leprosy and distress like a man drawn out of mud. He is God. For my good luck he had to come to me. You simply became the cause. I took a bath in his left over water and my body became healthy and handsome. The news about this miracle spread like a wild fire and the people of Deepalpur started repenting over their sin. They all rushed to Guru Nanak Dev Ji and fell at his feet with full hope that he would forgive them like an affectionate mother who not only pardons but also embraces the erring son. They all echoed in one voice "Fazal-Fazal-Fazal Grace, Grace, Grace." Guru Ji took pity and made them his devotees and said, "O innocent people! the *Sadhus* go about in the world for the redemption of man, as the clouds rising from the ocean which rain in the drought areas and bring greenness. You build an inn (common place for stay). Sit in holy assembly both the times (morning & evening). Take care of the outside visitors. Abandon self-will and devote yourself to God. Rise early and recite the Name of God. God shall bless you with His gifts. In the totally dry lotus mind when the rain of the Name shall fall, you will have deep bliss. Even the palaces of diamond cannot match that happiness."

(A chapter from the Book - ਸੁਗਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਓ)

JAPU JI SAHIB

Treasure Eternal

Prof. Beant Singh
Mobile - 93160 56182

(Continued from P. 85, issue October, 2015)

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥
हुकमी होवनि आकार हुकमु न कहिया जाई ॥
Hukami hovani a-kar hukamu na kahia jai.

Word meanings:

Hukami: According to the Timeless One's command.; *hovani*: Come into existence; *a-kar* : Forms or bodies; *na kahia jai* : cannot be described.

Explanation :

All visible and invisible things, objects and creatures of the world are created according to the Divine Ordinance. His Ordinance is infinite and indescribable.

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥
हुकमी होवनि जीअ हुकमि मिलै वडिआई ॥
Hukami hovani jiya hukamu milai vadiai

Word meanings:

jiya: living beings, *vadiai*: honour.
Explanation:

All beings are created according to the Divine Ordinance and in obedience to this Ordinance do they get honour at the Divine Portal. It is under God's will that some

beings get honour, while others do not.

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਹੁਕਮਿ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ ॥
हुकमी उतमु नीचु हुकमि लिखि दुख सुख पाईअहि ॥

Hukami utamu nichu
hukami likhi dukh sukh paiahi.

Word meanings:

utamu: superior, high, noble; *nichu*: low, ignoble *likhi*: as per God's writ; *dukh-sukh*: suffering and joy; *paiahi*: received.

Explanation:

Nobody can become high and superior of his own will; neither can anyone become low and inferior of his own volition. If a base or ignoble person tries to pose as superior and noble, his baseness is revealed. Similarly, if a good and virtuous man tries to pose as an ignoble person, his goodness shows itself.

Man receives joys and undergoes sufferings according to the deeds done by him. Although he gets the fruit of his actions, yet this reward or punishment falls to his lot according to God's writ. Deeds themselves do not yield fruit.

ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ॥
इकना हुकमी बखसीस इकि हुकमी सदा भवाईअहि ॥

Ikna hukami bakhsis iki hukami sada bhavaiahi.

Word meanings:

Ikna: many persons; *bakhsis*: gift; *iki*: some persons; *sada*: ever; *bhavaiahi*: continue in the cycle of birth and death.

Explanation:

It is under Divine Ordinance that some persons receive the blessing of salvation from

the Divine Portal, while some continuously suffer transmigration.

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੇ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥
हुकमै अंदरि सभु को बाहरि हुकम न कोइ ॥
Hukamai andari sabhu ko bahari hukam na koi.

Word meanings:

andari: under; *sabhu ko*: all;
bahari: outside; *na koi*: none.

Explanation:

All are under God's Ordinance and Will. None is outside God's command. This means that every activity in the world is going on under Divine Ordinance.

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥੨॥
नानक हुकमै जे बुझै त हउमै कहै न कोइ ॥੨॥
Nanak hukami je bujhai ta haumai kahai na koi.

Word meanings:

je: if; *bujhai*: understands; *ta*: then;
haumai: egoistic utterance.

Explanation:

O Nanak! If a man understands God's Ordinance and Will and starts living according to it, his egoism will be effaced.

Commentary:

The Lord of Will and Ordinance is formless. But all the visible and invisible forms or bodies have come into being by His Ordinance. There are many classes of creatures, some high, some low. Vegetation is low in the life stream, while man is the crowning wonder of creation. This littleness and greatness have also come through Divine Ordinance. The joys and sufferings we are going through are also under God's writ recorded on the basis of our deeds.

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੁ ॥
नानक हुकमी लिखीअै लेखु ॥
Naanak hukmee likee-ai laykh.

'Saith Nanak :

By the Lord's order is the destiny recorded.'
(S.G.G.S.,P.466)

By Divine Ordinance does man suffer endless transmigration, and by Ordinance again does he attain to the door of salvation. So potent is the Divine Ordinance that everything is subordinate to it; nothing is outside its ambit. If a man understands the Divine Ordinance, he will be rid of egoism. Egoism is annulled by comprehending the Lord's Ordinance. It is egoism which is the wall of untruth. So, he who comprehends the Ordinance and shatters the wall of untruth, attains to the state of bliss and ecstasy.

ਹੁਕਮੁ ਬਿਸਮਾਦੁ ਹੁਕਮਿ ਪਛਾਣੈ
ਜੀਅ ਜੁਗਤਿ ਸਚੁ ਜਾਣੈ ਸੋਈ ॥

हुकमु बिसमादु हुकमि पछाणै जीअ जुगति सचु जाणै सोई ॥

Hukam bismaad hukam pachhaanai jee-a jugat sach jaanai so-ee.

'Profoundly wondrous is the Divine Ordinance – Whoever of the Ordinance has realization,

Of the true praxis of life has awareness.'
(S.G.G.S.,P.940)

In Gurbani, on one hand, there is mention of the Lord's Ordinance, and, on the other hand, of man's deeds. The resolution of the two is somewhat like this:

Men are finite or within limits, while the Lord of Ordinance is infinite. Men are bound with country, time and things. Their command is limited to land and time. The Truth-incarnate Lord is beyond country, time etc. His Ordinance too is above them. Along with the Truth- incarnate, His Ordinance is also true in form. The Gurbani edict is:-

(... to be continued)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ, ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ Address's ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque \$ 30.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

**Atam Marg Spiritual Scientific
Educational Charitable Trust (U.K.)**

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust, Contact : Baba Satnam Singh Ji Atwal, Po. Box No. 32845, Sanjose, CA - 95152, U.S.A.
Phone & Fax :- 001-408-263-1844, vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu
Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu
Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains
Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378
Email: atammarg1@yahoo.co.in

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Europ	50 Euro	500 Euro

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email : jaspreetkaur20@hotmail.com